

אם עולה קרבנו פרט ועולה מפורסת: מן הבקר גדול או קטן אחד שמונת ימים ובעבור היות העולה קרבה כלה לנבזה היא מהנכחדת והזכר נכחד מההקבה על כן אין בעולה נקבה: תמים בלא מום ואחר שאמר יקריבו פירש אל המקום אשר יקריב אותו כי יכנס בחצר האהל מועד: לפניי דבק בטעם עב אל פתח האהל מועד יקריב אותו: לרצונו לפניי

שיקריבונו ברצונו ולא באונס: וכמך ידו היה כל מהפס שבידו האמת יסמוך כי דרך שער המשתלח אינו כדרך כל קרבן על כן שנה הכתוב רק כאשר מבאנו המעתיק שהעתיקו שכל סמיכה בשתי ידי סמכו עליהם והגוף הקרב לכפר על העולה על הרוח יקרה עולה גם כן ה הקרב בעבור חטאת ואשם י יקרה חטאת ואשם: ונדנה לו יפיק רצון מהשם: לכפר עליו להיות כופר עונם שיש עליו: לפניי כמו עולת הזבח: על יד המזבח כפונה כנגד השלחן וטעם ושחט והקטן שיטחאנו אחד וזרקו רבים את הדם וכן כתוב וימינו בני אהרן וטעם אשר על פתח האהל להזיח מזבח הקטורת: והפשיטו כהן או אלי לולה חליו: וכתבו בני אהרן שלא יבטו הלויים וזאת מזה על הכהנים ולא פחותים משנים: הפדר רבי חכמי הדור פירשוהו הגוף והכנסו בעיני שר' הפדר החלבי וכן הוא וערכו בני אהרן הכהנים את הנחתה שהם נחתי הגוף את הראש ואת הפדר שהם החלבים ויחסר אות ויו שהוא כמנהג השלשן חודש פטמה וברקת ונתח אותו לנחתיו ולנחתו הגוף את ראשו ואת פדרו או יהי פירוש את הראש עם הראש וכמוהו רבים והעד הנחמן ויקטר משה את הראש ואת הנחתים ואת הפדר: וערכו על בן הבקר כי הוא גדול ועל הכבש וערך: ירחץ במים: כהן חלו על כן הוצרך להוסיף עם והקטן מלת הכהן: שם התחל וטעמו קרבן חש והוא תחל ללול הכל: על יד המזבח מוחזק וכן ירכתו כפון כי רבים טעו ואמרו שמגדל צינן היה בתוך ירושלים: מן התורה גדולים ולא קטנים: בני היונה להזיח את הגדולים על כן לא אמרו יונים: ומלק

מן הזבח להזיח את המוקבה: וכן הזבח להזיח את הנבזה שהמית כשהוא חומר למטה מן הענין מן הבקר שאין תלמוד לומר להזיח את הטורפה: תקריבו מלמד ששנים מתנדבים עולה בשותפות: קרבנכם מלמד שהיא בזה נדבת צבור היא עולת קץ המזבח הבאה מן המותרות: זכר ולא נקבה כשהוא חומר זכר למט' שאין תלמוד לומר זכר ולא טומטום ואחד רובינום: תמים בלא מום: אל פתח האהל מועד מטפל בהבחתו עד העזרה מהו חומר יקריב יקריב חבילו נתעברה עולת רחובן בעולת שמועין יקריב כל אחד ללם מן שהו וכן עולה בחולין ימכרו החולין ללכרי עולות והרי הן כולן עולות ותקרב כל אחד ללם מן שהו יוכל חבילו נתעברה כפסולין או בשחינו מינו תלמוד לומר יקריבונו יקריבונו חותו מלמד שכופין חותו יוכל בעל כרחו תלמוד לומר לרצונו הא כיצד כופין חותו עד שיאמר רובה חיו: לפניי וכמך חן סמיכה בבמה: על ראש העולה להזיח עולת חובה לסמיכה ולהזיח עולת הזבח: העולה פרט לעולת העוף: ונדנה לו על מה הניח מרצה לו חס תחמר על כרינות וימיתו בית דין או מיתה בידי שמים או מלקו הרי עשן חומר הא חיו מרצה לא על עשה ועל לאו שנתק לגש: ושחט והקריבו הכהנים ומזבח כהונה ונחלך מכות כהונה למד על השחיטה ש שכשרה בזר: לפניי בעזרה: והקריבו זן קבלה שהיא הראשונה ומשמעה לשון הולכה למדנו שתיין: בני אהרן יוכל חללים תלמוד לומר הכהנים: את הדם וזרקו את הדם מה תלמוד לומר דם שני פעמים להזיח את שנתערב במינו או בשחינו מינו יוכל חן בפסולין או בחטאת הפנימיות או בחטאו החיצונית שאז למעלה והיא למט' תל במקום אחר דמו: וחי חכפר להקריב זריקה יוכל בזריקה אחת תל סביב הא כיצד נתן שתי מתנות שהן ד': אשר פתח האהל מועד: והפשיט מה תל העולה לרצונו את כל העלו להפסט ונתח: אותה לנחתיה ולא נחתיה לנחתיה: כשהם בכיהונם הא כהן הכהני כשהם בכיהונם הא כהן הדיוט שעבד בשמן בגדי עבודתו פסולה: את הנחתו ואת הראש לפי שחן הראש בכלל הפסט שכבר הותו בשחיטה לפיכך הוצרך למנותו לעצמו: ואת הפדר למה נאמר ללמדך שמעלהו עם הראש ומכסה בו את בית השחיט והוצרך כבוד של מעלה: אשר על המזבח שלא יהיו הנזירין יוצאין חזק למערכה: עולה ללם עולה יקריבונו: חשה כשישחטנו היא שחטנו ללם האש וכל חשה לשון חש פושייר בלגש: כיחוי נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני: ואם מן הזבח וזו מוסף על ענין ראשון ולמה הוסיף ליתן ריח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה מן הזבח מן הכסבים ומן העצים הדרי אלו מנוטין בראש חזק ולחולה ולמונה: על יד המזבח: על כל המזבח: כפונה לפניי וחן כפון בבמה: מן העוף ולא כל העוף לפי שנאמר תמים זכר בבקר בכשבים תמות וזכרות בבמה: מן העוף תורים גדולים ולא קטנים: בני יונה קטנים לא גדולים: מן התורים חן בני היונה פרט לתחלת הכיהון שבוה ושבזה שהוא פסול סגדול הוא חלל בני יונה וקטן הכל תורים: והקריבו

ומן הזבח יקריבו את קרבנכם:

אם עלתה קורבניה מן תורי דבר שלים יקריבנה לתרע מ שבין זמנא יקריב יתיה לרעו ליה קדם: ויסמוך ויהי על ריש עלתא ויתרעו ליה לכפרא עלוהו: ויבוס ית דבר תורי קדם י ויקריבו בני אהרן כהנני ית דמא וזרקו ית דמא על מדבהא סהור סהור די בתרע משבין זמנא: וישלח ית עלתא ויפליג יתיה לאיברהא: ויתנון בני אהרן כהנני אשתא על מדבהא ויסדרון בני אהרן כהנני ית איברהא וית דביא וית דביא די על מדבהא וית דביא די על מדבהא: ונוה וברעוהו יחליל במיא ויסיק כהנא ית כולא למדבהא עלתא קורבן דמתקבל ברעוה קדם:

ושחט את בני הבקר לפני יהוה והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם וזרקו את הדם על המזבח סביב אשר פתח אהל מועד: והפשיט את העלה ונתח אתה לנחתיה: ונתנו בני אהרן הכהן ית על המזבח וערכו עצים על האש: וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים את הראש ואת הפדר על העצים אשר על האש אשר על המזבח: וקריבו וברעו ירחץ במים והקטיר הכהן את הכל המזבחה עלה אשה ריח ניחוח ליהוה:

ואם מן הזבח יקריבו את קרבנכם: ואתה ית עלתא ויפליג יתיה לאיברהא: ויתנון בני אהרן כהנני אשתא על מדבהא ויסדרון בני אהרן כהנני ית איברהא וית דביא וית דביא די על מדבהא וית דביא די על מדבהא: ונוה וברעוהו יחליל במיא ויסיק כהנא ית כולא למדבהא עלתא קורבן דמתקבל ברעוה קדם:

ואם מן הזבח יקריבו את קרבנכם: ואתה ית עלתא ויפליג יתיה לאיברהא: ויתנון בני אהרן כהנני אשתא על מדבהא ויסדרון בני אהרן כהנני ית איברהא וית דביא וית דביא די על מדבהא וית דביא די על מדבהא: ונוה וברעוהו יחליל במיא ויסיק כהנא ית כולא למדבהא עלתא קורבן דמתקבל ברעוה קדם:

ואם מן הזבח יקריבו את קרבנכם: ואתה ית עלתא ויפליג יתיה לאיברהא: ויתנון בני אהרן כהנני אשתא על מדבהא ויסדרון בני אהרן כהנני ית איברהא וית דביא וית דביא די על מדבהא וית דביא די על מדבהא: ונוה וברעוהו יחליל במיא ויסיק כהנא ית כולא למדבהא עלתא קורבן דמתקבל ברעוה קדם:

ואם מן הזבח יקריבו את קרבנכם: ואתה ית עלתא ויפליג יתיה לאיברהא: ויתנון בני אהרן כהנני אשתא על מדבהא ויסדרון בני אהרן כהנני ית איברהא וית דביא וית דביא די על מדבהא וית דביא די על מדבהא: ונוה וברעוהו יחליל במיא ויסיק כהנא ית כולא למדבהא עלתא קורבן דמתקבל ברעוה קדם:

ואם מן הזבח יקריבו את קרבנכם: ואתה ית עלתא ויפליג יתיה לאיברהא: ויתנון בני אהרן כהנני אשתא על מדבהא ויסדרון בני אהרן כהנני ית איברהא וית דביא וית דביא די על מדבהא וית דביא די על מדבהא: ונוה וברעוהו יחליל במיא ויסיק כהנא ית כולא למדבהא עלתא קורבן דמתקבל ברעוה קדם:

ואם מן הזבח יקריבו את קרבנכם: ואתה ית עלתא ויפליג יתיה לאיברהא: ויתנון בני אהרן כהנני אשתא על מדבהא ויסדרון בני אהרן כהנני ית איברהא וית דביא וית דביא די על מדבהא וית דביא די על מדבהא: ונוה וברעוהו יחליל במיא ויסיק כהנא ית כולא למדבהא עלתא קורבן דמתקבל ברעוה קדם:

ואם מן הזבח יקריבו את קרבנכם: ואתה ית עלתא ויפליג יתיה לאיברהא: ויתנון בני אהרן כהנני אשתא על מדבהא ויסדרון בני אהרן כהנני ית איברהא וית דביא וית דביא די על מדבהא וית דביא די על מדבהא: ונוה וברעוהו יחליל במיא ויסיק כהנא ית כולא למדבהא עלתא קורבן דמתקבל ברעוה קדם:

ואם מן הזבח יקריבו את קרבנכם: ואתה ית עלתא ויפליג יתיה לאיברהא: ויתנון בני אהרן כהנני אשתא על מדבהא ויסדרון בני אהרן כהנני ית איברהא וית דביא וית דביא די על מדבהא וית דביא די על מדבהא: ונוה וברעוהו יחליל במיא ויסיק כהנא ית כולא למדבהא עלתא קורבן דמתקבל ברעוה קדם:

ואם מן הזבח יקריבו את קרבנכם: ואתה ית עלתא ויפליג יתיה לאיברהא: ויתנון בני אהרן כהנני אשתא על מדבהא ויסדרון בני אהרן כהנני ית איברהא וית דביא וית דביא די על מדבהא וית דביא די על מדבהא: ונוה וברעוהו יחליל במיא ויסיק כהנא ית כולא למדבהא עלתא קורבן דמתקבל ברעוה קדם:

ואם מן הזבח יקריבו את קרבנכם: ואתה ית עלתא ויפליג יתיה לאיברהא: ויתנון בני אהרן כהנני אשתא על מדבהא ויסדרון בני אהרן כהנני ית איברהא וית דביא וית דביא די על מדבהא וית דביא די על מדבהא: ונוה וברעוהו יחליל במיא ויסיק כהנא ית כולא למדבהא עלתא קורבן דמתקבל ברעוה קדם:

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

הפשיט

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

לפניי

ספר ויקרא ג רשי

אשר יעשה מאלה' מאחד מן המינין הללו: והקריבה בעליה אל הכהן: והגישו הכהן אל המזבח: מניעה לקרן דרומית מערבית של מזבח: חת הזכרתה' היא הקומץ: וכל דבש: כל מתיקת פדי קדושה דבש: קרבן ראשית תקריבו: מה יש לך להביא מן השחור ומן הדבש: קרבן ראשית סתי הלחם של עזרת הבאים מן השחור שחומר חמץ תאפינה: ובכורים מן הדבש כמו בכורי תאנים ותמרים: מלח ברית: שהברית כרותה למלח מססת ימי בראשית שהוכתו המים התחתונים ליקרב במזבח במלח ויסוך המים בחנ: על כל קרבנך: על עולת בהמה ועוף ואמורי כל הקדשים כולן: ואם תקריב: הריחם משמם בלשון כי שהרי חץ זה דעות שהרי במזבח העומר הכתוב מדבר שהיה חובה וכן ואם יהיה היכול ונג': מנחת בכורים: במזבח העומר הכתוב מדבר שהיה בזה חביב ב בשעת ביטול התבואה ומן השעור' היא בזה כאלו' כחן חביב ונחמ' להלן כי השעור חביב: קלוי בלש' שמיבסי חות' על האור באבוב של קלאים שאלולי כן אינה נטחנת בריחים לפי שהיא לחה: גרס כרמל: גרוסה בעודה לחה גרס לפון שבירה וטחין גרוסה בריחים של גרוסות כמו וגרס בחצץ וכן גרוסה נפסי: כרמל: בעוד הכר מלא ש שהתבוא' לחה ומלאה בקטין שלה ועל כן נקרא' המליל' כרמל וכן כרמל בקלונ: שליש סלמים: שמטילים שלום בעולם שלמים שים בהם שלום ל למזבח ולכהנים ולבעלים: ואת כל החלב ונג': להבי' חלב שעל הקבה דברי רבי ישמעאל רבי עקיבה אומר להביא חלב ש שעל הדקין: הכסלים

אבן עזרא

להקריב ולבנות: אחריו והטעם לכהן המקריב כי ק כתוב על סתי המנחות: שאור' הוא המזמין גם כן הדבש ו רבים אמרו שפי' דבש תמידים וכן כל חץ זבת חלב ודבש ויש להם כדמו' רחיה בספר עזרא: קרבן ראשית תקריב חותם לוי' כטעם שתיים שני עפרונים ה המונפים לפני השם בחנ ה השכונות וזה פירוש לוי' חץ עפ' שהם קדש לוי' הם למאכל ה הכהן: ברית חלה' הכנסתך בברית והשבעתך סלח תקריב תפל ולא יחלל כי הוא דרך בזיון: ואם תקריב מנחת בכורים: רבים אמרו שמתל' חס חוב' ולפי דעתי כי חין כורך כי החיוב הוא ראשית בכורים ולא הבכורים והרובה להביא מנחה ובכורים נדבה יביא: חביב' נקרא כן בעבור שהוא ראשון והוא מנורת חב: גרס' טעמו ידוע וקריב מנורת גרסה נפסי ואם הוא בסמך: כרמל' כמו וכרמל בקלונ: שלמים' מפורס': על

לא תעשה חמץ: לפי שוכר הרע דומה ל שאור וטעם זה נכ' הזכיר על הדבש ש שוכר הרע מתוק ל לאדם כדבש: וכל קרבן מנחתך במלח תמלח וכו' ג פעמים הזכיר מלח בפסוק מנחם דבש' מ מקומ' המלח כתון: בלזבת המלח: ועל הככש ועל המזבח' תקריב מלח בנימט זה יביא מלח משל בכור: נסמך ידו כתוב בקרב' וכאלו נבטו כתוב את ידו לפי שהקרב' חוק וכולו לטובל העיני' סקריד' למחך עליו בכל כחו מה שאין כן בלזב וכו': לכך כתובו את דמשתע דרפיון: כנקר כתוב חס זכר חס נקבה: אס זכר חס נקבה: או נקבה לפי שהקרב' לכתוב לו: חס לא הבלג: ואם לא משמע ריבוי: וכמו לא הזכיר כלל זכר ונקבה: לפי שהקרב' מכהנו לעולם הנולד זכר ונקבה: כיחך ונסתמח וישמע ה הזכר ושאור הנקבה לפרנסת ביתו: ככן בקר כתוב וקטירו אוני בני אהרן לשון רבים: וכאלו כתוב והקטירו הכהן: לפי שכן נקרא חייך הנכה כהנים: את החלב התבשה את הקרב' לפי שכל לבשר על החטא שבעה חממת רוב שותבו כדכתיב שוכנת עבית כסית: וכתיב ויסמן יסורין ייבש' לכך מביא החלב וכו' הקריב חס

די ירעבך מאלו קדש' ו ו ויקרבה לרת' כהנא ויקרבה לרת' מדבחה: ויפריש כהנא מן מנחתא ית' אדפרתיה ויסיק לכדבנא קרבן דמתקבל ברענא קדש': ודישתאר מן מנחתא לאהרן ולבגדו: קודש קדשין מקרבנא דיו: כל מנחתא די תקרבון קדש': לא תתעבד חמינע ארי כל חמיר וכל דבש לא תסקון מניה קרבנא קדש': קרבן קדמאי תקרבון יתהון קדש': ולמדבחה לא תסקון לאתקבלא ברענא: וכל קרבן מנחתך במלחא תמלח ולא תבטל מלח קים אלהך מעל מנחתך על כל קרבנך תקרב מלחא: ואם תקרב מנחת בכורין קדש': חביב קלי כנור פרוכן רפיכן תקרב ית מנחת בכורך: ותתן עלה משהא ותשיו עלה לבונתא מנחתא היא: ויסיק כהנא ית' אדפרתיה מפרוכה וממשחה על כל לבונתא קרבנא קדש': ואם נכסת קדשא קרבניה אס מן תורי הוא מקרב אס דבר אס נקבא שלים יקרבניה קדש': ויסמוך ידיה על ריש קרבניה ויבסניה בתרע משכן זמנא ויורקון בני אהרן כהנא ית' דמא על מדבחה סחור סחור: ויקרב מנכסת קדשא קרבנא קדש': ית' תרבנא דחמי ית' נוא וית' כל- תרבא די על נוא: וית' תרתין כולין וית' תרבנא די עליהון

אשר יעשה מאלה' ליהוה והקריבה אל הכהן והגישו אל המזבח: והרים הכהן מן המנחה את-אזכרתה והקטיר המזבחה אשר-ריח ניחח ליהוה: והגותרת מן המנחה לאהרן ולבגדו קדש קדשים מאשי יהוה: כל המנחה אשר תקריבו ליהוה לא תעשה חמץ כי כל-שאר וכל דבש לא-תקטירו ממנו אשר ליהוה: קרבן ראשית הקריבו אתם ליהוה ואל-המזבח לא יעלו ריח ניחח: וכל קרבן מנחתך במלח תמלח ולא תשבית מלח ברית אלהיך מעל מנחתך על כל קרבנך תקריב מלח: ס ואם תקריב מנחת בכורים ליהוה אביב קלוי באש גרס כרמל תקריב את מנחת בכוריד: ונתת עליה שמן ושמת עליה לבנה מנחה היא: והקטיר הכהן את-אזכרתה מגרשה ומשמנה על כל לבנתה אשר-ליהוה: פ ואם זבחה שלמים קרבנו אס מן הכקר הוא מקריב אס זכר אס נקבה תמים יקריבנו לפני יהוה: וסמך ידו על ראש קרבנו ושחטו פתח אהל מועד וורקו בני אהרן הכהנים את הדם על המזבח סביב: והקריב מזבח השלמים אשר ליהוה את-החלב הכבשה את-הקרב ואת כל-החלב אשר על-הקרב: ואת שתי הכלית ואת-החלב אשר עליהן

העומר הכתוב מדבר שהיה חביב ב בשעת ביטול התבואה ומן השעור' היא בזה כאלו' כחן חביב ונחמ' להלן כי השעור חביב: קלוי בלש' שמיבסי חות' על האור באבוב של קלאים שאלולי כן אינה נטחנת בריחים לפי שהיא לחה: גרס כרמל: גרוסה בעודה לחה גרס לפון שבירה וטחין גרוסה בריחים של גרוסות כמו וגרס בחצץ וכן גרוסה נפסי: כרמל: בעוד הכר מלא ש שהתבוא' לחה ומלאה בקטין שלה ועל כן נקרא' המליל' כרמל וכן כרמל בקלונ: שליש סלמים: שמטילים שלום בעולם שלמים שים בהם שלום ל למזבח ולכהנים ולבעלים: ואת כל החלב ונג': להבי' חלב שעל הקבה דברי רבי ישמעאל רבי עקיבה אומר להביא חלב ש שעל הדקין: הכסלים

ליום: ושער עזים דדה: וננשה יבמתו: ותאמר אל אביה יעשה: ויקח צמד בקר: ויאמר דוד אל האנשים: ויאמר לו העם בדבר: ותאמר לו אל אחי אל: אך לא יעשה בית י ספרות: או לרשע רע כי נמול: והיה כי תרגו ופריחם: והגביאים יחיו לרות: אמור אני מופתכם: הנה בהיותו תמים לא יעשה: ונתתי אתם שמר: כי קרוב יום י על כל: ובכל יום ויום מרדכי: ונתן הלבוש והסוס: ויקח המן את הלבוש: ועתה נכרת ברית לאלהינו: תמלח חר סן כב מלח קמצן בסגולה אחר וקא וסי' וספרי העץ: במלח תמלח: את כלים בר: חמשים ללאות עשה: וחברו: וקרא משה ליהושע: ושיכמו בבקר מסחרת: עוד העם רב: ויאמר עלי לשמואל לך שכב: ויצו את יהושע: נתן תנו: ואת עצומים יחלק שלל: חרש עצים נטה קו: ותשכח את י עשן: וקבצתים מירכתי ארץ: שלמה בני נער ורך: וישלח לו: עלה עליו חיל ארם דדה: ויתנהו י אלהיו: הטה אלהי אונך דדניאל: וירדת לפני הנגל: פתות אתה פתים: ונתת עלידי: והביאה אל הכהן: ואם לא תשני: צואת תאמה: דבר אל אהק: כל זכר בכהנים: קחו את המנחה: ואכלתם אתה: מדוע לא אכלתם: ואת הארנבת: ב' בו: לכל הכהמה: וכו' ימורת: הלך כולהן הוא וקרינן היא: ומן ריש סיפרא עד ואם בהרת הוא: ומן ואם בהרת עד לא יסגרנו הוא וקרינן היא: ומן לא יסגרנו עד ובשר פ' יהיה הוא: ומן ובשר עד ואיש או אשה הוא וקרינן היא: ומן ואיש עד וכי יהיה בקרחת הוא: ומן וכי יהיה עד סוף סיפרא הוא כב פרחת הוא: פחתת הוא: סמארת הוא: טמאתו: ישבת: תהיה טמאה: שבת שבתך קדמא: והלך כולהן קרינן היא: זבה שלמים ו בתורה וסי' ואם זבת שלמים: ואם מן הצאן תנינא: וכי תזבחו זבת שלמים: ואיש כי יקריב: ועשיתם שעיר עזים: יעשה זבת שלמים: וסמך ידו חס' את וסי' נמסר לעיל בריש סידרא: ורקו כל היכא דאיכא דכהנים בתר וורקו בני אהרן פור וורקו ודחסר דכהנים תלשא גדולה וורקו: עלון ג' חס' בסדרא וסי' ואת שתי הכליות דואם זבת שלמים: ואת שתי הכליות דואם מן הצאן: כליות דואם עז קרבנו:

רשי

ויקרא ד

אבן עזרא

קיה

את בני הפרכה... ולמעלה הוא חומר את בני פרכה הקדש משל למלך סכרחה עליו מדינה הם מעונה סכרחה פמליה שלו מתקיימת נחם כולה סכרחה חין פמליה שלו מתקיימת חף כחן כשחטא כהן משיח עדין עם קדושת המקום על המקדש משחטאו כולם הם ושלום כשתלקה הקדושה: יסוד מונח העולה אשר פתח חלה

חטאת הקהל הוא הפר: ואם ישגו ישראל ולא יעשו אחת ממצוות עשה יקריבו פר לעולה ושעיר לחטאת: אשר נשיח יחטא הפר וכן הוא אשר יחטא הנשיח והוא דבק באשר למעלה ואם כל עדת ישראל כחילו חמר ואם אשר יחטא הוא נשיח שבת או נשיח בית חב: או הודע הלוי: חמו הכתוב דרך קצרה כמו לכתן והטעם שידע הנשיח מעצמו שחטא או הודיעו אדם אחר שחטאו

מוני זה יסוד מערבי שהוא כנגד הפתח: ואת כל חלבו ירים חף על פי כל חלבו פירם כחן יתרת ופתי כליו למדין הם מונעים לפר כאשר עשה וכו' ומכני מה לא כתפרסו בו ת תכח דבי רבי ישמעאל משל למלך שזעם על חוהבו ומיעט בסכרונו מפני חיבתו: ועשה לפר זה כאשר עשה לפר החטאת: כמו שפורש בפר כהן יו משיח להביח יתרת ופתי כליו ספירם הם שלא פיר כחן ולכפול במצות העבדות ללמד שחם חסר אחת מכל המתנות כשל לפי ש שמיכו בכיתין על מ מונח החיובן שנתן במתנה אחת כפר ה הוצרך לומר כחן ב ושמח' מהן מעכבת: אשר נשיח יחטא: לשון אשרי הדור ש שהנשיח שלו נתן לכ להביח כפר על שנתנו קל וחומר שמתחרט על זדמתיו: או הודיע

עלהם נחם בתורה נסכר בסדר ויש: חטאת ז פתחין נסכר בסדר תצוה: מדמה ו' וסי' ולקח הכהן פריכה באצבעו כל אשר יגע בבשרה וכל חטאת אשר יובא ולקח אלעזר הכהן ב' בו' וז' מדמה אל הקיר:

וטבל הכהן אצבעו מן הדם והזהר שבע פעמים לפני יהוה את פני הפרכה: ומן הדם יתן על קרנת המזבח אשר לפני יהוה אשר באהל מועד ואת כל הדם ישפך אל יסוד מזבח הערה אשר פתח אהל מועד: ואת כל חלבו ירים ממנו והקטיר המזבח: ועשה לפר כאשר עשה לפר החטאת כן יעשה לו וכפר עלהם הכהן ונסלח להם: והוציא את הפר אל מחוץ למחנה ושרף אותו כאשר שרף את הפר הראשון חטאת הקהל הוא: אשר נשיח יחטא ועשה אחת מכל מצות יהוה אלהיו אשר לא תעשינה בשנתה ואשם: או הודיע אליו חטאתו אשר חטא בה והביא את קרבנו שעיר עזים זכר תמים: וסמך ידו על ראש השעיר ושחט אתו במקום אשר ישחט את העלה לפני יהוה חטאת ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן על קרנת מזבח הערה ואת דמו ישפך אל יסוד מזבח העלה: ואת כל חלבו יקטיר המזבח כחלב זבח השלמים וכפר עליו הכהן מחטאתו ונסלח לו:

ואם נפש אחת החטא בשנתה מעם הארץ בעשתה אחת ממצות יהוה אשר לא תעשינה ואשם: או הודיע אליו חטאתו אשר חטא והביא קרבנו שעיר עזים תמיכה נקבה על חטאתו אשר חטא: וסמך את ידו על ראש החטאת ושחט את החטאת במקום העלה: ולקח הכהן מדמה באצבעו ונתן על קרנת מזבח הערה ואת דמו ישפך אל יסוד מזבח העלה: ואת כל חלבו יקטיר המזבח כחלב זבח השלמים וכפר עליו הכהן מחטאתו ונסלח לו:

ואם נפש אחת החטא בשנתה מעם הארץ בעשתה אחת ממצות יהוה אשר לא תעשינה ואשם: או הודיע אליו חטאתו אשר חטא והביא קרבנו שעיר עזים תמיכה נקבה על חטאתו אשר חטא: וסמך את ידו על ראש החטאת ושחט את החטאת במקום העלה: ולקח הכהן מדמה באצבעו ונתן על קרנת מזבח הערה ואת כל חלבו יקטיר המזבח כחלב זבח השלמים וכפר עליו הכהן מחטאתו ונסלח לו:

ואם נפש אחת החטא בשנתה מעם הארץ בעשתה אחת ממצות יהוה אשר לא תעשינה ואשם: או הודיע אליו חטאתו אשר חטא והביא קרבנו שעיר עזים תמיכה נקבה על חטאתו אשר חטא: וסמך את ידו על ראש החטאת ושחט את החטאת במקום העלה: ולקח הכהן מדמה באצבעו ונתן על קרנת מזבח הערה ואת כל חלבו יקטיר המזבח כחלב זבח השלמים וכפר עליו הכהן מחטאתו ונסלח לו:

ויטבול כהנא אצבעיה מן דמא וידי שבע זמנין קדם יי ית קדם פרוכתא: ומן דמא יתן על קרנת מדבתא די קדם יי די במשפן זמנא וית כל דמא ישור ליסודא דמדבתא דעלתא דיתבתא מ משפן זמנא: וית כל תרביה יפריש מגיה ויפיק למדבתא: ועביד לתורא כמא דעבד לתורא דחטאתא כן יעביד ליה ויכפר עליהו כהנא וישתבוק להו: ויפק ית תורא למברא למשריתא ויקוד יתיה כמא די אוקיד ית תורא קרמא חטאת קהלא הוא:

ויטבול כהנא אצבעיה מן דמא וידי שבע זמנין קדם יי ית קדם פרוכתא: ומן דמא יתן על קרנת מדבתא די קדם יי די במשפן זמנא וית כל דמא ישור ליסודא דמדבתא דעלתא דיתבתא מ משפן זמנא: וית כל תרביה יפריש מגיה ויפיק למדבתא: ועביד לתורא כמא דעבד לתורא דחטאתא כן יעביד ליה ויכפר עליהו כהנא וישתבוק להו: ויפק ית תורא למברא למשריתא ויקוד יתיה כמא די אוקיד ית תורא קרמא חטאת קהלא הוא:

ואם נפש אחת החטא בשנתה מעם הארץ בעשתה אחת ממצות יהוה אשר לא תעשינה ואשם: או הודיע אליו חטאתו אשר חטא והביא קרבנו שעיר עזים זכר תמים: וסמך ידו על ראש השעיר ושחט אתו במקום אשר ישחט את העלה לפני יהוה חטאת ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן על קרנת מזבח הערה ואת דמו ישפך אל יסוד מזבח העלה: ואת כל חלבו יקטיר המזבח כחלב זבח השלמים וכפר עליו הכהן מחטאתו ונסלח לו:

ואם נפש אחת החטא בשנתה מעם הארץ בעשתה אחת ממצות יהוה אשר לא תעשינה ואשם: או הודיע אליו חטאתו אשר חטא והביא קרבנו שעיר עזים תמיכה נקבה על חטאתו אשר חטא: וסמך את ידו על ראש החטאת ושחט את החטאת במקום העלה: ולקח הכהן מדמה באצבעו ונתן על קרנת מזבח הערה ואת כל חלבו יקטיר המזבח כחלב זבח השלמים וכפר עליו הכהן מחטאתו ונסלח לו:

הודיעו אדם אחר שחטאו דקדוק הודע חלו פעל עבר כנו והכר לך ויחסר המודיע כמו ח אשר ילדה חותה ללוי ויאמר רבי משה הכהן כי הוא מהכחן שלא נקרא עם מעולו כי החולס והשורק יתחלבו והוא על משקל ויוסף הורד מזרימה והנשיח יקריב שעיר מאעם זכריו מתניס או תיש כפי הנאון כספר משלי והוא זכר למעלת הנשיח רק לא יבא את דמו לכניס מהקדש והכניס יאכלו חטאת הנשיח לכפר בעת כי כן כתו ולא יאכל הכהן הגדול חטאתו: מעם הארץ והם כל ישראל והכניס ההדיוטים וכל הלויים: ואשם פעל עבר כמו כי זקן יבחק: שעירת עזים נקבה כי מעלת נקלה ממעלת הנשיח: וטעם ונסלח לו בפרשת שלח לך: ואם

ויטבול כהנא אצבעיה מן דמא וידי שבע זמנין קדם יי ית קדם פרוכתא: ומן דמא יתן על קרנת מדבתא די קדם יי די במשפן זמנא וית כל דמא ישור ליסודא דמדבתא דעלתא דיתבתא מ משפן זמנא: וית כל תרביה יפריש מגיה ויפיק למדבתא: ועביד לתורא כמא דעבד לתורא דחטאתא כן יעביד ליה ויכפר עליהו כהנא וישתבוק להו: ויפק ית תורא למברא למשריתא ויקוד יתיה כמא די אוקיד ית תורא קרמא חטאת קהלא הוא:

ואם נפש אחת החטא בשנתה מעם הארץ בעשתה אחת ממצות יהוה אשר לא תעשינה ואשם: או הודיע אליו חטאתו אשר חטא והביא קרבנו שעיר עזים תמיכה נקבה על חטאתו אשר חטא: וסמך את ידו על ראש החטאת ושחט את החטאת במקום העלה: ולקח הכהן מדמה באצבעו ונתן על קרנת מזבח הערה ואת דמו ישפך אל יסוד מזבח העלה: ואת כל חלבו יקטיר המזבח כחלב זבח השלמים וכפר עליו הכהן מחטאתו ונסלח לו:

ואם נפש אחת החטא בשנתה מעם הארץ בעשתה אחת ממצות יהוה אשר לא תעשינה ואשם: או הודיע אליו חטאתו אשר חטא והביא קרבנו שעיר עזים תמיכה נקבה על חטאתו אשר חטא: וסמך את ידו על ראש החטאת ושחט את החטאת במקום העלה: ולקח הכהן מדמה באצבעו ונתן על קרנת מזבח הערה ואת כל חלבו יקטיר המזבח כחלב זבח השלמים וכפר עליו הכהן מחטאתו ונסלח לו:

הכנה או יס מסמין בלשון חס ואם במקום חסו חן וכן חן פדע כי סוד פנח הוא: הודע חלוי כשחטא היה סכור שהוהתד ולאחר מיכן מודע לו שהסוד היה: במקום אשר ישחט את העולה בפסח שהוא מפורש בעולה: חטאת הוא לשמו כשר שלא לשמו כסול: ואת דמו יפריש מן הדם: כחלב קדש יביא זבח השלמי כחותן קרבנו תביא חמורין המפורשים בעו יביא את חמורין המפורשים: חטאת חסר חמורין חסר שלמים: כאשר חסר חלב מעל זבח השלמים: חמורין עו החמורים בשלמים: ושחט וכפר עליו

חטאת הקהל היא וסמך ליה אשר נשיח יחטא וכן הוא אשר יחטא הנשיח והוא דבק באשר למעלה ואם כל עדת ישראל כחילו חמר ואם אשר יחטא הוא נשיח שבת או נשיח בית חב: או הודע הלוי: חמו הכתוב דרך קצרה כמו לכתן והטעם שידע הנשיח מעצמו שחטא או הודיעו אדם אחר שחטאו דקדוק הודע חלו פעל עבר כנו והכר לך ויחסר המודיע כמו ח אשר ילדה חותה ללוי ויאמר רבי משה הכהן כי הוא מהכחן שלא נקרא עם מעולו כי החולס והשורק יתחלבו והוא על משקל ויוסף הורד מזרימה והנשיח יקריב שעיר מאעם זכריו מתניס או תיש כפי הנאון כספר משלי והוא זכר למעלת הנשיח רק לא יבא את דמו לכניס מהקדש והכניס יאכלו חטאת הנשיח לכפר בעת כי כן כתו ולא יאכל הכהן הגדול חטאתו: מעם הארץ והם כל ישראל והכניס ההדיוטים וכל הלויים: ואשם פעל עבר כמו כי זקן יבחק: שעירת עזים נקבה כי מעלת נקלה ממעלת הנשיח: וטעם ונסלח לו בפרשת שלח לך: ואם

אבן עזרא ספר ויקרא ה רשי

ואם כבש / ואם הביא ממין הכבש לחטאת יביא כקב' כמו שעירת עזי / וטע' כאשר יוסר חלב הכבש להביא חלית כי אין עם השעירה חלית / וכפש כי תחטא ושערה קול חלה / הוא החרס וכן ואת חלית והכתוב אחז דרך קצרה והזהיר שחייב העד להביא כי אם לא יביא יע' עליו עונש מהטעם שיטח עונו ואם טח ולא הביא וחרס כן כזכר לו: / או כפש כי תנע / בנבלת

הארכבה המזכרות והם חזיר וחביריו: / או בנבלת בהמה טמאה / למחלל כסוס וחמור וסרן טמא מהשומה הנזכרי: / ונעלם ממנו / ואחר כך ידע' או כנע בוב וטמא מת וזבה נדה: / לבטא בשפתים / דבור ספה: / להרעי' למי טחא חייב' או לפי' הנחון להענינות / וטעם להיכיר חלה שהוא חייב להודות ועל האחרות שהן מנות לא תעשה לא יתודה לפני הכהן והקרוב אחד: / ואם לא תניעו / כי היד היא העושה כל מלאכה והיא הקונה רמו למי טח' לו: / ויחמר רב יחמק כי טעם אחד לעולה בעבור שלא תניעו אולי עלה על רוחו מחשבת והקרוב חלי טח אחד כנגד האמורי והסני חטאת כמספט: / עשירית

בעל הטורים

אם לא יביא ונשא עוכו: / אם לא יביא מלא ויזיק ביה חס' / לויניו כיוני' / פירוש / שהגיד לו ככה שם / שכן חזקו ונתנה: / כו'

מסרה

השמעה / ולוא נכרית מהבהמה / כי לוא חטא לך / דשמואל / לא תשמע ולוא תאכה לו / כי לוא יתנבא עלי טוב / תניין דמלכו / כי לוא יעשה עבדך / לוא ארני המלך / כי מעט סוער לוא כאבד / לוא כי אהבתי זרים / לוא נבא עוד אלך / ומנעו רביבים ומלקוש / לוא אפיל פני בכס' / קדמא דפסוק / לוא לזרות ולוא להבר / העל אלה לוא אפקד / קדמא דפסוק / עלו בשדותיה / וקדמא וכתרא דכחשו ביי' / ורעב לוא נראה / שוט שוטף כי יעבר לוא יבאנו / ולוא אסרו בלבבם / זה הגוי אשר לוא / קדמא דפסוק / חוסרי ירושלם פן / הקיטתי ואשמע לוא כן / עבר קצר כלה קץ / ולוא יפיק / ואורם כבורה / אם לוא הפגעתו בך / ונאפו / ואם לוא השחוק היה / אם לוא יסחבו קדמא / ולוא תבא דמעתך / לוא אליכם כל עוברי / סדס אחותך / וא' נדרשתי ללוא שאלוני: / או בנבלת בהמה טמאה / יא בטעמא לאחור פי' בטעמא פשטא ולפניו יתיב וסי' או

יוסר חד מן כ' זוגין מחרין מתחלפין מן חד חוד ס' וחד ש' וסי' נמסר בריש שיר השירים: / אשי ט' כתיב יוד נמסר בסדר צו: / לוא לה' מל' בק' וסי' כי לוא אוכל לקום / אם לוא יגיד / אל בני כי לוא טובה

ואם אמר ייתי קרבניה לחטאתא נוקבא שלימתא יתנהו / ויסמוך ית' ידיה על ריש חטאתא / ויבוס יתה לחטאתא באתרא די יבוס ית' עלתא: / ויפב פהנא מדמא דחטאתא באצבעיה ויתן על-ק קרנת מדפחא דעלתא וית' כל-דמה ישוד ליסודא דמדפחא: / וית' כל-תרבה יעדי במא דמתעדא תרב אמר מנכסר קודשא ויפק פהנא יתהון למדפחא על-ק קרבניא די ויכפר עלוהי פהנא מחובתיה די תב וישתביק ליה: / ואנש ארני יחוב וישמע קל מומי והוא סהיד או חזא או ידע אסלא יחוי ויקביל חוביה: / או אנש די יקרב בכל-מדעם מסאב או בנבלת חיתא מסאבא או בנבלת בעירא מסאבא או בנבלת רחיש מסאב ויהי מכסא מניה והוא מסאב וחבו / או ארני יקרב בסומבת אנשא לכל' ס' סאובתיה די ויסתאב בה ויהי מכסא מניה והוא ידע וחב: / או אנש ארני יקים לפרשא בספון לאבאשא' או לאיטבא לכל די יפריש אנשא' בקיום ויהי מכסא מניה והוא ידע וחב לחרא מאלין / ויהי ארני יחוב לחבא מאלין ויודי די חב עלה: / וייתי ית' חובתיה לקדס' / על חובתיה די חב נוקבא מן ענא אמרתא או צפירת עזין לחטאתא ויכפר עלוהי פהנא מחובתיה: / ואם לא תמטי ידיה במסרת שיתא וייתי ית' חובתיה די חב תרתין שפנינין אורתין בני יונה קדס' / ית' לחטאתא וחד לעלתא: / וייתי יתהון לכהנא ויקריב ית' לחטאתא בקדמיתא וימלוך ית' רישיה מקביל קדליה וקא יפרישו ויהי מדמא דחטאתא על-כותל מדפחא ודישתאר ברמא יתמני ליסודא דמדפחא חטאתא הוא: /

ונפש כי תחטא / ושמעה קול אלה והוא עד או ראיה / או ידע אסלא יגיד ונשא עונו: / או נפש אשר תנע בכל-דבר טמא או בנבלת חיה טמאה או בנבלת בהמה טמאה או בנבלת שרץ טמא ונעלם ממנו והוא טמא ואשם: / או כי ינע בטמאת אדם לכל טמאתו אשר יטמא בה ונעלם ממנו והוא ידע ואשם: / או נפש כי תשבע לבטא בשפתים להרעי' או להיטיב לכל אשר יבטא האדם בשבעה ונעלם ממנו והוא ידע ואשם לאחת מאלה: / והיה כי יאשם לאחת מאלה והתודה אשר טמא עליה: / והביא את-אשמו ליהוה על חטאתו אשר חטא נקבה מן-הצאן בשבירה או שעירת עזים לחטאת וכפר עליו הכהן מחטאתו: / ואסלא תניע ידו די שיה והביא את-אשמו אשר חטא שתי תרים או-שני בני יונה ליהוה אחד לחטאת ואחד לעלה: / והביא אתם אל-הכהן והקרוב את-אשר לחטאת ראשונה ומלך את-ראשו ממול ערפו ולא יבדיל: / והזהר מדם החטאת על-קר המזבח והנשאר בדם ימצה אל-יסוד המזבח חטאת הוא: /

בנבלת בהמה טמאה / אדורי הכתו את סימן / והיה כל מעבר מטה / איש יושב על כסא דוד / איש יושב בתוך העם / איש אחרי שרירות לבו הרע / שקד הנבאים נבאים בשמי / די מלכות תחות כל שמיא / דיכל מלך רב ושליט / די מרת עבר נהרא / על כל חרד בדבר אלהינו: / להרע ו' פתחן וסי' ולא נתנו אלהים להרע עמדי / או נפש כי תשבע לבטא / חכמים המה להרע ולהטיב לא ידעו / אנכי מחל להרעי' / נשבע להרע ולא ימיר / כאשר ומסתי: / ראשונה מל' וסי' והקרוב את אשר לחטאת ראשונה / ושלמתי ראשונה משנה עונם / ויד השירים והסגנים היתה במעל' / אנך: / זמלקב וסי' את ראשו והקטיר / ממול ערפו ולא יבדיל: / חטאת הוא ד' נמסר בסדר ואתה תצוה: /

ופטח חותה לחטאת / שתהא שמיטתה לסס חטאת: / כאשר יוסר חלב הכבש / שכתרבו חמורין בחלית חף חטאת כשהיא בזה כבשה טמאה חלית עם האמורין: / אשי יי' / על מזרות האם העשויות לסס פוחיליים בלעז: / ושערה קול חלה / בדבר שהוא עד בו שהסביעוהו טבועה טחם יודע לו בעדות איעיד לו: / או כפש אשר תנע ונ' / ולאחר הטומאה הזו יחלל קדש' / או יכנס למקד שהוא דבר שזדונו כ כרת במסכת טבועות כדרש כן: / ונעלם ממונו / הטומאה: / ואשם / באכילת קדש / או בביאת מקדש: / בטומאת חרס' / זו טומאת מת: / לכל טומאתו / לרבות טומא' / מנע זבין חבני: / אשר יטמא / לרבות לה הנוגע בנעל כדה: / לרבו בולע ככלת עוף טהור ולא ידע' שטכח הטומאה: / ואשם / באכילת קדש / או בביאת מקדש: / בשפתים / ולא בלב: / לעצמו או להטיב לעצמו כגון ח' חוכל ולא חוכל חיסן ולא חיסן: / לכל אשר יבטא / לרבו לטעבר: / ונעלם ממונו / ועבר על טבועתו כל חלה בקרבן עולה ויווד כ' כמפורש כאן חבל טבועה שיש בה כפיר' מומן חיכה בקרבן זו חלה באשם: / והקריב את אשר לחטאת ר' ראשון / חטאת קודמי לעולה / למה הדבר דומה לפרקליט' ש ככנס לרבות רצה פ פרקליט ככנס חרון אחריו: / ולא יבדיל' חינו מולך חלה סימן ח' / עורף / הוא גובה הראש המטביע לבד הבואר: / מול עורף' מול הראש חלה העורף והוא חורך כל אחורי הבואר: / והזהר מדם החטאת / בעולה לא הטעין חלה מנוי ובחטאת הזאה ומנוי חונו בעורף ומת' ונהדס נתו והולך למזבח: / חטאת היא' לסמה כשרה שלא לסמה פסולה: / כמספט

בעל הטורים

כפשו תחטא... אמר רבי עקיבא מה תלמוד לומר ומעלה מעל ביי לפי שכל המלוא והלוא והנושא והכותן חיינו עושה חלא בעדים ובסטר לפיכך בזמן שהוא מכחש מכחש בעדים ובסטר חלא המפקיד חלא חבירו וחיינו רוצה שתדע בו כשמה חלא שלישי שביניהם לפיכך כשהוא מכחש בשלישי שביניהם: בתשומת יד' שסס בידו ממון

ומעלה מעל ביי... שבער על מצות לא תעשה מדבר שהוא בינו ובין אדם: חן בתשומת יד' שותפות שסס ידו עמו: בגזל' בחזקה כמו ויבזול את החניית: עשק' כסתר' ועמיתו רעהו ויתכן שהוא בעומתו: והיא בהנה נוסף: (ונשבע על שקר' פירושו חן נשבע על ממון שיקט אדם ממנו והעד חן מכל אשר ישבע עליו לשקר': כרחשו' בעצמו חן מה שהוא שנה: והמשיכו' מיעוט רבים שנים והנה הם שכי חמישית ועוד חסרוננו: ביום חסמתו' חלל' בערכך' כרחשו' והוסף חומשי' בעבור שזה החטא הוא בידון וכדי יחיד הם שנס זה החטא תלו: לאשמה בה' שסס מהבנין הקל תחת סס הפועל:

נהתעסק חן במלוא: חן בגזל' שנזול מידו כלום: חן עשק' הוא שכר שכי: נכחש בה' שכפר על חמת מכל חלה אשר ישנה האדם לחטא ולהשבע על שקר לכפירת מ' ממון: כי יחטא ואשם' כשיכיר בעצמו לשוב בתשוב' ולדעת ולהורו כי יחטא ואשם: כרחשו' הוא הקרן ראש הממון: לחסר הוא חן למי שהממון שלו:

וכחש ב' מלרעוסי' או מצא אברה וכחש בה ונשבע' וכחש בו לא ראיתך: כחש בהנה ג' וסי' או מצא אברה' אשר הוא יושב בהנה' בשח בהנה: גזל ב' קמץ וסי' והשיב את הגזלה אשר גזל' מעני השבי ידו: ושלם ג' וסי' אתו בראשו' את הבית' את נות אדקד' אנך: בראשו טו וסי' ושלם אתו ומלל יי עם משה למימר: אנש ארי יחוב וישקר שקר קדם יי וכרב בחכמה בפקדנה יאז בשותפות ידא או בגזילה יאז עשק ית חכמיה: או אשפח אבידתא וכרב בה ונשבע על שקרא על חדא מכל דויעבד אנשא למיחב בהן: ויהי ארי יחטוי ויחוב ויחבי ותגזילא די גזל או ית עושקא די עשק יאז ית פקדנא די איתפקד עמיה או ית אבידתא די אשפח: או מכל די אשפח עלוהי לשקרא וישלם יתיה ברישיה וחומשיה יוסף ע עלוהי לדי הוה דיליה יתנגידה ביומא רחובתיה: וית אשמרה יתיה קדם יי דבר שלים מן עננא בפורסניה לאשמא לות פהנא: ויכפר עלוהי כהנא קדם יי וישתבק ליה על חדא מכל די יעבד למיחב בה:

חטלת ויקרח צו חת אהרן' חן צו חלא לסון זרת מיד ולדורות חמר סה' ר' שמעון ביותר כרין הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כים: זחת תור' העולה הרי הענין הזה בא ללמד על הקטר חלבים ונחברי' שהוא כשר כל הלילה וללמד על הכסולין חי זה חס עלה ירד וחזי זה חס עלה לא ירד סכל תורה לרבות הוא בא לומר תורה אחת לכל העולים ואפילו כסולין שחם עלו לא ירדו: היא העולה' מעט את הרובע ואת הנדבב וכינחא בהן שלא היה כסולין בקדם שכסולו קודם שבאו למרה: מידו כד' היא הכתובת ומה תלמוד לומר מיד שתהא כמלתו: על כשרו' שלא יחא לדבר חוץ בניתים: והרים את הדסן' היה חותה מלא המחמה מן המזבחת הפנימיות ונתקן במזרחו סל ככס: הדסן אשר תאכל האש את העולי' ועשאתה דסן מחותו דסן ירים תרומ' וסמו חלא המזבח: חן צו חובה חלא דרך חרץ שלא יכלך בהזבחת הדסן כנדים שהוא משמש בהם תמיד כנדים שכסל בהן

חטלת ויקרח צו חת אהרן' חן צו חלא לסון זרת מיד ולדורות חמר סה' ר' שמעון ביותר כרין הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כים: זחת תור' העולה הרי הענין הזה בא ללמד על הקטר חלבים ונחברי' שהוא כשר כל הלילה וללמד על הכסולין חי זה חס עלה ירד וחזי זה חס עלה לא ירד סכל תורה לרבות הוא בא לומר תורה אחת לכל העולים ואפילו כסולין שחם עלו לא ירדו: היא העולה' מעט את הרובע ואת הנדבב וכינחא בהן שלא היה כסולין בקדם שכסולו קודם שבאו למרה: מידו כד' היא הכתובת ומה תלמוד לומר מיד שתהא כמלתו: על כשרו' שלא יחא לדבר חוץ בניתים: והרים את הדסן' היה חותה מלא המחמה מן המזבחת הפנימיות ונתקן במזרחו סל ככס: הדסן אשר תאכל האש את העולי' ועשאתה דסן מחותו דסן ירים תרומ' וסמו חלא המזבח: חן צו חובה חלא דרך חרץ שלא יכלך בהזבחת הדסן כנדים שהוא משמש בהם תמיד כנדים שכסל בהן

הזכור בתפוח כשהוא רבה וחין מקום למערכה מוכיחו מסס וחין זה חובה לכל יום חלא התרומה מונה בכל יום: והאש על המזבח תוקד בוי' רבה כחן יקודות הרבה על מוקדה וחאש המזבח תוקד בו והאש על המזבח תוקד בו חאש תמיד תוקד על המזבח כולן כדרסו במסכת יומא שחלקן דבותינו בזמן המערכות שהיו סס: וערך עליה העולה' עלות תמיד היא תיקום: חלבי הכלים' חס' ביחוי סס שלמים' וכדתינו למדו מכאן עליה על עולת הבקר הקרבנות כולם נאכחן שלא יחא דבר מאוחר לתמיד של בין הערבים: חס

ומלל יי עם משה למימר: אנש ארי יחוב וישקר שקר קדם יי וכרב בחכמה בפקדנה יאז בשותפות ידא או בגזילה יאז עשק ית חכמיה: או אשפח אבידתא וכרב בה ונשבע על שקרא על חדא מכל דויעבד אנשא למיחב בהן: ויהי ארי יחטוי ויחוב ויחבי ותגזילא די גזל או ית עושקא די עשק יאז ית פקדנא די איתפקד עמיה או ית אבידתא די אשפח: או מכל די אשפח עלוהי לשקרא וישלם יתיה ברישיה וחומשיה יוסף ע עלוהי לדי הוה דיליה יתנגידה ביומא רחובתיה: וית אשמרה יתיה קדם יי דבר שלים מן עננא בפורסניה לאשמא לות פהנא: ויכפר עלוהי כהנא קדם יי וישתבק ליה על חדא מכל די יעבד למיחב בה:

פרשה

ומליל יי עם משה למימר: פקד ית אהרן וית בניו למימר דא אוריאת דעלתא היא עלתא דמתוקדא על מדבחא כל ליליא עד צפרא ואשחא דמדבחא תתי יקרא ביה: ולבש כהנא לבושין בסרויה ופריש ית קטמא די תיכול אשתא ית עלתא על מדבחא וישוניה בסטר מדבחא וישלח ית לבושוהי ולבש לבושין אחרנין ופק ית קטמא למבא למשריתא לאתר די: ואשתא על מדבחא תתי יקרא ביה לא תטפי ובער עלה כהנא אעין בצפר בצפר ויסדר עלה עלתא ויפק עלה תרבי נכסת קדשיה ו אשתא

כחש ב' מלרעוסי' או מצא אברה וכחש בה ונשבע' וכחש בו לא ראיתך: כחש בהנה ג' וסי' או מצא אברה' אשר הוא יושב בהנה' בשח בהנה: גזל ב' קמץ וסי' והשיב את הגזלה אשר גזל' מעני השבי ידו: ושלם ג' וסי' אתו בראשו' את הבית' את נות אדקד' אנך: בראשו טו וסי' ושלם אתו ומלל יי עם משה למימר: אנש ארי יחוב וישקר שקר קדם יי וכרב בחכמה בפקדנה יאז בשותפות ידא או בגזילה יאז עשק ית חכמיה: או אשפח אבידתא וכרב בה ונשבע על שקרא על חדא מכל דויעבד אנשא למיחב בהן: ויהי ארי יחטוי ויחוב ויחבי ותגזילא די גזל או ית עושקא די עשק יאז ית פקדנא די איתפקד עמיה או ית אבידתא די אשפח: או מכל די אשפח עלוהי לשקרא וישלם יתיה ברישיה וחומשיה יוסף ע עלוהי לדי הוה דיליה יתנגידה ביומא רחובתיה: וית אשמרה יתיה קדם יי דבר שלים מן עננא בפורסניה לאשמא לות פהנא: ויכפר עלוהי כהנא קדם יי וישתבק ליה על חדא מכל די יעבד למיחב בה:

פרשת צו

היא העולה נקראת כן בעבור שהיא עולה כלה על המזבח וכחאן רמוז שלא יעלה עולה בלילה רק היא תהיה על מוקדה כל הלילה' והא מוקדה נוסף חן מוקד ומוקדה הם שני שמות: חאש המזבח תוקד בוי' ולא חן קדחו לחם חת קדכו לחת ותורה קדח לחם לכח לחמו כרחי כס שחי ח' חופסר לעולם כלא חסך די חפסר לעולם כל תורה מדבב ב' נושא חומר מידו לבטא שגדי תלחתי' וכן המשל כפי תחלוקת פתחיו הו מתגברי' כחלמי' ושמו' בניו' וככלב בחקומו אחרים והפוח בניו כהנים בעלי מומין כבעל מום כשר ל' להפוח הדסן' והאש ג' האש על המזבח האש ירדה מן השמים' האש יכחו והאש תאכלה' ריזו למד שתינו נכס ונאשהו על שהיו לפני דבב' ואחרו חף על פי שאש יורדת מן השמים מזה לכהי' מן ההדו' וזה והאש ירדה מן האש על המזבח' תוקד בני' שפיר להכחו מן ההדו' על כן מן האש יחא שהיו באש' האש על תאכלה' והאש על המזבח תוקד בני' שהיו בניו כולם ל' לתלחים לעלות' כענין סלחמ' ועל מלא' יי בלה המזבח' וכן בחוקאל והנה שנה חסיה ישמעו חלא המזבח' ועל כן היה חסות על ה' והאש על המזבח' אש עש ונכסיה כענין כהש' קל' אכל מוזח פניו כנך סיכה דכתיב ידו גלגלו זב' ולכן כל דס חס נכס כמים לא תאכל אותה' ההשחית שחן חיליה למעלה' נקרה א' בכחו' ובער ב' בתרי לישיני וסי' ובער בשדה אחר' ובער עליה הכהן עצים:

כחש ב' מלרעוסי' או מצא אברה וכחש בה ונשבע' וכחש בו לא ראיתך: כחש בהנה ג' וסי' או מצא אברה' אשר הוא יושב בהנה' בשח בהנה: גזל ב' קמץ וסי' והשיב את הגזלה אשר גזל' מעני השבי ידו: ושלם ג' וסי' אתו בראשו' את הבית' את נות אדקד' אנך: בראשו טו וסי' ושלם אתו ומלל יי עם משה למימר: אנש ארי יחוב וישקר שקר קדם יי וכרב בחכמה בפקדנה יאז בשותפות ידא או בגזילה יאז עשק ית חכמיה: או אשפח אבידתא וכרב בה ונשבע על שקרא על חדא מכל דויעבד אנשא למיחב בהן: ויהי ארי יחטוי ויחוב ויחבי ותגזילא די גזל או ית עושקא די עשק יאז ית פקדנא די איתפקד עמיה או ית אבידתא די אשפח: או מכל די אשפח עלוהי לשקרא וישלם יתיה ברישיה וחומשיה יוסף ע עלוהי לדי הוה דיליה יתנגידה ביומא רחובתיה: וית אשמרה יתיה קדם יי דבר שלים מן עננא בפורסניה לאשמא לות פהנא: ויכפר עלוהי כהנא קדם יי וישתבק ליה על חדא מכל די יעבד למיחב בה:

פרשת צו

היא העולה נקראת כן בעבור שהיא עולה כלה על המזבח וכחאן רמוז שלא יעלה עולה בלילה רק היא תהיה על מוקדה כל הלילה' והא מוקדה נוסף חן מוקד ומוקדה הם שני שמות: חאש המזבח תוקד בוי' ולא חן קדחו לחם חת קדכו לחת ותורה קדח לחם לכח לחמו כרחי כס שחי ח' חופסר לעולם כלא חסך די חפסר לעולם כל תורה מדבב ב' נושא חומר מידו לבטא שגדי תלחתי' וכן המשל כפי תחלוקת פתחיו הו מתגברי' כחלמי' ושמו' בניו' וככלב בחקומו אחרים והפוח בניו כהנים בעלי מומין כבעל מום כשר ל' להפוח הדסן' והאש ג' האש על המזבח האש ירדה מן השמים' האש יכחו והאש תאכלה' ריזו למד שתינו נכס ונאשהו על שהיו לפני דבב' ואחרו חף על פי שאש יורדת מן השמים מזה לכהי' מן ההדו' וזה והאש ירדה מן האש על המזבח' תוקד בני' שפיר להכחו מן ההדו' על כן מן האש יחא שהיו באש' האש על תאכלה' והאש על המזבח תוקד בני' שהיו בניו כולם ל' לתלחים לעלות' כענין סלחמ' ועל מלא' יי בלה המזבח' וכן בחוקאל והנה שנה חסיה ישמעו חלא המזבח' ועל כן היה חסות על ה' והאש על המזבח' אש עש ונכסיה כענין כהש' קל' אכל מוזח פניו כנך סיכה דכתיב ידו גלגלו זב' ולכן כל דס חס נכס כמים לא תאכל אותה' ההשחית שחן חיליה למעלה' נקרה א' בכחו' ובער ב' בתרי לישיני וסי' ובער בשדה אחר' ובער עליה הכהן עצים:

פרשת צו

היא העולה נקראת כן בעבור שהיא עולה כלה על המזבח וכחאן רמוז שלא יעלה עולה בלילה רק היא תהיה על מוקדה כל הלילה' והא מוקדה נוסף חן מוקד ומוקדה הם שני שמות: חאש המזבח תוקד בוי' ולא חן קדחו לחם חת קדכו לחת ותורה קדח לחם לכח לחמו כרחי כס שחי ח' חופסר לעולם כלא חסך די חפסר לעולם כל תורה מדבב ב' נושא חומר מידו לבטא שגדי תלחתי' וכן המשל כפי תחלוקת פתחיו הו מתגברי' כחלמי' ושמו' בניו' וככלב בחקומו אחרים והפוח בניו כהנים בעלי מומין כבעל מום כשר ל' להפוח הדסן' והאש ג' האש על המזבח האש ירדה מן השמים' האש יכחו והאש תאכלה' ריזו למד שתינו נכס ונאשהו על שהיו לפני דבב' ואחרו חף על פי שאש יורדת מן השמים מזה לכהי' מן ההדו' וזה והאש ירדה מן האש על המזבח' תוקד בני' שפיר להכחו מן ההדו' על כן מן האש יחא שהיו באש' האש על תאכלה' והאש על המזבח תוקד בני' שהיו בניו כולם ל' לתלחים לעלות' כענין סלחמ' ועל מלא' יי בלה המזבח' וכן בחוקאל והנה שנה חסיה ישמעו חלא המזבח' ועל כן היה חסות על ה' והאש על המזבח' אש עש ונכסיה כענין כהש' קל' אכל מוזח פניו כנך סיכה דכתיב ידו גלגלו זב' ולכן כל דס חס נכס כמים לא תאכל אותה' ההשחית שחן חיליה למעלה' נקרה א' בכחו' ובער ב' בתרי לישיני וסי' ובער בשדה אחר' ובער עליה הכהן עצים:

כחש ב' מלרעוסי' או מצא אברה וכחש בה ונשבע' וכחש בו לא ראיתך: כחש בהנה ג' וסי' או מצא אברה' אשר הוא יושב בהנה' בשח בהנה: גזל ב' קמץ וסי' והשיב את הגזלה אשר גזל' מעני השבי ידו: ושלם ג' וסי' אתו בראשו' את הבית' את נות אדקד' אנך: בראשו טו וסי' ושלם אתו ומלל יי עם משה למימר: אנש ארי יחוב וישקר שקר קדם יי וכרב בחכמה בפקדנה יאז בשותפות ידא או בגזילה יאז עשק ית חכמיה: או אשפח אבידתא וכרב בה ונשבע על שקרא על חדא מכל דויעבד אנשא למיחב בהן: ויהי ארי יחטוי ויחוב ויחבי ותגזילא די גזל או ית עושקא די עשק יאז ית פקדנא די איתפקד עמיה או ית אבידתא די אשפח: או מכל די אשפח עלוהי לשקרא וישלם יתיה ברישיה וחומשיה יוסף ע עלוהי לדי הוה דיליה יתנגידה ביומא רחובתיה: וית אשמרה יתיה קדם יי דבר שלים מן עננא בפורסניה לאשמא לות פהנא: ויכפר עלוהי כהנא קדם יי וישתבק ליה על חדא מכל די יעבד למיחב בה:

אש תמיד... אש שחלמה בה תמיד היא שמדליקין בה את הנרות שחלמה בה להעלות נר תמיד חף היא מעל מצבת החיצון תוקד: לא תכבה... המצבה חס על המזבח עובר בשני לחון: וזאת תורת המנחה תורה אחת לכולן להטעין שמן ולבונה האמריין בענין שיכול חן לי טעונות שמן ולבונה חלה מנחת ישראל שהיא קמזת מנחת כהנים שהיא כליל מנין תלמוד לומר תורת: הקרב אותה היא הנסה בקרב דרומית מערבית: לפני יי' הוא מערב שהוא לצד אהל מועד: אל כפי המזבח הוא הדרוס שהוא כפי של מנחת שהכבש כתיב לחותו הרח: בקמנו' שלא יעשה מדה לקומץ: מסולת המנחה ומשמחה' מנחן שקומץ ממקום שנתרבה שמנה: ואת כל הלבוך אשר על המנח והקטיר' שמלקט את לבונה לחת קמיצה ומקטירו ולפי שלא פירש כן חלה בחת מן המנחות בויקרא הוצרך לנסות פרשה זו לכלול כל המנחות כמשפטן: במקום קדוש וחזונו בחצר אהל מועד: לא תחפה חמץ חלקס' חף השירי' חסורי' בחמון: כחטאת כחשם

אבן עזרא

אש תמיד תוקד' טעם זה הפסוק להוסיף תמיד: הקרב אותה' עס המנחה וטעם הקרב יקריבו אותה בני אהרן והטעם אחד מבני אהרן על כן והריס ממונו והוספה זאת הפרשה על הכתובה בפרשת ויקרא: מנחת תוכל במקום קדוש' והנה שמים מנות וכל זכר שלישי' וטעם לא תחפה חמץ הוא העקר במנות פסח: כחטאת כחשם: כן המנחה: כל אשר ינע' במנחה ובחטאת וכחשם הוא קדש לשם: זה קרבן אהרן' חן אחד מבני תחתיו: ביום המשח אותו' אשר ינע על ראשו שמן המשחה ורכס אמרו כי זה בית תחת מלך והטעם כי מיום המשח אותו הנה זה חייב להקריב ת תמיד מנחתו: מרבכת' חן לו חן ויש מי שאומר רכב ויש מי שאומר כי במהרה' ות' תביאנה סימן לאהרן וכן ת' תקריב' ועל דעתי כי כן הוא ת' תופיני וטעמו תקן וחן ריע לו ו והקדמוני' אמרו שהיא שתי מלות תחפה נח' ויאמר רבי יונה המדקדק שהו על משקל דוכיפת וזה המשקל מעקל: כליל' כינו כלל כליל תהיה לשם: לא תחכל' ככל המנחות כי חף יחל הכהן מנחתו חן חטאתו מקו' שחטאת כל חטאת כמנה: קדש קדשים' כי הוא כחמד הקדשים: הכהן המחטא' טעמו הזורק דם כחילו אמר ה המסיר חטא החוטא ורבי ה המברסי' אמרו כי טעם המחטא רוחן חן מטהר וכן תחטאני ב בחזון וחסד: כל

אשתא תירא תהי יקרא על מדבחה לא תטפיו

ודא אוריתא דמנחתא דיקרבון יתה בני אהרן קדם י לקדם מדבחה: ויפריש מניה בקומציה מסולתיה דמנחתא וממשחיה וית כל לבונתיה די על מנחתא וסיק למדבחה לאתקבלא ברעוא אדברתיה קדם י: ורישתאר מניה יכלון אהרן ובניהו פטור תתאכל באתר קדש בדרת משכן זמנא יבלוגיה: לא תתאפי חמץ חולקיהון יהבית יתה מקרבני קודש קדשין היא כחטאתא וכאשמה: כל דכורא בבני אהרן יבלוגיה קים עלם לדרכון מקרבנא דין כל דיקרב בהון תקדש: ומלל י עס משה למימר: דין קרבנא דאהרן ובניהו די יקרבון קדם י: ביומא דירבון יתיה חד מן עסרא בתלת סאין סלתא מנחתא תירא פלגותיה בצפרא ופלגותיה ברמשא: כסרייתא במשח תתעבר רכיבא תיתגדה רגופיני מנחת בצועין תקריב לאתקבלא ברעוא קדם י: וכהנא דיתרבא תחותיה מבניהו יעביד יתה קים עלם קדם י: גמיר תתסק: וכל מנחתא דכהנא גמיר תהי לא תתאכל: ומלל י עס משה למימר: מלל עס אהרן ועס בנוה למימר דא אוריתא ד חטאתא באתר די תתנכס עלתא תתנכס חטאתא קדם י קודש קדשין היא: כהנא דמכפר בדמה יבלוגיה באתר קדשין תתאכל בדרת משכן זמנא:

אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה: וזאת תורת המנחה הקרב אתה בני אהרן לפני יהוה אל פני המזבח: והרים ממנו בקמצו מסלת המנחה ומשמנה ואת כל הלבנה אשר על המנחה והקטיר המזבח ריח ניחח אזכרתה ליהוה: והגותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו מצורת האכל במקום קדש בחצר אהל מועד יאכלוה: לא תאפה חמץ חלקס נתתי אתה מאשי קדש קדשים הוא כחטאת וכאשם: כל זכר בבני אהרן יאכלנה חק עולם לדרכיכם מאשי יהוה כל אשר ינע בהם יקדש: פ וידבר יהוה אל משה לאמר: זה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו ליהוה ביום המשח אתו עשירת האפרה סלת מנחה תמיד מהציתה בכקר ומחציתה בערב: על מחבת בשמן תעשה מרבכת הביאנה תפיני מנחת פתים תקריב ריח ניחח ליהוה: והכהן המשיח תחתיו מבניו יעשה אתה חק עולם ליהוה כליל תקטר: וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל: פ וידבר יהוה אל משה לאמר: דבר אל אהרן ואל בניו לאמר זאת תורת החטאת במקום אשר תשחט העלה השחט החטאת לפני יהוה קדש קדשים הוא: הכהן המחטא אתה יאכלנה במקום קדש תאכל בחצר אהל מועד:

הקטיר כל הקטרה המנחה נמכ' מנחת חוטא הרי היא כחטאת לפיכך קמנה שלא לשמה פסולה מנחת נדבה ערי היא כאשם לפיכך קמנה שלא לשמה כשרה: כל זכר חטאתו בעל מוס לשמה נחמד חס לאכילה הרי כבר ח חומר לחס חלחיו מ מוקדסי הקדשים ונמי חלה לרבו בעלי מומין למחלוקת: כל אשר ינע ונ' קדשי קלים חן חולין שינעו בה ויבלעו ממנה: יקדש להיות כמנה שאם פסולה יפסלו ואם כ כשרה יאכלו כחומר המנחה: זה קרבן אהרן ובניו' חף ההדינות מקריבין עשירית האפפה ביום שהן מתחכין לעבוד אכל כהן גדול בכל יום של מנחת תמיד והכהן המשיח תחתיו מבניו חקת עולם ונ': מרבכת' חלוטה בדתחין כל זכרה: תופיני' חפוי חפוי' הרבה אחר חליטתה חופה בתנור וחומר ומטבנה במחבת: מנחת פתים' מלמד שטעונה פתיתה: המשיח תחתיו מבניו המשיח מבניו תחתיו: כליל תקטר' חן בקמנת להיות סיריה בחלקין חלה כולה כליל וכן כל מנחת כהן של נדבה כליל תהיה: כליל' כולה שיה לבונה: המחטא חותה' העובד עבודותיה שהיא כעשת חטאת על ידו: המחטא חותה יחלכל' הראוי לעבודה יח טמא בשעת זריקת דמים שאינו חולק בכשר וחי חפשי לומר שאוסר שאר כהנים בחילתה חן מן הזורק דמה שהרי נחמד למטה כל זכר בכהנים יחל חותה:

בעל הטורים
כתב בנימין זקן
הערה' תלפיה חן
חלקס' סיפוי חפוי
מנחה' שלא תחפה
אלא מנה' זה קרבן
אהרן ובניו כיתת
זהו תחכה לאהרן
ומנחה לבניו
עשירית בנית עשרת
שלב' שהיה תבית
עשין' שלא יחכנה
ומכאן מנחה בכקר
ומנחה כעכר'
תחטאת בנית מנחה
משלב' מורכבת
תביאנה בני רתחין
סחולטין חותה' כ
בתחין כל זכרה:
וזאת

זסים והרים ממנו בקמצו' ואם בהמה אשר יקריבו ממנה' תנינא דפסו' אל תסור ממנו ויין' דיהושע' אין לו מסנו בן או בר' ויצא אחר אל השדה וילקט' דמלכים' וילך בכל דרך אסא' וסימ' בלשן תרגום אפריש בעירא יהושע ופתח לקט באורדא: ריח ניחח ח' יחידאין בתו וסי' והקטרות את כל האיל' הפני מנחת פתים' והרים ממנו בקמצו' ומנחתו שני עשרנים' ועשיתם אשה לוי' עלה' ויין לנסך שלישי' ועשרון סלת דרפ' ובעשור לחדש' וכל אשה ריח דכחו': תאכלט' וסימ' והגותרת ממנה' וכל מנחת כהן כליל תהיה' הכהן המחטא' וכל חטאת אשר ינע' ולהבדיל בין הטמא' לכן הכו לי נאס' הגדה ארני' יורשגדה' ונתתי קנאתי בין ועשו אותך בחמה' גם כשם גם זהבם: תעשה ו נמסר בסדר תרומה: תביאנה ח' מלין דגשי יחידאין וסימ' תחתנה' תביאנה' תכלנה' תעננה' תראנה' תשכנה' שמענה' קמנה ביד: חק עולם יא בליש' נמסר בסדר כיתשא:

כל אשר יגע בבשרה כל דבר אוכל אשר יגע ויבלע ממנה יקדש להיות כמוה חס פסולה תפסל ואם היא כשרה תאכל כחומר טהור ואשר יזה מדמה על הכבוד ואם הזוהר מדמה על הכבוד והוא מקום הדם הכבוד אשר יזה עליה תכבס בתוך העזרה אשר יזה לא יטה מכלל יהא כטוי יטבר לפי שהבליעה שכללענו כו נעשת נותר והוא הדין לכל הקדשים ומורק לשון תמריקי הנסים חסוקלמנט בלענו ומורק ושטף לפלוט את בליעתו אבל כלי חרש למדך הכתוב כאן שאינו יוצא מידי דופיו לעולם כל זכר בכהנים יאכל אותה הא למדת שהמחטא חותה האמור למעלה לא להנציח שאר הכהנים אלא להנציח את שאינו ראוי לחטוי וכל חטאת וכו' שאם הכהנים מדס חטאת החיובי לפנים כסולה קודש קדש הוא הוא קרב ואין תמורתו קרבה ואלה כ כל חלבוננו' עד כאן לא כתפרטו חמורין באשם לכך הוכרך ל לפדסס כאן אבל ח חטאת ככר כתפרט כה בפרשת ויקרא: חת האליה לפי שחשס חינו בא חלא חיל או ככס וחיל וככס נתרבו בחליה: חסס הוא' עד סינתק שמו מוננו לימד על חסס שמתו פליו חו שנתכפרו בעליו חף כה על פי שנומד להיות דמיו עולה לקח ה המזבח חס שחטו ס סתס חינו כסר לעולה קודס שנתק לרעייה וחיו בא ללמד על ה האשם סיהא פסול ש שלא לשמו כמו ש פדרסנו הוא הכתוב בחטאת לפי שאשם לא נחמו בו חסס הוא אלא לאחר הקטרות חמורין והוא עכמו שלא הוקטרו חמורין כסר: קדש קדשים הוא בתורת כהנים הוא נדלס: תורה חת להס בדבר זה: לכהן אשר יכפר בו הראוי לכפרה חולק בו פרט לטבול יוס ומחוסר כפוכים וחונן שאין חולקין כ בעורו: לכהן המקריב חותה וכו' יכול לו לבדו תלמוד לומר לכל בני אהרן תהיה יכול לכולן תלמוד לומר לכהן המקריב הוא כיצד לבית אב של יוס שמקריבין חותה: בלולה

כל יט ר' בספ' וס' כל הסנחה אשר כל זכר בבני אהרן יאכלנה זכר בכהנים יאכלנה זכר בכהנים יאכל אשר יגע בבשרה כל נפש אשר תאכל כל דם מפרסת פרסה אשר אין לו סנפיר שרץ העוף החולך חולך על גחון ימי אשר הגוע המשכב אשר ישכב וחברו כל איש אשר בו מום כל אשר בו מום מלאכת

כל אשר יגע בבשרה יקדש ודי יהי מדמה על לבושה די יהי עליה תחור באתר קדש ומן דחסף די תתבשל ביה יתבר ואם במנא דנחשא תתבשל ויתמרק וישתטף במיא כל דכורא בכהניא ייכול יתרה קודש קודשין היא וכל חטאתא די יתעל מדמה למשכן זמנא לכפרא בקודשא לא תתאכל בנורא תתוקד: אוריתא דאשמא קודש קודשין היא באתרא די יכסון יתעלתא יכסון יתאשמא וית דמיה ירוק על מדברא סחור סחור וירג כל תרביה יקריב מניה ית אליה וית תרכא דחפי יתגווג: וית תרתין כלן וירג תרביה די עליהן די על גססא וית חצרה דעל כברא על בליתא יעדנה: ויסיק יתהון כהניא למדברא קרבנא קדש יאשמא הוא: כל דכורא בכהניא יכלניה באתר קדש יתאכל קודש קודשין הוא כחטאתא כן אשמא אוריתא דרא להון כהניא די מכפר ביה דיליה יהי וכהניא דמקרב יתעלת גבר משד עלתא די יקרב לכהניא דיליה יהי: וכל מנהתא די תתאפי בתנורא וכל דיתעבר ברתתא ועל מסריתא לכהניא דמקריב יתה דיליה תהי: וכל

כל אשר יגע בבשרה יקדש ודי יהי מדמה על לבושה די יהי עליה תחור באתר קדש ומן דחסף די תתבשל ביה יתבר ואם במנא דנחשא תתבשל ויתמרק וישתטף במיא כל דכורא בכהניא ייכול יתרה קודש קודשין היא וכל חטאתא די יתעל מדמה למשכן זמנא לכפרא בקודשא לא תתאכל בנורא תתוקד: אוריתא דאשמא קודש קודשין היא באתרא די יכסון יתעלתא יכסון יתאשמא וית דמיה ירוק על מדברא סחור סחור וירג כל תרביה יקריב מניה ית אליה וית תרכא דחפי יתגווג: וית תרתין כלן וירג תרביה די עליהן די על גססא וית חצרה דעל כברא על בליתא יעדנה: ויסיק יתהון כהניא למדברא קרבנא קדש יאשמא הוא: כל דכורא בכהניא יכלניה באתר קדש יתאכל קודש קודשין הוא כחטאתא כן אשמא אוריתא דרא להון כהניא די מכפר ביה דיליה יהי וכהניא דמקרב יתעלת גבר משד עלתא די יקרב לכהניא דיליה יהי: וכל מנהתא די תתאפי בתנורא וכל דיתעבר ברתתא ועל מסריתא לכהניא דמקריב יתה דיליה תהי: וכל

אכן עזרא

כל אשר יגע בבשרה יקדש ודי יהי מדמה על לבושה די יהי עליה תחור באתר קדש ומן דחסף די תתבשל ביה יתבר ואם במנא דנחשא תתבשל ויתמרק וישתטף במיא כל דכורא בכהניא ייכול יתרה קודש קודשין היא וכל חטאתא די יתעל מדמה למשכן זמנא לכפרא בקודשא לא תתאכל בנורא תתוקד: אוריתא דאשמא קודש קודשין היא באתרא די יכסון יתעלתא יכסון יתאשמא וית דמיה ירוק על מדברא סחור סחור וירג כל תרביה יקריב מניה ית אליה וית תרכא דחפי יתגווג: וית תרתין כלן וירג תרביה די עליהן די על גססא וית חצרה דעל כברא על בליתא יעדנה: ויסיק יתהון כהניא למדברא קרבנא קדש יאשמא הוא: כל דכורא בכהניא יכלניה באתר קדש יתאכל קודש קודשין הוא כחטאתא כן אשמא אוריתא דרא להון כהניא די מכפר ביה דיליה יהי וכהניא דמקרב יתעלת גבר משד עלתא די יקרב לכהניא דיליה יהי: וכל מנהתא די תתאפי בתנורא וכל דיתעבר ברתתא ועל מסריתא לכהניא דמקריב יתה דיליה תהי: וכל

בעל הטורים

וזאת תורת האשם ה' פעמי' כתיב' אשם בפרשה כנגד חתמה אשמות וזללים:

עבודה לא תעשו דתרוגד' מלאכה לא תעשו חקתי ימי השמה תשבת' כל חרס אשר יחרס מן האדם יובא ה' ומל' וס' וכל חטאת אשר יובא' במים יונא' ויאמר יהואש אל הכהנים' כסף מרקע מתרשיש' כסף אשם וכסף חטאת: וזאת יז' ר' נמסר בריש סדר תרומה: קדש קדשים' וס' וכפר הכהן' וזאת תורת האשם' כל זכר בכהנים תגי' ושחט את הכבש' והיתה לאהרן ולבניו' אך כל חרם' ובני עמרם אהרן ומשדה: ואת החלב ה' נמסר בסדר אתה תצוה: כחטאת ד' וס' קדש קדשים הוא' כחטאת כאשם תורה אחת להם' כי כחטאת האשם הוא' כחטאת כעלה כמנחה: את עולת איש ב' וס' וזמן והכהן המקריב את' וצוה המלך' וכל מנחה יא פסו' דיש' וכל ומצע' וכל וס' וכל שית השדה' וכל פטר חמור' וכל מנחה אשר תאפה' וכל אשר תשכב עליו' וכל בגד וכל עור' וכל ערי המישור וכל הגלעד' וכל ממלכת סוזן' וכל כלי משקה דמלכים' וחברו דדה' וכל עסק הפגרים' וכל אשר סביבתיו: בתנור חר מן יא חזון מן חר חר מלרע וחר מלעיל ב' בריש תיבות נמסר בישעי' ס' יט' גבי פרשת' משא' מצוי' הנה י' רכב על עב קל פסו' וס' כסכתי מצרים במצרים: נעשה ה' קמצין וס' וכל נעש' במרחש' אם אסור יאסרוני' ושני עשר אריים' דמלכים' וחברו דדה' ושני עשר' ולא נעשדה פסח כסחו' כי אם בשמנה עשרה' כי לא נעשה פסח' בשמנה עשרה' דדה' וכל חמש מגילות דכו' בפס' וס' תורי' והב נעשדה לך' אחות לנו קטנה וס' בלשון ארמי תורתא דאחתי: מחבת' וס' על מחבת בשמן תעשדה' וכל נעשדה במרחשת' ואתה קח לך מחבת ברוח:

וכל

וטעם לו אחר שאמר לכהן תוספת ביאור שלא ינתן העור לכהן אחר:

ספר ויקרא ז' לשי

יעשה לכל מלאכה באולימד על החלב שאינו מטומא טומאת כבלות: וכל לא תאכלהו: חמרה תורה יבא חיבור נבלה וטרפה ויחול על חיבור חלב שאם חכלו יתחייב חף על לאו של נבלה ולא תאמר חף חיבור חלב על חיבור: לעוף ולבהמה: כרט לדם דגים וחגבים: בכל מושבותיכם: לפי שהיא חובת הנוף ואינה חובת קרקע נהגת בכל מושבות ובמסכת קדושין בספר ראשון משרש למה הוצרך לומר: ידיו תביאנה וכו': שתהא יד העבדים מלמעלה והחלב והחנות כתיבין בה ויד כהן מלמטה ומינסן: חת אשיי: ומה הן האשים חת החלב על החזה: יביאנו: כשמביאו מבית המטבחים מתן חלב על החזה וכסנתנו ליד המזיף נמכה החזה למעלה והחלב למטה וזהו החומר במקום אחר

שוק התרומה וחזה התנופה על אשיי: החלבים יביאו להניף ונומר ולאחר התנופה נותנו לכהן המקטיר וכמכא החזה למטה וזהו שנאמר וישימו החלבים על החנות ויקטר החלב המזבח למזנו ששלטה כהנים ויקוקן לה כד מפורש במכחות: חת החלב על החזה יביאנו: חת החזה למה יביאנו: חת להניף חותנו הוא מביאו ולא סיהא הוא מן האשים לפי שב חת אשיי: חת החלב על החנות יכול שהיא חף החזה לאשיי: לכן כאמר וחת החזה להניף וכו': והקטיר הכהן החלב: ואחר כך והיה החזה לאהרן למדנו שאין הכשר כחלב בעוד האמורים למטה מן המזבח: שוק: מן הפרק של חרכובה הממכרת עם הראש עד הפרק ה האמצעי שהוא סוכך של רגל: המקריב חת דם השלמים וכו': מי שהו ראוי לזריקתו ולהקטיר חלבו יבא טמא בשעת זריקת דמי או בשעת הקטר חלבים שאינו חולק בבשר: תנופ תרומ' מוליד ומביא מעלה ומוריד: ולמלוואים: ליום חינוך הכהונה: קח

ונפש ג' ראשי פסו וכו' ונפש כי תנע בכל טמא / ושמע' קול אלה / אדם מן הנשים / ונמסר גם בסדר ויקרא: בבהמה ד' רפין וכו' ונפש כי תנע בכל טמא / ואיש אשר יתן שכבתו / ואם המר ימיר בהמה בבהמה / אך בכור אשר יבכר לוי' / וחלופיהו / ודגש נמסר בסדר תולדו נח: דבר ד' רפ בטעמא תביר בסיפר' וכו' כל חלב שור וכשב / המקריב את זבח שלמים / בחדש השביעי / בהמשה עשר יום: וחלב נבלה וחלב חרסן ה' רפ מסורת

ונפש כי תנע בכל טמא בטמאת אדם או בבהמה טמאה או בכל שקץ טמא ואכל מבשר זבח השלמים אשר ליהוה ונכרתה הנפש ההוא מעמיה: וידבר יהוה אל משה לאמר: דבר אל בני ישראל לאמר כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו: וחלב נבלה וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה ואכל לא תאכלהו: כי כל אכל חלב מן הבהמה אשר יקריב ממנה אשה ליהוה ונכרתה הנפש האכלת מעמיה: וכל דם לא תאכלו בכל מושבתים לעוף ולבהמה: כל נפש אשר תאכל כל דם ונכרתה הנפש ההוא מעמיה: וידבר יהוה אל משה לאמר: דבר אל בני ישראל לאמר המקריב את זבח שלמים ליהוה יביא את קרבנו ליהוה מזבח שלמים: ידיו תביאנה את אשיו יהוה את החלב על החזה יביאנו את החזה להניף אתו תנופה לפני יהוה: והקטיר הכהן את החלב המזבחה והיה החזה לאהרן ולבניו: ואת שוק הימין תתנו תרומה לכהן מזבחי שלמים: המקריב את דם השלמים ואת החלב מבני אהרן לו תהיה שוק הימין למנר: כל את חזה התנופה ואת שוק התרומה לקחתי מאת בני ישראל מזבחי שלמים ואתם לאהרן הכהן ולבניו לחק עולם מאת בני ישראל: ואת משחת אהרן ומשחת בניו לח

ואיש ארוי יקרב בכל מסאב בסאבת אנשיה אוי בבעריה מסאבא או בכל רחש מסאב ויכול מבשר נכסת קודשיה די קדם' וישתיצי אנשיה יהוה מעמיה: ומלל ' עס משה למימר: מלל עס בני ישראל למימר כל תרב רהור ואמר ועז לא תיכלון: ותרב נבילא ותרב רבירא ותעבד לכל עבדתא ומיכל לא תכלוניה: ארי כל דיכול תרבא מן בעריה די יקרבו מניה קרבנא קדם' וישתיצי אנשיה דיכול מעמיה: וכל דניא לא תיכלון בכל מותבניון דעופא ודבעריה: כל אנש דיכול כל דמא וישתיצי אנשיה יהוה מעמיה: ומלל ' עס משה למימר: מלל עס בני ישראל למימר דמקרב ירה נכסת קודשיה קדם' וישתיצי אנשיה יהוה מעמיה: וידבר יהוה אל משה לאמר: דבר אל בני ישראל לאמר המקריב את זבח שלמים ליהוה יביא את קרבנו ליהוה מזבח שלמים: ידיו תביאנה את אשיו יהוה את החלב על החזה יביאנו את החזה להניף אתו תנופה לפני יהוה: והקטיר הכהן את החלב המזבחה והיה החזה לאהרן ולבניו: ואת שוק הימין תתנו תרומה לכהן מזבחי שלמים: המקריב את דם השלמים ואת החלב מבני אהרן לו תהיה שוק הימין למנר: כל את חזה התנופה ואת שוק התרומה לקחתי מאת בני ישראל מזבחי שלמים ואתם לאהרן הכהן ולבניו לחק עולם מאת בני ישראל: ואת משחת אהרן ומשחת בניו לח

אבן עזרא

שוק הימין לזרק הדם והחזה לכל הכהני: זאת משחת זאת שוק משחת אהרן חו משחת בניו ונביות: ביום משחו: מיום וכן בבשר ובלחם: ולמלוואים: ככתוב בפרשת ואתה תזנה: להקריב את קרבניה לוי' במדבר סיני: כי לא הקריבו קרבן עד שבאו אל הר סיני וכבר הרחיבך שהמזבח שבה מטה על חלושת עמלק הוא בחורב והוא הר סיני ופס יסבנו ישראל שנה פחות עשרה ימים כי כן כתוב ובמדבר לא הקריבו עולו כי כן אמר הנביא הזכחים ומחנה הנשטת לי ב במדבר בני ישראל נס לא עשו פסח כי חס במזרים ושנית בהר סיני כי במדבר לא היו להם מקדש ואחר שנשענו מהר סיני לא מולו בדרך והנה רובם ערלים ובעבור אכילת פסח מל חותם יהושע:

בעל הטורים
להניף חותנו הוא מביאו ולא סיהא הוא מן האשים לפי שב חת אשיי: חת החלב על החנות יכול שהיא חף החזה לאשיי: לכן כאמר וחת החזה להניף וכו': והקטיר הכהן החלב: ואחר כך והיה החזה לאהרן למדנו שאין הכשר כחלב בעוד האמורים למטה מן המזבח: שוק: מן הפרק של חרכובה הממכרת עם הראש עד הפרק ה האמצעי שהוא סוכך של רגל: המקריב חת דם השלמים וכו': מי שהו ראוי לזריקתו ולהקטיר חלבו יבא טמא בשעת זריקת דמי או בשעת הקטר חלבים שאינו חולק בבשר: תנופ תרומ' מוליד ומביא מעלה ומוריד: ולמלוואים: ליום חינוך הכהונה: קח

מכא ומסורת מכא ומלה ביניהו נמסר במסורת רבתא: ולבהמה ג' וכו' וכל דם לא תאכלו: ולא היה מים למנחה ולבהמה היו עצניהם להיה: יביא טוה' מנהק חס וכו' ואם כנשי: ואת אשמו: המקריב את זבח שתי תרים דגור חס' ואת תורת הנזיר: כאשר בא עליך דיהושע' על עמך ועל בית אביך: והגוי אשר יביא' הארון: והאותם יבא להם חס' יבא בפרוי חס' המנחה: כי את כל המעשה יבא במשפט חס' תם מלכיהם עם נסיכהם חס' וחד וביא דעורא: אשייט בתורה כתי' וכו' ואת כל חלבה וסור כאשר יוסר והביאה אל הכן וקמץ' ידיו תביאנה את שוק התרומה והווד: קדשים יהיו לאלהיהם: להקריב את אשיי אשיי' נהיהו יאכלון: אלהי ישראל הוא גתלתו: ואתנה לבית אביך: וכל מאשי דכוו כתיב ויהי חקת עולם לדרתם ב' וכו' באהל מועד לפרכת: אשר צוה' לתת להם: ושאר לדרתם: לעלה קמץ וכו' ואת התורה לעלה למנחה כל הבקר לעלה: שנים עשר פרים: וגם עלה לרוב: כחלבי השלמים: ויאמר אהנה למלך: אשר ה' סבירן כאשר וקרנן אשר וכו' כי אשר ראיתם את מצרים היום: אשר צוה' לתת להם: אשר צוה' את משה בחר סיני ביום אותו: ופקדיו אשר צוה' את משה: השמרו לכם מן תשכחו: כל ספרא בהר סיני במא במדבר סיני וסימן להקריב את קרבניהם: וכל ודבר דכוו במדבר סיני וכו' ביום דבר' אל משה: עולת תמיד העשוד:

משה לאמר: דבר אל בני ישראל לאמר המקריב את זבח שלמים ליהוה יביא את קרבנו ליהוה מזבח שלמים: ידיו תביאנה את אשיו יהוה את החלב על החזה יביאנו את החזה להניף אתו תנופה לפני יהוה: והקטיר הכהן את החלב המזבחה והיה החזה לאהרן ולבניו: ואת שוק הימין תתנו תרומה לכהן מזבחי שלמים: המקריב את דם השלמים ואת החלב מבני אהרן לו תהיה שוק הימין למנר: כל את חזה התנופה ואת שוק התרומה לקחתי מאת בני ישראל מזבחי שלמים ואתם לאהרן הכהן ולבניו לחק עולם מאת בני ישראל: ואת משחת אהרן ומשחת בניו לח

משה לאמר: דבר אל בני ישראל לאמר המקריב את זבח שלמים ליהוה יביא את קרבנו ליהוה מזבח שלמים: ידיו תביאנה את אשיו יהוה את החלב על החזה יביאנו את החזה להניף אתו תנופה לפני יהוה: והקטיר הכהן את החלב המזבחה והיה החזה לאהרן ולבניו: ואת שוק הימין תתנו תרומה לכהן מזבחי שלמים: המקריב את דם השלמים ואת החלב מבני אהרן לו תהיה שוק הימין למנר: כל את חזה התנופה ואת שוק התרומה לקחתי מאת בני ישראל מזבחי שלמים ואתם לאהרן הכהן ולבניו לחק עולם מאת בני ישראל: ואת משחת אהרן ומשחת בניו לח

קרבניהם ליהוה במדבר סיני: פ

קדם' במדברא דסיני:

חמישי

ולמלא

אכני

קדש

אשיי

ט

אשיי

ט

אשיי

ט

אשיי

ט

אשיי

ט

אשיי

ט

אשיי

וידונו' כתרונמו: ותבא חס' רבי אליעזר חומר לא מתו בני אהרן חלח על ידי שהורו הלכה בפני משה רבן רבי שמעון חומר שתויין ככנסו למקדש תדע שאחר מיתתן הוהיר הנוהגים שלא יכנסו שתויין מאל למלך שהיה לרבן בית וכו' כדליתא בויקרא רבה: הוא אשר דבר וגומר' היכן דבר ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי אל תקרי בכבודי חלח בכבודי חומר לו משה לאהרן אחי יודע הייתי שיתקדש הבית במיוחדעו של מקום והייתי סבור חזי חזי בך עכשיו רוחה אחי שהם גדולים ממני ומיך: וידם אהרן' וקבל סכר על שתיקותו ומה סכר קבל שנתחיל עמו הדבר שנאמרה לו לבדו פרשת שתויין יין: בקרובי' בכחירי: ועל פני כל העם אכבד' כשהקדוש ברוך הוא עושה דין

אבן עזרא

העם ועולת תמיד כי כן כתוב מולכד עולת הבקר: ואת המלכים' מהעגל וחיל אהרן והשעיר והשור והחיל: וירננו' הרמת קול וכן ותעבור הרנה במחנה: איש מחתה' כל איש לקח מחתמו ולפי דעתי שזה הדבר היה גם כיום השמיני והעד הן היו הקריבו חטאת: ויתנו בהן חס' לא מהאש שיצאה וזה טעם חס זרה' וטעם אשר לא כזה חותם ש' שמדעת' עשו ולא בזווי להקטיר קטורת גם כזה זרה: וימותו לפני יי' כי חסדו שיעשו דבר רצוי לפניו: הוא אשר דבר יי' כבר אמר לי השם שהוא יראה קדושתו בקרובים חליו כטעם רק אחת ידעתי וכאשר אראה בס קדושתו אזו אהיה ככבד ועל פני כל העם אכבד ויראו ממני: שאלו את אחיכם מלח פני ה' הקדש' יש חומר כי הקטורת היתה לפני מזבח העולה והלוים נכנסים שם ויש חומרים שהיתה על מזבח הקטור' ומשה הוציאו מהל מועד: פני הקדש' היא המזבז כנגד המזבח כאשר פ' פירשתי: רחשכים אל תפגעו יש חומר' לגדל פרע: תפרומו תקדעו והכסון שהוא מן בניו יהיו פרומים ורחשו יהיה פרוע ורבים אמרו מכוסה ואחרים אמרו מנולה והלחמת דברי הרבלה: ולא תמותו' מלת ולא מושכת עצמה כמו ולא למדתי חכמה וכן הוא ולא על כל העדה יקטוף כי חתם תכבדו בעדם' וטעם ואחיהם כל בית ישראל תמכחמ רמוז בפרשת ראה חכמי: וידבר יי' אל אהרן כי כביח היה יוא על ידי משה כמו דבר אל אחו והוהירו שישמר הוא ובניו שלא ימותו כאשר מתו בנת הגדולים: ושכר' העשו מומן חטה אזו דבש או תמרים כי היין משחית הדעת לשותיו ויתעברו לו הדברים על כן ולהבדיל כי חתה כהן גדול ותבדיל בין מקום הקדש ובין החול והוא מלשון חלול גם יתכן בין יום קדש לחול: ובין הטמא ובין הטהור' בבהמה ובשקר המים ובעוף על כן נכתב' אחרי זאת הפרשה פרשת זאת החיה ואלו כן טומאת היולדת וזרעת אלם ובגד ובבית ובעל קרי חב חבה וזדה וזה טעם ובין הטמא ובין הטהור: ולהורות את בני ישראל' שאר המצות וכן ככל אשר יורו אתכם הכהנים: קחו

בקרבו' חס' בליש' וסי' בקרבי אקדש' וקרבי מרוחק עמדו' חרלו קרבי ומדעי: וידם ב' וסי' וידם אהרן' וידם השמש והירח עמדו' וא' ישב בדוד וידם: דב' חס' וסי' אהרן' מרדכי: קרבוה' מלין בתרי טעמי וסי' זה יחמנו' קרבו שאו' שובו מרדכיכם הרעים' דמלכים' ולא לה תהיה תרומת הקדש' זאת העיר העליוה' ונצא איש מלפני יהודה ותאכל על- המזבח את העלה ואת החלבים וירא כל-העם וירגו ויפלו על- פניהם: ויקחו בני-אהרן נדב ואביהוא איש מחתתו ויתנו בהן אש וישימו עליה קטרת ויקריבו לפני יהוה אש זרה אשר לא צוה אתם: ותצא אש מלפני יהוה ותאכל אותם וימתו לפני יהוה: ויאמר משה אל-אהרן הוזה אשר- דבר יהוה לאמר בקרבי אקדש ועל פני כל-העם אכבד וידם אהרן: ויקרא משה אל-מישאל ואל ארצפן בני עזיאל דד אהרן ויאמר אלהם קרבו שאו את-אחיכם מאת פני-הקדש אל-מחוץ למחנה: ויקרבו וישאם בכתנתם אל-מחוץ למחנה כאשר דבר משה: ויאמר משה אל-אהרן ולאיתמרי בניו ראשיכם אל-תפרעו ובגדיכם לא-תפרמו ולא תמתו ועל כל-העדה יקצף ואחיכם כל-בית ישראל יבכו את השרפה אשר שרף יהוה: ומפתח אהל מועד לא תצאו פני-תמתו כי-שמן משחת יהוה עליכם ויעשו כדבר משה: וידבר יהוה אל-אהרן לאמר: ויז ושכר אל-תשת אתה ובניך אתך בבאכם אל-אהל מועד ולא תמתו חקת עולם לדורותיכם: ולהבדיל בין הקדש ובין החול ובין הטמא ובין הטהור: ולהורות את- בני ישראל את כל-החקים אשר דבר יהוה אליהם ביד-משה: וידבר משה אל-אהרן ואל ארצף ואל-איתמר בניו הנותרים

והד פסו' סימן כי תכלה לעשר: מאת פני ה' וסי' מאת פני יצחק אביו' פרעה' הקדש' הבית' מאת פני ו' ונמסר גם בסדר תולדות: וישאם ב' חד חס' וחד מלא וסי' וישאם בכתנתם' וישאם בני קיש' בתראה מל: ראשיכו' וסי' אל תפרעו' אתם נצבים' את הנביאים ואת ראשיכם החיים' ופארכם על ראשיכם' שאו שערים' וחברו שאו שערים: תפרעו ב' וסי' ראשיכם אל תפרעו' שמעו מוסר וזכמו: ולהבדיל ב' בטעמא בתורה וסי' בן האור' בן הקדש: החל ב' בתרי לישני חד חס' וחד מלא וסי' בן הקדש ובין' כבד אבן ונטל החול' בתראה מלא: הטהור ב' מלוסי ומכל העוף הטהור' ולהבדיל בין הקדש: ולהורות ב' חס' ויו תנינאו וסי' ולהורות נתן בלבו' את בני ישראל: איתמר בנינו' מלך בטעמא פי' בג מקום משרת' אולא ומרכא בתיבה אחת לורקא וסי' ואל איתמר בניו' אם יצאו בגות שיל' לאצרות לתרומות:

בדקיקים מתירא מ' מתעלה ומתקלם חס' כן בחלו כל סכן ב' ברשעי וכן הוא חומר מורא אהים ממקדשך אל תקרי ממקדשך חלח ממקדשך: עזיאל אחי עמרם היה שחמו ובני קהת וגו': שאלו את אחיכם וגו' כאל האו לחבריו העבד את המת מלפני הכלה שלא לערב את ה' השמחה: בכתנותם' של מתים מלמד שלא נטרפו בגדיהם חלח נשמתם כמין חוטין של חס' ככנסו לתוך חוטמיהם: א' תפרעו' חל תגדלו שער מכהן שחל חסו' בתספורת חל חס' חל תערבבו שמחתו של מקום: ולא תמותו' הח חס' תעשו תמותו: ואחיהם כל בית ישראל' מכהן שצרתן של תלמידי ח' חכמים מוטלת על הכל להתחלל בה: יין ושכר' יין דרך שכרותו: בבואכם אל אהל מועד' חזן לי חלח בבאכם להיכל בגשתם למזבח מניין כאמר כאן ביאת אהל מועד וכאמר בקדש ידים ורגלי' ביאת אהל מועד מה להלן עשה גישת מזבח כביאת אהל מועד חף כאן עשה גישת מזבח כ' כביאת אהל מועד: ולהבדיל' שתבדילו בין עבודה קדושה למחוללת הא' לזדת שאם עבד פסל: ולהורות' למד שאיסו' שכר בהוראה יכול יהא חיי' מיתה תלמוד לומ' חתה ובנדך חתך ולא תמותו כהנים בעבודתם במית' ואין חכמים בהוראתן ב' במיתה: הנותרים' מן המית' מלמד שאף עליהן כקנסה מיתה על עון העגל הוא שכ' ובאהרן התאסף יי' מחד להשמיעו ואין השמר חלח כלוי בניס שכחמר וחשמיד פרוי מומעל ותכלתו של משה בטלה מחבה שכחמר וחמפלל גם בעד אהרן בעת ההיא: קחו

והדחה שם כלל לשני מיני' והם דחה ודיה כמו וחת הצפור לא בחר עם תור וגו' והנה דרקו המעתיקים שאמרו כי ראה היה דחה וסרה טענת רבי יונה שאמר חץ יתכן לאמר השמר לך מהאריה והליש' ויש חומרים שנסר מן אשורנו ופרס מן הלא פרס לרעב' ועזייה מן עזו והלון כוסף והוא הנקרא עקבא ודחה מן כאשר ידחה הנשר ואיה

כל עוף שאמר בו למינה למינו למינהו יש בחותמו המין שאין דומין זה לזה לא כמרחיבים ולא בשמותיהם וכולן מין אחד: הכן אישכרניר: שלך פירשו רבותינו זה השולה דניס מן הים וזהו שתרנס חקללו ופלי כנחא: כוס וינסוף: הם כנחא וינסו הכועקים בלילה ויש להם לסתות כחדם ועוד חזק דומה לנו שקורין ייבן: תכשמת' היא קלבה שולץ

שמהנה לשבת בחיים ידועים' וערב מלשון ערב בעבור ש שחרותו: בת היענה' יש חומרי' שהוא מין שלא ימצאו זכרים כמו הארנבת ואין מלת כיענים טענה כי חנים זכרים רק הם נקבות כמו יעלים ורחלים: וחת התחמם' מגזרת חמם: וחת הסחף' מוליד הסחפת: והק' יש לו כנזה רבה והקרוב שהוא הידוע הפורס ככפיו תמיד ל לבת דרוס כי יבקש מקום חם: הכוס' ככוס חרבות ויש חומרים שהוא ככסה מניץ חום על כן יסכון במקום שאין שם יישוב: השלך' יש חומרים עוף מנהב תולדתו להסליך ילדיו: ינסוף' עוף יעופף בכסף כי לא יראה כ ביום מכני להט אור השמש: והתכשמת' כל רוחהו יסוס גם זה השם כמנח בשלבי: והקחת' יש חומרי' שיש עוף מנהב תולדתו להקיא מחללו: הרחם' חומר הנחין שהוא בלשון קדר בחלוק חית בכף כי בכתבם חות אחד להם וחמרים חמרו שהוא עוף מרחם על בניו: החסידה' היא הנחלית למועדים ידועים בשנה ויש חומרים שהוא מגזרת חסד בדרך רחוק: האכף' שיתחף מהרה: הדוכיפת' חומר הצדוקים שהיא התרכנולת ואלה טפשי עולם כי מי הגיד להם: העטלף' עוף קטן יעוף בלילה והיא מלה מרובע' ודע כי מלת השקצו מן העוף בדקדוק הטע' היא מעט רחוקה ממלת חל' ת תשקצו חת כפשותיכם כי הנפשו פועלים ובעוף טעמו שתדעו שהם שקצו ויהיו נחשבים לכם לשקצו וכל שקצו קטן שיעוף פעם ופעם הולך על ארבע שקצו: אשר לא כרעים' העיקר להיות לו עש ויו: לנתר' חין לו אח והמתרנס חמר לקפצא בהון כמו מקצו והטעם דולב וחמת תרנ' נקר' ארבה מלשון ריבוי: הסלסל' מין יעלה בסלעים: החרגול' חם היא מרובעת חין לו אח וחס היא שתי מולת כמלת לפלמוני המדבר תהיה תולדתו הבך תולדת הסלסל: החנב' ידוע מלשון ישמעאל' וטעם אשר לו ארבע רגלים וכבר נכתב ה הולך על ארבע שיתכן שיש שקצו יש לו ד' רגלים ולא ילך בהן רק יעוף לבדו: ולאלה תטמאון

בעל השורים
התחמם חומה ואוכל: הכן בעל כנזה הרבה ותכנח שאר עופות ותפסה' הכוס' ככוס חרבות וינסוף' עוף מנהב תולדתו להסליך ילדיו: ינסוף' עוף יעופף בכסף כי לא יראה כ ביום מכני להט אור השמש: והתכשמת' כל רוחהו יסוס גם זה השם כמנח בשלבי: והקחת' יש חומרי' שיש עוף מנהב תולדתו להקיא מחללו: הרחם' חומר הנחין שהוא בלשון קדר בחלוק חית בכף כי בכתבם חות אחד להם וחמרים חמרו שהוא עוף מרחם על בניו: החסידה' היא הנחלית למועדים ידועים בשנה ויש חומרים שהוא מגזרת חסד בדרך רחוק: האכף' שיתחף מהרה: הדוכיפת' חומר הצדוקים שהיא התרכנולת ואלה טפשי עולם כי מי הגיד להם: העטלף' עוף קטן יעוף בלילה והיא מלה מרובע' ודע כי מלת השקצו מן העוף בדקדוק הטע' היא מעט רחוקה ממלת חל' ת תשקצו חת כפשותיכם כי הנפשו פועלים ובעוף טעמו שתדעו שהם שקצו ויהיו נחשבים לכם לשקצו וכל שקצו קטן שיעוף פעם ופעם הולך על ארבע שקצו: אשר לא כרעים' העיקר להיות לו עש ויו: לנתר' חין לו אח והמתרנס חמר לקפצא בהון כמו מקצו והטעם דולב וחמת תרנ' נקר' ארבה מלשון ריבוי: הסלסל' מין יעלה בסלעים: החרגול' חם היא מרובעת חין לו אח וחס היא שתי מולת כמלת לפלמוני המדבר תהיה תולדתו הבך תולדת הסלסל: החנב' ידוע מלשון ישמעאל' וטעם אשר לו ארבע רגלים וכבר נכתב ה הולך על ארבע שיתכן שיש שקצו יש לו ד' רגלים ולא ילך בהן רק יעוף לבדו: ולאלה תטמאון

והיא וטרפיתא לזנה: ית כל עורבא לזניה: וית בת נעמיתא ויציצא וצפר שחפא וית נצא לזניה: וקריא ושליונא וקפופא וכותא וקתא וירקריקא: וית חוריתא ואבו לזנה ונגר טורא ועטלפא: כל רחשא דעופא דמהלך על ארבע שקצא הוא לכון: ברם ית דין תכלון מכל רחשא דעופא דמהלך על ארבע די ליה קרסולין מעליו רגליו לקפצא בהון על ארעא: ית אלון מנהון תכלון ית גובא לזניה וית רשונה לזניה וית הרגולא לזניה וית הנבא לזניה: וכל רחשא דעופא די ליה ארבע רגליו שקצא הוא לכון: ולאון תסתמאון כל דיקרב בגבלתהון יהי מסאב עד רמשא: וכל דישול מנבלתהון יצבע לבושוהו ויהי מסאב עד רמשא: לכל בעירא די היה סריקא פרסתא וטלפין ליתיה מטלפא ופשרא ליתיה מטקא מסאבין אינון לכון כל דיקרב בהון יהי מסאב: וכל דמהלך על ידוהי בכל חיתא דמהלכא על ארבעא מסאבין אינון לכון כל דיקרב בגבלתהון יהי מסאב עד רמשא: ודישול ית נבלתהון יצבע לבושוהו ויהי מסאב עד רמשא מסאבין אינון לכון: ונפקת

למינו ד' בתורה וסי' עץ פרי עשה פרי' ואת כל עורב' וחברו דמשנה תורה' את הארבה למינו: ואת בת ה' דסמי בקרי' וסי' ואת בת היענה דתורת כהנים' וחברו דמשנה תורה' ערות אשה ובתה לא תגלה' ואת בת פרעה דמלכו' וחברו דדה: למינהו יד בתורה וסי' ותוצא הארץ דשא' ב' בו' ויברא אלהי את התניני' ואת הדאה ואת האיה למינה: את כל ערב למינו: ואת בת היענה ואת התחמם ואת השחף ואת הנץ למינהו: ואת הכוס ואת השלך ואת הינשוף: ואת התנשמת ואת הקאת ואת הרחם: ואת החסידה האנפה למינה ואת הדוכיפת ואת העטלף: כל שרץ העוף ההלך על ארבע שקצו הוא לכם: אך את זה תאכלו מכל שרץ העוף ההלך על ארבע אשר לא כרעים ממעל לרגליו לנתר בהן על הארץ: את אלה מהם תאכלו את הארבה למינו ואת הסלעם למינהו ואת החרגול למינהו ואת החנב למינהו: וכל שרץ העוף אשר לו ארבע רגלים שקצו הוא לכם: ואלה תטמאו כל הנגע בגבלתם יטמא עד הערב: וכל הנשוא בגבלתם יכבס בגדיו וטמא עד יתערב: וכל הנשוא אשר הוא מפרסת פרסה ושסע איננה שסערת ונרה איננה מעלה טמאים הם לכם כל הנגע בהם יטמא: וכל הולך על כפיו בכל החיה ההלכת על ארבע טמאים הם לכם כל הנגע בגבלתם יטמא עד הערב: והנשוא את נבלתם יכבס בגדיו וטמא עד הערב טמאים המה לכם:

ודומה לעכבר הפורח בלילה ותכשמת היא האמורה בשרצי' היא דומה לה ואין לה ע עיני וקורין לה טלפא: החסיד' זו דיה לבנה צינוריתא ולמה נקרא שמה חסידה טעמה חסידות עם חברותיה במונות: האכפה' היא דיה רגזי' ונקראה לי שהו שקורין היולין: הדוכיפת' תרגולו הבר וכדבלתו כפולה ובלעו הרופא ולמה נקרא שמו דוכיפת ש שהו כמות וזו היא כדבלתו ונגר טורא נקרא על שם מעטיו כמו שפירשו רבותינו במסכת גיטין בפרק מן שחמזו: שרץ העוף הם הדקים הנמוכין הרומשין על הארץ כ כנון זבובין ונרעין ויתוסין וחנבים: על ארבע' ד' רגלי': מעט לרגליו סמוך לנחורו יש לו כמין שני רגלים לבד ד' רגליו וכשרצו לעוף ולקפצו מן הארץ מתחזק בחותן שני כ כרעי' ופורח ויש מהן הרבה כחות שקורין לנפשוטא אבל חין חנו בקיחין בהם שארבע סימני טהרה כאמר בהם ארבע רגלים ול' ככפים וקרסולין חלו הכתובים כאן וככפיו חופין חת רובו וכל ס סימני הללו מזכירים בחותן שבימותינו אבל יש טרחסן ארוך ויש שאין להן זנב ונרין שהיא שמו חנב ובה חין חנו ידעו להכדיל ביניהן: וכל שרץ העוף ונ' בא ולמד שאם יש לו חמם ט טהו: ולאלה העתידין לאמר בענין למטה תטמאו כלום בניעת' יש טומא': וכל הנשוא מנבלתם' כל מקום שבאמר טומאת משח חמורה מטומאת מנע שהיא טעונה כיבוס בגדים: מפרסת פרסה ושסע איננה שסערת' כנון נמל שפרסתו סדוקה למעלה אבל למטה היא מחוברת כאן למדך שנבלת בהמ' טומאה מטומאה ובענין שבסוף הפרשה פירש על בהמה טהורה: על כפיו' כנון כלב ודוב וחמול: טמאים הם לכם' למנע: וזה

ויקרא אלהים את חית הארץ' מהעוף למינהו ב' בפסו' הנץ' הנץ' הסלעם' החרגול' החנב' האב למינהו: לרגליו ד' וסי' ותנע לרגליו' כל אשר לא כרעים' וצא דשף' והפצוהו לרגליו ונמסר גם בסדר שמורת: לו דכתב לא טו וסימן אשר לא יעדה' אשר לא כרעים' אשר לא חוסה' ולא נתכנן עלילות' לא אהיה ואתו אשב' לא חיו תחיה' לא הגדלת השמחה' בכל צרתם לא צר' הוא עשנו ולא אנחנו' ימים יוצרו ולא אחד בהם' הן קטלני לא אהיה' לא אוריש בדיו' קללות חנם לא תבא' אמרם לא המה' ולא אנחנו זבחים: תורת כהנים כל אשר אין לו' משנה תורה וכל אשר אין לו' תורת כהנים את כל ערב' משנה תורה ואת כל ערב' ואפס' ויכו את עורב בצור עורב ואת זאב: ולאלה ג' רפ בקרייה וסי' ולאלה תטמאו' ולא לה' דיהוקאל' ולא לה' תהיה תרומת הקדש: הולך ט' מלאים בתורה וסימ' נמסר בסדר תולדות: ההלכת ג' ב' חס' חדר מלא וסימ' בסנחה ההלכת לפני' ההלכת על ארבע' השנית ההלכת לסואל' בתראה סל' ונמסר גם בסדר וישלח:

ויהי שם כלל לשני מיני' והם דחה ודיה כמו וחת הצפור לא בחר עם תור וגו' והנה דרקו המעתיקים שאמרו כי ראה היה דחה וסרה טענת רבי יונה שאמר חץ יתכן לאמר השמר לך מהאריה והליש' ויש חומרים שנסר מן אשורנו ופרס מן הלא פרס לרעב' ועזייה מן עזו והלון כוסף והוא הנקרא עקבא ודחה מן כאשר ידחה הנשר ואיה שמהנה לשבת בחיים ידועים' וערב מלשון ערב בעבור ש שחרותו: בת היענה' יש חומרי' שהוא מין שלא ימצאו זכרים כמו הארנבת ואין מלת כיענים טענה כי חנים זכרים רק הם נקבות כמו יעלים ורחלים: וחת התחמם' מגזרת חמם: וחת הסחף' מוליד הסחפת: והק' יש לו כנזה רבה והקרוב שהוא הידוע הפורס ככפיו תמיד ל לבת דרוס כי יבקש מקום חם: הכוס' ככוס חרבות ויש חומרים שהוא ככסה מניץ חום על כן יסכון במקום שאין שם יישוב: השלך' יש חומרים עוף מנהב תולדתו להסליך ילדיו: ינסוף' עוף יעופף בכסף כי לא יראה כ ביום מכני להט אור השמש: והתכשמת' כל רוחהו יסוס גם זה השם כמנח בשלבי: והקחת' יש חומרי' שיש עוף מנהב תולדתו להקיא מחללו: הרחם' חומר הנחין שהוא בלשון קדר בחלוק חית בכף כי בכתבם חות אחד להם וחמרים חמרו שהוא עוף מרחם על בניו: החסידה' היא הנחלית למועדים ידועים בשנה ויש חומרים שהוא מגזרת חסד בדרך רחוק: האכף' שיתחף מהרה: הדוכיפת' חומר הצדוקים שהיא התרכנולת ואלה טפשי עולם כי מי הגיד להם: העטלף' עוף קטן יעוף בלילה והיא מלה מרובע' ודע כי מלת השקצו מן העוף בדקדוק הטע' היא מעט רחוקה ממלת חל' ת תשקצו חת כפשותיכם כי הנפשו פועלים ובעוף טעמו שתדעו שהם שקצו ויהיו נחשבים לכם לשקצו וכל שקצו קטן שיעוף פעם ופעם הולך על ארבע שקצו: אשר לא כרעים' העיקר להיות לו עש ויו: לנתר' חין לו אח והמתרנס חמר לקפצא בהון כמו מקצו והטעם דולב וחמת תרנ' נקר' ארבה מלשון ריבוי: הסלסל' מין יעלה בסלעים: החרגול' חם היא מרובעת חין לו אח וחס היא שתי מולת כמלת לפלמוני המדבר תהיה תולדתו הבך תולדת הסלסל: החנב' ידוע מלשון ישמעאל' וטעם אשר לו ארבע רגלים וכבר נכתב ה הולך על ארבע שיתכן שיש שקצו יש לו ד' רגלים ולא ילך בהן רק יעוף לבדו: ולאלה תטמאון

שהיא טעונה כיבוס בגדים: מפרסת פרסה ושסע איננה שסערת' כנון נמל שפרסתו סדוקה למעלה אבל למטה היא מחוברת כאן למדך שנבלת בהמ' טומאה מטומאה ובענין שבסוף הפרשה פירש על בהמה טהורה: על כפיו' כנון כלב ודוב וחמול: טמאים הם לכם' למנע: וזה

ויהי שם כלל לשני מיני' והם דחה ודיה כמו וחת הצפור לא בחר עם תור וגו' והנה דרקו המעתיקים שאמרו כי ראה היה דחה וסרה טענת רבי יונה שאמר חץ יתכן לאמר השמר לך מהאריה והליש' ויש חומרים שנסר מן אשורנו ופרס מן הלא פרס לרעב' ועזייה מן עזו והלון כוסף והוא הנקרא עקבא ודחה מן כאשר ידחה הנשר ואיה שמהנה לשבת בחיים ידועים' וערב מלשון ערב בעבור ש שחרותו: בת היענה' יש חומרי' שהוא מין שלא ימצאו זכרים כמו הארנבת ואין מלת כיענים טענה כי חנים זכרים רק הם נקבות כמו יעלים ורחלים: וחת התחמם' מגזרת חמם: וחת הסחף' מוליד הסחפת: והק' יש לו כנזה רבה והקרוב שהוא הידוע הפורס ככפיו תמיד ל לבת דרוס כי יבקש מקום חם: הכוס' ככוס חרבות ויש חומרים שהוא ככסה מניץ חום על כן יסכון במקום שאין שם יישוב: השלך' יש חומרים עוף מנהב תולדתו להסליך ילדיו: ינסוף' עוף יעופף בכסף כי לא יראה כ ביום מכני להט אור השמש: והתכשמת' כל רוחהו יסוס גם זה השם כמנח בשלבי: והקחת' יש חומרי' שיש עוף מנהב תולדתו להקיא מחללו: הרחם' חומר הנחין שהוא בלשון קדר בחלוק חית בכף כי בכתבם חות אחד להם וחמרים חמרו שהוא עוף מרחם על בניו: החסידה' היא הנחלית למועדים ידועים בשנה ויש חומרים שהוא מגזרת חסד בדרך רחוק: האכף' שיתחף מהרה: הדוכיפת' חומר הצדוקים שהיא התרכנולת ואלה טפשי עולם כי מי הגיד להם: העטלף' עוף קטן יעוף בלילה והיא מלה מרובע' ודע כי מלת השקצו מן העוף בדקדוק הטע' היא מעט רחוקה ממלת חל' ת תשקצו חת כפשותיכם כי הנפשו פועלים ובעוף טעמו שתדעו שהם שקצו ויהיו נחשבים לכם לשקצו וכל שקצו קטן שיעוף פעם ופעם הולך על ארבע שקצו: אשר לא כרעים' העיקר להיות לו עש ויו: לנתר' חין לו אח והמתרנס חמר לקפצא בהון כמו מקצו והטעם דולב וחמת תרנ' נקר' ארבה מלשון ריבוי: הסלסל' מין יעלה בסלעים: החרגול' חם היא מרובעת חין לו אח וחס היא שתי מולת כמלת לפלמוני המדבר תהיה תולדתו הבך תולדת הסלסל: החנב' ידוע מלשון ישמעאל' וטעם אשר לו ארבע רגלים וכבר נכתב ה הולך על ארבע שיתכן שיש שקצו יש לו ד' רגלים ולא ילך בהן רק יעוף לבדו: ולאלה תטמאון

וזה לכם הטמא כל טמאות הללו חיצו לאיסור אכילה אלא לטומאה ממש להיות טמא במגען וכאשר לחבל תרומה וקדשים וליכנס למקדש : החלד מוטטלה : והבט פויטט שרונה לכפרדע : אכקה הריצו : לטאה לישראל : חומט לימכה : תכשמת טלפא : במים יבא וחק לאחר טבילתו טמא הוא לתרומה עד הערב ואחר כך וטהר בהערב השמש : אל תוכו חץ כלי חרש מטמא אלא מחוירו : כל אשר בתוכו יטמא הכלי חוזר ומטמא מה שבחורו : ואותו שבונו למד שאין לו טהרה במקוה : מכל האוכל אשר יאכל : מחטב על מקרה העליון : כל אשר בתוכו יטמא : מכל האוכל אשר יאכל אשר בחתך כלי חרש הטמא יטמא למדנו מכאן

אבן עזרא

וזה לכם הטמא במגע נס חלה בעל הטורים הטמנה לא נכלל לדעתם בחמת נס העופו כי הם מדברי קבלה וטעם חלה הטמאים לכס בכל הפרק חלה לכדס הם הטמאים שיטמאו במותם וטעם יטמא עד הערב אחר שירחק : במים יבא : הבגד או הסק או הכלי שהוא מקבל טומאה וכריכין חנו למסור : אשר יבול מהם אל תוכו מחלף מהם כמו ויקבר בעד גלגל : וכל משקה עם וחמי הייתי משקה פועל והנה התנור ללחם לחפות והכירים לבשל ה הבשר יתנו כי טמאי הם וחלף גורת מלך : באר בלסקן הקדש לסון קבסה והיא הנובעת וכך כהקיד בור מימיה ובור כרוי או חכור למטר השמי' חס כן תהיה הבאר כמו מעיין וחץ צורך ל להזכיר הנחל ניהיה מקוה מים סמוך אל בור כי יש בור חץ בו מים ויש חומרים כי הוא חסר ליו כמו ראובן שנגען שמש ירח : ומגע בכבלתם המים הנובעים בכבלתם יהיו טמאי : זרוע עם התחד כמו טעל חו הם ב' שמות והעד נכתן להם זרועים : וכי ייתן מים שיסקו את הסד ונכלל מכבלתם על הזרוע ניא על המים ובא מלת יתן שהיא לסון יחיד עם מים וכן מי קדה לא זורק עליו ומלת יתן כמו יקח כא מועט מים מהבני הכבד הנוסף : אשר היא לכס מתגר לאכול : יטמא עד הערב : אחר שירחק במים והאוכל חומר כמו הנושא כי פניהם נושאים זה בחוק וזה בטעם

זה כג רפ'וסי מצויץ במס' רבתא : והעכבר ב' וסי החלד והעכבר : השקץ : והאנקה ל' והכח ל' והלטאה ל' והחמט ל' והתנשמת ל' והצב ל' במתם כלם חסרים במב' וסי' ובמותם לא נפרדו כי אין הרצונות : שק ד' קמצץ וסי' וכל אשר יפל' ואני בחלתם לבושי שק' בת עמי ודגרי שק' על כל מתנים שק' וכל השק

וזה לכם הטמא בשרץ השרץ על הארץ החלד והעכבר והצב למינהו : והאנקה והכח והלטאה והחמט והתנשמת : אלה הטמאים לכם בכל השרץ כל הנגע בהם במתם יטמא עד הערב : וכל אשר יפל עליו מהם במתם יטמא מכל כלי עץ או בגד או עור או שק כל כלי אשר יעשה כלאכרה בהם במים יבא וטמא עד הערב וטהור : וכל כלי חרש אשר יפל מהם אל תוכו כל אשר בתוכו יטמא ואתו תשברו : מכל האכל אשר יאכל אשר יבוא עליו מים יטמא וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא : וכל אשר יפל מנבלתם עליו יטמא הנור וכירים יתץ טמאים הם וטמאים יהיו לכם : אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור ונגע מנבלתם יטמא וכי יפל מנבלתם על כל זרע זרוע אשר זרע טהור הוא : וכי יתן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו טמא הוא לכם : וכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה הנגע מנבלתה יטמא עד הערב :

בשק ואתגהתא וסוף פסו דכו : יובא' ומל' נמס' בסדר צו : וכל כלי חרש אשר יפל' וכלי חרש אשר יזע וכל כלי פתוח' וכל בגד וכל כלי עור' ב' בו : אשר יפול מהם אל כל לטון נפילה על במז' אל וסי' וכל כלי חרש אשר' אפי' שר צבא' הפל יבא אל פניו ספיל הקורה' וינוסו הנותרים אפקה' אם אסרנו נבא העיר' וזהו הגס' ב' בו' ויהי הוא בשער בנימן' ויאמ' המלך צדקיהו אל ירמיהו' את יתר העם הנשאר' והיה הגס' דרמיה' הרבה כושל גם נפל איש' וכמראה המראה' וחברו' וביאנו אל שער הצפון' וממנשה נפלו אל דוד : אשר עבא' יד סבירץ יבוא וקר' יבוא וסי' מכל האכל אשר יאכל אשר יבוא' אוצר' יבוא' עתה יבוא דברך' אשר לא יבוא שם מדחי עלם' מצפון יבוא לא שאורדי' וברחתי מכס המורדים' ועל סת אדם לא יבוא' והנשיא בתוכם בבאם' עדיו יבוא ויבוש' ערל לב וערל בשר' יבא כל בשר להשתחוות' עם הוא ועדיך יבוא' וראה ורעד יבוא' בס' לכל יבא גבורתך : משקה כולם פתחך במד' וסי' בסדר וישב : מעין ה' קמצץ בקריא' וסי' אך מעין ובור סקוה מים' אתה בקעת מעין ונחל' עברי בעסק הבכא' מעין שרפ' ומקור משחת' נן נעול מעין חתום' וחד ומעין מכית' יצא' וד' פתחך וסי' אל מעין מי נפתח' וחברו' וכל מעין מים יסתמו' מעין נגים באר מים : יטמא כל נגיעה יטמא עד הערב במב' יטמא לבד' וסי' לכל הבהמה אשר הוא' אך מעין ובור : יתן ו בקר' וסי' וכי יתן מים על זרע' לרב תרבה נחלתו' ויאמר אם מצאנו חן בעיניך יתן' ויתן לנו שבעה אנשים ל כתיב' כן' את אבישג השנמית' ויאמר נעמן ולא יתן נא' לא יתן סגור תחתה : היא יא כתיב' דא באודית' וסי' נמסר בסדר וישב :

תנור וכירים : כלים המטטלין הם והן של חרש ויש להן תוך ושופת על קרב החלל את הקדרה ושניהם פיהם למעלה : יתן' שאין לכלי חרש טהרה באבילה : וטמאים יהיו לכם : שלא תחמר מצוה חכי לנותכם תלמוד לומר טמאים יהיו לכם חס רבה לקיימן בטומאתן רשאי : אך מעין ובור מקוה מים המחוברים לקרקע חץ מקבלין טומאה ועוד יש לך ללמד יהיה טהור האוכל בהן מטומאתן : ונוגע בכבלתם יטמא : אפילו הוא בתוך מעין ובור' ונוגע בטומאתם יטמא שלא תחמר קל וחומר חס מטהר את הטמאים מטומאתם קל וחומר סיביל את הטהור מליטמא לכך כאמ' ונוגע בכבלתם יטמא : זרוע זרוע' זרוע' שם דבר הוא כמו ויתנו לנו מן הזרועים : טהור הוא' למדך הכתוב שלא הוכשר ונתקן לקרות אוכל לקבל טומאה עד שיבא עליו מים : וכי יתן מים על זרע' לאחר שנתלש שם תחמר יש הכשר במחבר חץ לך זרע שלא הוכשר : מים על זרע' בין מים בין שאר משקין בין הם על הזרע בין זרע מכל לתוכן הכל נדרש בתורת כהנים : וכל מנבלתם עליו חף משכינב מן המים שלא הקפידה תורה אלא להיות עליו עם אכל ומסיר לו הכשר קבלת טומאה פעם אחת טוב אינו נקטר הימנו : בכבלתה' ולא בעצמות גידים ולא בקרנים ואלפים לא בעור : והנשא את כבלת' חמורה טומאת אשח מטומאת מנב' והניגע חץ בגדיו טמאין שלא נאמ' בו יכבס בגדיו והאוכל

דברים הרבה למדנו שאין אוכל מוכשר ו ומתקין לקבל טומאה עד שיבאו עליו מים פעם אח' ומשבחו עליו פעם אחת מקבל ט טומאה לעולם ואפילו נגוב והיין והשמן וכל הנקר' משקה מכסיר זרעים לטומאה כמים שכן יש לדנו הימק' אשר יבא עליו מים או כל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא האוכל ועוד למדנו רבו מחלף שאין ולד הטומאה מ מטמא כלי' שכן סיניו יבול יהו כל הכלים מ מטמאין מחלף כלי חרש תלמוד לומר כל אשר בתוכו יטמו מכל האוכל אוכל ומשקה מטמו מחויר כלי חרש ואין כל הכלי מטמאין מחויר כלי חרש לפי שהשקן חב הטומאה והכלי שטמא ממנו ולד הטומאה לפיכך חיצו חוזר ומטמא כלים שבתוכו ולמדנו עוד שהשקן שכל לחויר תגור והסת בתוכו ולא נגע השקן בפת התנ' ראשון והסת סנייה ולא כאמר רוחץ חס התגור כאילו מלא ט טומאה ותהא הכת תחילה שחס אתה א חומר כן לא כתמעטו כל הכלים גליטמא מחויר כלי חרש שהרי דוכל היוד' וכל הנגע כבלת יטמא עד הערב : על ביאת מים שאינה מכסרת זרעים אלא חס כן ככלו עליהן מ משכתלסו שחס אתה חומר מקבלין הכשר במחובר חץ לך שלא באו עליו מים ומתא חומר אשר יבא עליו מים ולמדנו עוד שאין אוכל מטמא אחרים אלא חס כן יש בו כ כבינה שחומר אשר יאכל אוכל הנאכל כ בבת אחת ושיערו חכמי חין בית הבליע' מחויר יתגר מביבת תרנגולת : תגור וכירים : כלים המטטלין הם והן של חרש ויש להן תוך ושופת על קרב החלל את הקדרה ושניהם פיהם למעלה : יתן' שאין לכלי חרש טהרה באבילה : וטמאים יהיו לכם : שלא תחמר מצוה חכי לנותכם תלמוד לומר טמאים יהיו לכם חס רבה לקיימן בטומאתן רשאי : אך מעין ובור מקוה מים המחוברים לקרקע חץ מקבלין טומאה ועוד יש לך ללמד יהיה טהור האוכל בהן מטומאתן : ונוגע בכבלתם יטמא : אפילו הוא בתוך מעין ובור' ונוגע בטומאתם יטמא שלא תחמר קל וחומר חס מטהר את הטמאים מטומאתם קל וחומר סיביל את הטהור מליטמא לכך כאמ' ונוגע בכבלתם יטמא : זרוע זרוע' זרוע' שם דבר הוא כמו ויתנו לנו מן הזרועים : טהור הוא' למדך הכתוב שלא הוכשר ונתקן לקרות אוכל לקבל טומאה עד שיבא עליו מים : וכי יתן מים על זרע' לאחר שנתלש שם תחמר יש הכשר במחובר חץ לך זרע שלא הוכשר : מים על זרע' בין מים בין שאר משקין בין הם על הזרע בין זרע מכל לתוכן הכל נדרש בתורת כהנים : וכל מנבלתם עליו חף משכינב מן המים שלא הקפידה תורה אלא להיות עליו עם אכל ומסיר לו הכשר קבלת טומאה פעם אחת טוב אינו נקטר הימנו : בכבלתה' ולא בעצמות גידים ולא בקרנים ואלפים לא בעור : והנשא את כבלת' חמורה טומאת אשח מטומאת מנב' והניגע חץ בגדיו טמאין שלא נאמ' בו יכבס בגדיו והאוכל

הסוכן בניטמא חסערה ששיעורו כ כשערל המוב' כבלת יטמא בנימטרי זהו הנוגע אפיל כעדשה' אשר זרע עהור בני זרעי' שזרען טהור : להכיל

יטמא קול' חלה' טמאין ויבוי' דוכל היוד' וכל הנגע כבלת יטמא עד הערב : על ביאת מים שאינה מכסרת זרעים אלא חס כן ככלו עליהן מ משכתלסו שחס אתה חומר מקבלין הכשר במחובר חץ לך שלא באו עליו מים ומתא חומר אשר יבא עליו מים ולמדנו עוד שאין אוכל מטמא אחרים אלא חס כן יש בו כ כבינה שחומר אשר יאכל אוכל הנאכל כ בבת אחת ושיערו חכמי חין בית הבליע'

אבן עזרא ספר ויקרא יב רשי

ונטעם כל הפרק הסודי על הפרק כל הפרק ובכלל שמונה פרקים הנזכרים והזכיר שלא יאכלו: בחון, כמו על במוך תלך: וכל הולך על ארבע: בסרן שהיה הקטן כאשר כירשתי בסרן המים: מרבה רגלים: עם התאר והוא סמוך: אל תפקדו את כפשותיכם: להיותם מטונפות ומגוללות: ולא תטמאו בהם: כי ידוע

כי הנזק הנאכל יטוב בסר בגוף האוכל: ונטמאתם בהם: חסר חלף כמו מרשית הסנה ולא שהם שני פרטים והעד כטמינו בעיניכם וטעמו כאדם שאין לו דעת: והייתם קדושים כי קדוש אני: על כן אמרתי לכם ולא תטמאו והיו כפלא רפה בלשון ישמעאל וכן יעמוד את עבדו ורבים כמוהו: וטעם כי אני כי לא העליתי אתכם מארץ מצרי כי אם להיות לכם לאלהים ואם לא תהיו קדושים לא תהיה לכם לאלהים על כן אם רצונכם שתהיה לכם לאלהים תהיו קדושים: להבדיל בין הטמא בעוף ובסרן המים: הנאכלת המותרת לאכיל: אשר לא תאכל על פי התורה:

בעל הטורים
להבדיל הפסוק
התורה בלתי נמשך
כאשר ראו לומר
אשר לא תאכל
וכן היתה הנאכלת
אשר לא תאכל
כמיטת זה בשמונה
עשר טעמות:

חסלת שמיני

תזריע

אשה

אשה כי תזריע מהטלית תורת הטמא והטמא כנאכלין הזכיר טמא אדם והחל יקח האשה היולדת כי הלידה היא תחלה ורבים אמרו שהאשה מזרעת תחלה וולדת זכר על כן וולדה זכר ועל כן דעת חכמי יון שהזרע לאשה זרע הזכר מקפויא וכל הבן מדר האשה והנה פי תזריע תתן זרע כי הוא כמו הארץ ויו וטמאה כפלא רפה בלשון ישמעאל: וכבת טומאתה שבעת ימים עד שובה אל המרובע וכן ימנעו בימי החולי כי השכני יראה עד סוף כל ז: גדת, עם במשקל בזת והם סנייהם מפעלי הכפל: דותה, טעמו כמו חולי כמו מדוה מצרים כי הדם היוצא הוא חולי בבשר האשה: וביום השמיני אמרו חז"ל ביה ולא בלידה והנה הנולד חצי שעה קודם שקיעת החמה יהיה נמוך לטטה ימים וחצי יום כי יום התורה אינו מועת לעת: ימול, מובן כפעל כמו לא יכון ויהיה מגזרת מולים היו ויתכן להיותו חסר לון מגזרת ונמלתם כמו איש כי ידור נדר ויחס המל כמו אביו חז"ל בית דין: ערלתו ידועה כי היא בערמה ואין כן ערלת לב וספה ואין כי כלם סמוכים: הא

אשה כי תזריע
והתקדשת לאשה כי
תזריע סכרין לקדש
עבדו כצדקת תשמיש
וכתי' לנשיא אל תשקפו
את כפשותיך ודרש'
מוינה שלא ישהא את
קפיו רמו לכא וכו'
הכפא אל יתעש
חטתו מיד: להבדיל
בין הטל וכן הטמא
וכתי' אשה כי תזריע
סכרין להשתין ז
חלצה להקפין בין
זרע לזרע ולספרו
חמה סוף לוסתה:
תזריע וולדה: בניית
בירת אלם: זכר
בניית ברכה: וטמאה
שבעת ימים: וכן
ימי חול' כל עומת
שכא כן ילך: וכיום
התשמיש כפסוק זה י
בו תיבות ואותיות
כמו שפסקו ויכלו
לומר שוילה דותה
שבת: וכתי' השמיני
ימול בשר: כנמשך
שכל היום יהיה כשר
למול: ושליש

והאכל מנבלתה: יכול תטמאו חכילתו כשהוא חומר בנבלת עוף טהור לא יאכל לטמאה בה חותה מטמאה בגדים באכילתה ואין נבלת בהמה מטמאה בגדים באכילתה בלא משא כגון חס תחבה לו חדרו בבית הבליעה ח"כ מה תלמוד לומר האוכל ליתן שיעור לנושא ולנוגע כדי אכילה והוא כעית: וטמא עד הערב: חף על פי שטבל כריך הערב

השרץ השרץ: סי' זה לכה הטמא בשרץ השרץ: כל הולך על גחון וכו' לכל השרץ השרץ: אל תשקפו את נפשתיכם וגו' בכל השרץ השרץ: כי אני אללהים בכל השרץ הרמש על הארץ: מרבה רגלים חדמן כה מלין מיוחדין בליש וקמצי' וסימ' מצויין בישיעה סימן ט' גבי פסו' למרבה המשרה: ונטמאתם אילי מלין דחם' א'

והאכל מנבלתה יבכם בגדיו וטמא את ער הערב והנשא את נבלתה יבכם בגדיו וטמא את ער הערב: וכל השרץ השרץ על הארץ שקץ הוא לא יאכל: כל הולך על גחון וכל הולך על ארבע עד כל מרבה רגלים לכל השרץ השרץ על הארץ לא תאכלום כי שקץ הם: אל תשקפו את נפשתיכם בכל השרץ השרץ ולא תטמאו בהם ונטמאתם בהם: כי אני יהוה אלהיכם והתקדשתם והייתם קדשים כי קדוש אני ולא תטמאו את נפשתיכם בכל השרץ הרמש על הארץ: כי אני יהוה המעלה אתכם מארץ מצרים להיית לכם לאלהים והייתם קדשים כי קדוש אני: זאת תורת הבהמה והעוף וכל נפש החיה הרמשת במים ולכל נפש השרצת על הארץ: להבדיל בין הטמא ובין הטהור ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל:

ורכוב מנבלתה יצבע לבושהו ויהי מסאב עד רמשא ודושול ית נבלתה יצבע לבושהו ויהי מסאב עד רמשא: וכל ריחשא דרתיש על ארעא שקצא הוא לא יתאכיל: כל דמהלך על מעוהו וכל דמהלך על ארבע עד כל סעיות רגליו לכל ריחשא דרתיש על ארעא לא תיכליגון ארעא שקצא אגון: לא תשקפו את נפשתיכון בכל ריחשא דרתיש ולא תטמאון בהון ותסתאבון פון בהון: ארי אגא יי אלהון ותתקדשוון ותהיוון קדושוון ארי קדושו אגא ולא תטמאון ית נפשתיכון בכל ריחשא דרתיש על ארעא: ארי אגא יי דאסק יתכון מארעא דמצרים למחון לכון לאלה: ותהיוון קדושוון ארי קדושו אגא: דא אורייתא דבעררא דרעפא וכל נפשא חיתא דרתישא במיא ודכל נפשא דרתישא על ארעא: לאפרשא בין מסאבא ובין דכיא ובין חיתא דמתאכלא ובין חיתא די לא מתאכלא:

א' עבדיה סימן:

פרשה

ומליל

עם משרה למימר: מליל עם בני ישראל למימר אתתא ארי תערי ותלוד דבר ותהי מסאבא שבעא יומין כיומי ריהוק סובתה תהי מסאבא: וביומא תמינארה יתגור בסררא דערלתיה:

פרשה

וידבר

יהוה אל משרה לאמר: דבר אל בני ישראל לאמר אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה שבעת ימים כימי נדת דותה תטמא: וביום השמיני ימול בשר ערלתו:

באורי' וסי' מחטו לוי ונטמאתם בהם דהכא: סצתי זון דבחקלותך: ולחטת דאם מעיני העדה דשלא לך אנשים, סרשית השנה ובשליחה היוצת מבין רגליה ויקבר אותו בניסול: להיות ח' חס' בליש נמסר בסדר וישמע יתרו: והעוף ג' וסימ' העוף ירב בארץ: אכל אתם הבמה והעוף ונמסר גם בבראשית: הטהור ה' חס' בתור' וסי' להבדיל בין הטמא ובין הטהור: והבדלתם בין הבהמה הטמאה והטהור על הטמא: להורות ביום' על השלחן הטהור: ימול בשר ערלתו ב' חס' את בליש' וסי' בהמלו בשר ערלתו: וביו' השמיני ימול בשר ערלתו:

באורי' וסי' מחטו לוי ונטמאתם בהם דהכא: סצתי זון דבחקלותך: ולחטת דאם מעיני העדה דשלא לך אנשים, סרשית השנה ובשליחה היוצת מבין רגליה ויקבר אותו בניסול: להיות ח' חס' בליש נמסר בסדר וישמע יתרו: והעוף ג' וסימ' העוף ירב בארץ: אכל אתם הבמה והעוף ונמסר גם בבראשית: הטהור ה' חס' בתור' וסי' להבדיל בין הטמא ובין הטהור: והבדלתם בין הבהמה הטמאה והטהור על הטמא: להורות ביום' על השלחן הטהור: ימול בשר ערלתו ב' חס' את בליש' וסי' בהמלו בשר ערלתו: וביו' השמיני ימול בשר ערלתו:

חסלת ויהי ביום השמיני

אשה

כי תזריע, אמר רבי שמואלאי כפס' שזכרנו של חסר חזר כל בהמה וחיה ועוף במעשה בראשית כך תורתו נכתבה אחר תורת בהמה חיה ועוף: כי תזריע, לרבות שאפילו ילדתו מחוץ פנימה ונעשה כעין זרע אמו טמאה לדה: כימי נדת דותה טמאה, כסדר כל טומאה האמורה בגדה מטמאה בטומאת לדה ואפילו נכתח הקבר בלא דם: דותה, לשון דבר הזב מגופה, לשון אחר לשון מדוה וחולי שאין אשה נוהגת דם שלא שחלה ראשה ואיבריה כבדן עליה: כי תזריע, אמר רבי שמואלאי כפס' שזכרנו של חסר חזר כל בהמה וחיה ועוף במעשה בראשית כך תורתו נכתבה אחר תורת בהמה חיה ועוף: כי תזריע, לרבות שאפילו ילדתו מחוץ פנימה ונעשה כעין זרע אמו טמאה לדה: כימי נדת דותה טמאה, כסדר כל טומאה האמורה בגדה מטמאה בטומאת לדה ואפילו נכתח הקבר בלא דם: דותה, לשון דבר הזב מגופה, לשון אחר לשון מדוה וחולי שאין אשה נוהגת דם שלא שחלה ראשה ואיבריה כבדן עליה:

תשב

כהה הננע רבי החכמי אמרו כמו חשך ועדותם ותכהין עיניו מראות ואמרו כי כהה לבנות פירוש כהה לבנה חלומות שיהיו בו שניהם ולפי דעתי שאלת כהה הכך כשה ומוגלות ותכהין עיניו והקרוב אליו ולא כהה בס וטעם לא כשה הננע במיקום אחר והנה הם שנים סימנים שכהה המקום הננע ולא כשה בשלם וטהרו

כהה הננע רבי החכמי אמרו כמו חשך ועדותם ותכהין עיניו מראות ואמרו כי כהה לבנות פירוש כהה לבנה חלומות שיהיו בו שניהם ולפי דעתי שאלת כהה הכך כשה ומוגלות ותכהין עיניו והקרוב אליו ולא כהה בס וטעם לא כשה הננע במיקום אחר והנה הם שנים סימנים שכהה המקום הננע ולא כשה בשלם וטהרו

וטהרו ד' וס' מספחת / צרבת / צרבת / צמח בו / ונראה ה' וס' ונראה שנית אל הכהן / ונראה אל הכהן דוהיה בסקר השחקן / והביאותיו ונראה פניו / אני חשפתי שולד / גלה חציר ונראה דשא / נגע צרעת יא פסו רישיון לך וסופהין לך וס' נגע צרעת / נהגו נעבר / נביא מקרבך / נודו מתוך כבל / נהר פלגיו / והוא עמא מכתשא ולא אוסיף

וטהרו ד' וס' מספחת / צרבת / צרבת / צמח בו / ונראה ה' וס' ונראה שנית אל הכהן / ונראה אל הכהן דוהיה בסקר השחקן / והביאותיו ונראה פניו / אני חשפתי שולד / גלה חציר ונראה דשא / נגע צרעת יא פסו רישיון לך וסופהין לך וס' נגע צרעת / נהגו נעבר / נביא מקרבך / נודו מתוך כבל / נהר פלגיו / והוא עמא מכתשא ולא אוסיף

מכתשא במשכא וידבניה כהנא / עדינתא היא ויצבע לבושוהי וידבי / ואס' אוספא תוסיף עדינתא / במשכא ברת דרתחיו לכהנא / לדביותיה ויתחיו תנינות לכהנא / ויתחיו כהנא והא אוספת עדינתא / במשכא ויסאבניה כהנא / סגירותא היא / מכתש סגורו ארי תהי

והנה כהה הננע ולא פשה הננע / בעור וטהרו הכהן מספחת הוא וכבס / בגדיו וטהר / ואם פשה תפשה / המספחת בעור אחרי הראתו אל / הכהן לטהרתו ונראה שנית אל / הכהן / וראה הכהן והנה פשתה / המספחת בעור וטמאו הכהן צרעת / הוא / פ / נגע צרעת

באנשא ויתתו לות כהנא / ויתחיו כהנא והא עמקא חורא / במשכא והיא הפכת שערה / לחיור ורושם בסרא היא / בעמיקתא / סגירות עתיקא / היא במשך בסריה ויס' אבניה / כהנא לא יסגריניה ארי מסאב / הוא / ואס' מסנא הסני סגירותא / במשכא ותחפי סגירותא ית כל / משך מכתשא מרישה ועד / רגלתי לכל חייו עיני כהנא / ויתחיו כהנא ורא חפר סגירותא

כי תהיה באדם והוא אל הכהן / וראה הכהן והנה שאת לבנה בעור / והיא הפכה שער לבן ומחית בשר / חי בשאת / צרעת נושנת הוא / בעור בשרו וטמאו הכהן ולא יסגרו / כי טמא הוא / ואס' פרוח תפרח / הצרעת בעור וכסתה הצרעת את / כל עור הננע מראשו ועד רגליו / לכל מראה עיני הכהן / וראה הכהן והנה כסתה הצרעת את כל / בשרו וטהר את הננע כלו הפך לבן / טהור הוא / וביום הראות בו / בשר חי וטמא / וראה הכהן את / הבשר החי וטמאו הבשר החי טמא / הוא צרעת הוא / או כי ישוב הבשר / החי ונהפך ללבן ובא אל הכהן / וראהו הכהן והנה נהפך הננע ללבן / וטהר הכהן את הננע טהור הוא / פ / ובשר כי יהיה בו

במשכיה שיחנא ואתסי / באתר שחנא עמקא חורא או / כהנא חורא סמקא ויתחיו לכהנא / ויתחיו כהנא והא מחודא מפך / מן משכא ושערה ארתהפך / למחור ויסאבניה כהנא מכתש / סגירותא היא בשחנא סגירת / ואם יחונה כהנא והיא לית בה / שער חיור ומכבא ליתיה מן / משכא והיא עמא ויסגריניה / כהנא שבעא ימין / ואס' / אוספא תוסיף במשכא ויסאב / כהנא יתיה מכתשא היא

בערו שחין ונרפא / השחין שאת לבנה או בהרת לבנה / אדמדמת ונראה אל הכהן / וראה הכהן והנה מראה שפל מן העור / ושערה הפך לבן וטמאו הכהן נגע / צרעת הוא בשחין פרחא / ואם / יראנה הכהן והנה אין בה שער לבן / ושפלה איננה מן העור והוא כהה / והסגירו הכהן שבעת ימים / ואם פשה תפשה בעור וטמא / הכהן ארתו נגע הוא

בעל הטורים / כהה ל נגע צרעת / פיתיה כהה / או / כהה אשר יתחיל / חף הוא בחתף תאריב / ונבגים כהה / תוסף / אשר שלט / האדם כהה וכוונתי / כהה תוסף חייה / בלשה זרה שמפתה / האדם עד שימעה / וזהו אשר שלט / האדם כהה שהיא / שולטת בו ואם ישמע / לה סוף פליה / בכרעת טמא כהה / כהן נגעו לילת / לומר שכל מי שאינו / שומר קדוה הולך מ / תבורע / והנה חומר / לולא חס תטיב מ / משפך דלא מה / כהה ויהי למחלך / האם הרעת מעשך / הרי נגעו כהה / ענה כהה ללבן / פרוח תפרח כ כהה / ויתחיו כהה וס' / נגע צרעת כהה / ויהי מן חורא חפר

נסרה / נחית כצאן עמך / נגר אבות עשה / פלא / נפת תטפנה / נפתי משכבי / נר אלהים / נשק קסת / באדם ד' / חטפן וס' נגע צרעת כי תהיה / או איש אשר יגע / ובגדים באדם / תוסי / עת אשר שלט האד / באדם / וחד ובאדם מבין יודע / וכל לאדם / דכו חטפין בטה קמצין וס' נמסר / בסדר שמות / וכל חמש מגילות / דכו בסב וס' כי לאדם שטוב / לפניו נתן / עמל / בשאת הד סן / יא ונגן חר מלרע וחד מלעיל / נסבין ב בריש היבוא וס' נמסר / בישעיה ריש סימן ח' / יסגרו ה' / חס בליש וס' לא יסגרו כי טמא / הוא / ולא יסגרו את דרצא / היסגרוני בעלי קעילה / ואם / חסגרוני ביד אדני / היסגרו בעלי / קעילה / הראות ד' מלאים בליש / וס' וביום הראות בו / כי לא יוכלו / לראות / וילך אליהו לראות אל / אחאב / בהגלות פשעכם לראו / חטאתים / וראו הכהן ח' נמסר / לעיל בהא סידרא / ובשר ח' / וס' זאת הפעם עצם / ואנשי / קדש / ובשר כי יהיה בו בערו / וראיתי והנה עליהם נידים / והעורבי מביא לו לחם ובשר / ב' בו / לחם חמדות לא אכלתי / עוד ובשר תלבישני / ונראה ה' / נמסר לעיל בהא סידרא / ואם יראנה הכהן כ' בטעמא ובענק וס' והנה אין בה שער לבן / והנה אין בהרת שער לבן / כהה ח' וס' וראהו הכהן / ביום השבעי / ואם יראנה הכהן והנה אין בה / וחברו והנה אין בהרת / ואם תחתיה חמסר בהרת בנראה / ואם ראה הכהן / לשום לאבלי ציץ / קנה רציץ לא ישגר / אין כהה לשגרך / וחד בזרק ולא כהה בס

נמסר לעיל בהא סידרא / ואם יראנה הכהן כ' בטעמא ובענק וס' והנה אין בה שער לבן / והנה אין בהרת שער לבן / כהה ח' וס' וראהו הכהן / ביום השבעי / ואם יראנה הכהן והנה אין בה / וחברו והנה אין בהרת / ואם תחתיה חמסר בהרת בנראה / ואם ראה הכהן / לשום לאבלי ציץ / קנה רציץ לא ישגר / אין כהה לשגרך / וחד בזרק ולא כהה בס

שנימלכט בלעז שנהפך / מקצת הלובן שבמך / השאת למרח' בשר חף / הוא סימן טומאה שער / לבן בלא מחיה ומחיה / בלא שער לבן וחף על / פי שלא נחמרה מחיה / חלל בשאת חף בכל / המרחות ומולדותיהן / הוא סימן טומא / צרע / כוסכת היא / מכה יסכ / היא תחת המחיה וחבול / זנכר' בריח מלמעלה / ותחתיה מליחה לחה / שלא תחמר הואיל ו / ועלתה מחיה חסרתי / מראשו / של חסר ועל / רגליו / לכל מראה עיני / הכהן / פרט לכהן / שחשך מלורו / וביום / הראו בו בשר חי / חס / כמחה בו מחיה הכי / ככר פירש שהמחיה / סימן טומא חלל שהיה / הנגע בחד מעשר / וחכמה רחסי איברי / שאין מטמאים משום / מחיה לפי שאין כדחה / הנגע טלו כחד מ / שסופעין חילך וחילך / וחור ראש האבר ו / ונתגלה שפועו על ידי / טו סימן כגון שהכריח / וכעסה רחב וכרואית בו / המחיה למדנו הכתו / שתטמא / וביום / מה / תלמוד לומר למד יש / יום שאתה רואה ויש / יום שאין אתה רואה / בו מכאן אמרו חתן / נותנין לו כל ימי ה / המסתה לו ולאכטליתו / ולכסותו וכן כרגל / נותנין לו כל ימי הרגל / צרע' הנח' הבש' הוא / בשר' לשון זכר / שחין / לשון חמ' סנתחמס / הנגר בלקוי הבח לו / מחמת מכה שלא מחל' לא חסין / האור / וכרפא / השחין וס' בחמי / העלה חרובה ובמקומו כחה ולשו / העלה נגע אחר / חן / בהר לבנה חלומות / שאין הנגע לבן חלק / לא כמון ומעור בשתי / מרחות לובן וחודס / מרח' שפל / ואין ממש / שפל לא מתו לכינותו / הוא נראה שפל ועמוק / כמראה חמה עמוקה / מן הכל / נגע היא / השאת הזאת חן ה / הבהרת / תחתיה

כמה הננע רבי החכמי אמרו כמו חשך ועדותם ותכהין עיניו מראות ואמרו כי כהה לבנות פירוש כהה לבנה חלומות שיהיו בו שניהם ולפי דעתי שאלת כהה הכך כשה ומוגלות ותכהין עיניו והקרוב אליו ולא כהה בס וטעם לא כשה הננע במיקום אחר והנה הם שנים סימנים שכהה המקום הננע ולא כשה בשלם וטהרו

וטהרו ד' וס' מספחת / צרבת / צרבת / צמח בו / ונראה ה' וס' ונראה שנית אל הכהן / ונראה אל הכהן דוהיה בסקר השחקן / והביאותיו ונראה פניו / אני חשפתי שולד / גלה חציר ונראה דשא / נגע צרעת יא פסו רישיון לך וסופהין לך וס' נגע צרעת / נהגו נעבר / נביא מקרבך / נודו מתוך כבל / נהר פלגיו / והוא עמא מכתשא ולא אוסיף

רשי תוריע יג אבן עזרא קבא

תחתיה במקומה: צרבת השחין: כתרונשו רשע שיחנה: אינו חלל רשע החמוס הנכר בבשר: כל צרבת לשון רביעת עור הנרבע מחמת הימוס כמו נכרבו בה כל פנים דייטרוד בלעז: צרבת רייטר'סמנט בלעז: מחית המכונה שנימליטו כשחיתה המכונה נהפכה לבהרת כהנה חלקה וסימני מוכה וסימני

ואם תחתיה: חס עמדה במקומה כי יש נגע שבע ממקום אל מקום: צרבת: כמו וכרבו בה כל פנים כטעם מוקד וחוס ולהבת: או להבה: לבדה: ואם תחתיה תעמד הבהרת והיא כהה: כאשר פירשתי ולא הזכיר כן בפסוק ואם תחתיה תעמד הבהרת הראשון בעבור שעמדה הבהרת כאשר היתה: וטעם להזכיר ואם

שחין שזין הס ולמה חלקן הכתוב לומר שאין מצטרפין זה עם זה כולל חצי גדים כ ששחין וחצי גדים כ במכו לא ידונו כגדים: כראש או בזקן: כח הכתוב לחלק בין נגע שצמקוס סער לנגע שצמקוס כסר שזה סימנו בשער לבן וזה סימנו בשער כהוב וכו שער כהוב ש שנהפך שער שחור שכוללנו: כתק הוה: ק שמו של נגע ש שצמקוס שער: ושער שחור חין בני האדם היה בו שער שחור טוהר ואין צריך ל להסגר שהשער שחור סימן טהרה הוה כ

ואם תחתיה תעמד הבהרת לא פשתה צרבת השחין הוא וטהרו הכהן: או בשר כיהיה בערו מכור'אש והיתה כחית המכונה בהרת לבנה אדמדמת או לבנה: וראה אתה הכהן והנה נהפך שער לבן בבהרת ומראה עמק מן העור צרעת הוא במכונה פרחו וטמא אתו הכהן נגע צרעת הוא: ואם יראה הכהן והנה אין בבהרת שער לבן ושפלה איננה מן העור והוא כהה והסגירו הכהן שבעת ימים: וראהו הכהן ביום השביעי אם פשה תפשה בעור וטמא הכהן אתו נגע צרעת הוא: ואם תחתיה תעמד הבהרת לא פשתה בעור והוא כהה שאת המכונה הוא וטהרו הכהן כי צרבת המכונה היא: פ

ואם באתר'א קמרת בהרת'א לא אוסיפת רישם שיחנה היא וירפיניה כהנא: או אפש אר'י ר'וי במשכיה כו'א'ר' דנור ות'י רישם כו'א'ה בהר'א חור'א סכקא או חור'א: ויחזי ית'ה כהנ'א ור'ה'א את'הפ'ד שער'ה למחור בבהרת'א ומחז'ה'א עמיק מן משכ'ה סגירות'א היא בכו'א'ר'ה סגירות'א היא: ויסי'ב ית'ה כהנ'א מכת'ש סגירות'א היא: ואם יחזי'נה כהנ'א וה'א לית בבהרת'א שער חור ומיכ'ב'א לית'ה'א מן משכ'א וה'א עמ'א ויסגרי'נה כהנ'א שבע'א יומין: ויחזי'נה כהנ'א ביוכ'ב'א שביע'א'ר'א אס'א אספ'א תוסף במשכ'א ויס'א'יב כהנ'א ית'ה מכת'ש סגירות'א היא: ואם באתר'א קמרת בהרת'א לא אוסיפת במשכ'א ור'ה'א עמ'א עמיק כו'א'ר'ה היא וירפיניה כהנ'א אר'י רישם כו'א'ר'ה היא: ויגבר או

הוא צריך לחמור על הקרח ו והנבט חיש ולא חלם כלל להוסי' האספה והנה כי' ואיש או חשה כי יהיה בו נגע כראש או בזקן לאיש: כהוב' בלשון יסמאלל קרוב מציין הלבון: כתק הוה: יגזר' כאשר ינתק פתיל הנעורת והטעם על השער: והתגלח' הראש או הזקן ומקום הנתק לא יגלח: וכבס בגדי'ו ואין צורך לחמור שירחק במים: לא יבקר הכהן' הטעם יבקר וכן ובקרתיים וקרוב מלשון הבולה וכן לא יבקר בין טוב לרע: בהק

ויראו סימן כל נסער שחור צמח בו נגו: והנה לא כשה הא חס פשה או היה בו שער כהוב טמא: והתגלח' סביבות הנתק: וה'א כח' ור'ה'א הכת'ל'א יגלח' מיני הכהן והנה שתי סערות סמין לו סביב כדי שיהא ככר חס פשה שאם יפשה יעבור הנעורת וי'א למקום הנלוח: אחרי טהרתו חין לי חלל פשה לחמור הפסור מניין חף בסוף שבע רחשון ובסוף שבע שני תלמוד לומר פשה יפשה: לשער

ואיש או אשה כיהיה בו נגע בראש או בזקן: וראה הכהן את הנגע והנה מראהו עמק מן העור ובו שער צהב דק וטמא אתו הכהן נתק הוא צרעת הראש או הזקן הוא: וכי יראה הכהן את נגע הנתק והנה אין מראהו עמק מן העור ושער שחר אין בו והסגיר הכהן את נגע הנתק שבעת ימים: וראה הכהן את הנגע ביום השביעי והנה לא פשה הנתק ולא היה בו שער צהב ומראה הנתק אין עמק מן העור: והתגלח ואת הנתק לא יגלח והסגיר לה הכהן את הנתק שבעת ימים שנית: וראה הכהן את הנתק ביום השביעי והנה לא פשה הנתק בעור ומראהו איננו עמק מן העור וטהרו אותו הכהן וכבס בגדיו וטהרו: ואם פשה יפשה הנתק בעור אחרי טהרתו: וראהו הכהן והנה פשה הנתק בעור לא יבקר הכהן לשער הצהב טמא הוא:

אתה בראש או בזקן: וראה הכהן את הנגע והנה מראהו עמק מן העור ובו שער צהב דק וטמא אתו הכהן נתק הוא צרעת הראש או הזקן הוא: וכי יראה הכהן את נגע הנתק והנה אין מראהו עמק מן העור ושער שחר אין בו והסגיר הכהן את נגע הנתק שבעת ימים: וראה הכהן את הנגע ביום השביעי והנה לא פשה הנתק ולא היה בו שער צהב ומראה הנתק אין עמק מן העור: והתגלח ואת הנתק לא יגלח והסגיר לה הכהן את הנתק שבעת ימים שנית: וראה הכהן את הנתק ביום השביעי והנה לא פשה הנתק בעור ומראהו איננו עמק מן העור וטהרו אותו הכהן וכבס בגדיו וטהרו: ואם פשה יפשה הנתק בעור אחרי טהרתו: וראהו הכהן והנה פשה הנתק בעור לא יבקר הכהן לשער הצהב טמא הוא:

חמישי בעל הטורים הזקן: שלשה ניעת הרחש או הזקן: הזקן זקן חרבו: ונס' את הזקן תספה כחפלת סכר'ים מ' מ'לה שלקו כרביע'ת' נכסביל שח'רן ר'ו'ה' את הנגע' ויט'ה'ר'ה' בלוג ש'ן זכ' לש'ן העו' של ש'ן החש'ה' שוער' על זקני' והתגלח' בית' גדולה של כריכ' גל'ים גדול ככל מקום שיש שער' כו'ר' ומבוע' גל'ים: לא יבקר סנים לא יבקר לשער הכהוב טמא הוא: לא יבקר בין טוב לרע: כשכל' לא יבקר בין טוב לרע על כן לא יבקר הכהן ויטמאו סע'לו' דכרי'ס נגע'ו ע'ח'ל:

נמסר בסדר משפטים: וכבס ט' וס' מספחת הוא נגע הנתק: וכבס המטהר את: וכי ירוק הוב בטהור: ודיו לא שטף במים: וכי יטהר הוב מחובו: והנוגע במי יטמא: וכל נפש אשר תאכל: וכל כפר ודבר דמ' כס'ב יכבס וס' והשרף אתה יכבס: ומהו מי הנדה יכבס: לא יבקר ב' וס' הכהן לשער הצהב: בין טוב לרע:

אם יראה הכהן את הנגע ביום השביעי והנה לא פשה הנתק ולא היה בו שער צהב ומראה הנתק אין עמק מן העור: והתגלח ואת הנתק לא יגלח והסגיר לה הכהן את הנתק שבעת ימים שנית: וראה הכהן את הנתק ביום השביעי והנה לא פשה הנתק בעור ומראהו איננו עמק מן העור וטהרו אותו הכהן וכבס בגדיו וטהרו: ואם פשה יפשה הנתק בעור אחרי טהרתו: וראהו הכהן והנה פשה הנתק בעור לא יבקר הכהן לשער הצהב טמא הוא:

ספר ויקרא יג רשי

ושער שחור' מינין חף הירוק והאדום שאינו צהוב תלמוד למור ושער ולסון צהוב דומה לתבנית הזהב צהוב כחול וזהב אודללל בלעל: טהור הוא וטהרו הכהן' הא טמא
 טהור הכהן לא טהר: בהרות' חבדבורות: כהות לבנות' שאין לוכן שלהן עו חלה כוהה: בהק' כמין לוכן הנראה בבשר חלם חקורין לוכן בין חבדבורות
 חדמימותו קרוי בהק כחיס עשן שכן ערטה לערטה מבהיק הבשר בלונן צח: קרח הוא טהור הוא' מיטומלת נתקין שאינו נלון בסמנין רחם ורק שהן מקום שער חלה
 בסימני נגע עור בשר מחיה ושפין: ואם נפחת פניו' משפוע קדקד כלפי פניו קרוי נבחת ואף הכדעין שמחין ומחין בכלל ומשפוע קדקד כל כלפי אחריו קרוי קרחת:
 נגע לבן חדמל' פתוך
 מינין שחר המראה
 תלמוד לומר כמראה
 צרעת עור בשר כמראה
 הצרע' האמור בצרעת
 עור בשר: חלם כי
 יהיה בעור בשרו' ומה
 חומר בו שמונח ב
 בחרב מרחות וכלן
 בשתי שבועות ולא כ
 כמראה צרעת האמור
 בשחין ומכוח שהוא
 נדון בשבוע אחד ולא
 כמראה נתקין של מ
 מקום שער שחין מ
 מטמאין בחרב מ
 מרחו שחית ותולדתה
 בהרת ותולדתה:
 ברחשו נגעו' חין לי
 חלה נתקין מינין לרבן
 שחר המנוגעים תל
 טמא יטמאנו לרבות
 חת כלן על כלן הוא
 חזו' בגדיו יהיו פרוי
 ונו' פרוי' קרוי:
 פרוי' מנדול שער:
 ועל שפס יעטה'
 כחבל: שפס' שער
 השפטים גלון בלעל:
 וטמא טמא יקרח'
 משפוע שהוא טמא
 ויפרשו ממנו: בלד
 יטב' שלא יהיו טמאין
 יושבין עמו ואמרו
 רבותינו מה נשתנה
 משחר טמאין ליטב
 בלד החילול והוא ה
 הבדיל בלשון הרע
 בין חיס לחשתו בין בערב
 חיס לרעהו חף הוא כ
 יבלל: מחון למחנה'
 חון לשלש מחנות:
 לפסטים ולבמר' של
 פסטים חו של צמר:
 חו בעור' זה עור
 שלא נעשה בו מלאכה:
 חובכל מלאכת עור' וכל
 עור שנעשה בו מלאכה
 מלאכה: ירקק'
 ירוק שבירקין:
 חלום
 טבלדומים: צרעת
 מוארת' לשון סילון
 מואיר פויינטס ב
 בלעל' ומדרשו חן בו
 מוארת' שלא תהנה
 בצמר' הימא:

אבן עזרא

בהק הוא' זאת המלה יועה
 בלשון חול ואין ריע לו במקרא:
 ימרט' כמו ולחי למורטוס
 בעבור השער שהו' ככב הלחי:
 קרח' מנזר' לא תשימו קרחה'
 וטעם רחשו כלו: נבח' חין לו
 חבר חון מהפגס' הזלח והוא
 עס התאר ולפי דעתי שקרח
 הוא במעלה של הרחם ולא
 הזכיר החשה בעבור הלחה
 הרבה שישה לא יקרח החשה
 כי השער הוא כדמות עשב:
 כמראה צרעת עור בשר' שחר
 הגוף: בגדיו יהיו פרוי' כמו
 קרוי' להכירו ללכת במנהג
 משונה חו טעמו כענין חבל על
 כן בגדיו יהיו פרוי' ורחשו
 פרוי וטעם שיתחבל על רוע
 מעשיו כי בעבור מעשיו בח לו
 זה הנגע: ועל שפס' למעלה
 מהשפה והמס מהשרט והעד
 ולא עשה שפמו: יעטה' בצדו
 מוגרת עוטה חור והטעם שלא
 זיק ברוח פיו: וטמא' כעמים
 שיחמור כן תמיד בעכרו במסלה
 שיש חס יפוש שיסמרו בני חלם
 ולא יבנו בו: כל ימי אשר הנגע
 בו יטמא' כי טמא הוא בחמת
 מולת בלד מוכרש' במגלת חוכה:
 חו בשתי חו בערב' ידועים
 ויתכן להיות גזרת בשתי מגזרת
 נחשופי שת שהוא יסוד והעד כי
 השתות יהרסון וטעם ערב
 שיתערב עם השתי: חו בעור'
 כאשר הוא: בכל מלאכת עור'
 כמו מכר נחל: ירקק'
 מגזרת ירק כי העין כמוהו זה
 ככול לחסרון וכן שחרחת ויא
 הכך הדבר: מוארת' כמו
 סילון מואיר ואחר עסילון כמו
 קין יהיה מואיר כמו מכליב
 נהמס הב' במלת מוארת שורש
 נחיה מנזר' מוארת' וטעם
 שלא הזכיר מטי וזמר נכין יתכן
 שדבר הכתוב על ההוה הנמכה
 כטעם כי תראה חמור שונאך
 וכן משפט הסוס והכרל חו יתכן
 שלא יארע הנגע כי חס לכלל
 פסטים: הכנס

ואם כד' הוה קם נתקא ושער
 אופם צמח ביה אתפי נתקא דכי
 הוא וירכניה בהנא:
 ונבר או אתתא ארייהו במשך
 בסרהון בהרן כהרן הורן:
 ויחיו כהנא והא במשך בסרהון
 בהרן עמון הורן בהקא הוא סני
 במשכא דכי הוא:
 ונבר ארי יתר שער רישיה
 קריח הוא דכי הוא: ואם מקביל
 אפוחי יתר שער רישיה גלוש הוא
 דכי הוא: וארייהו בקרחותא
 או בגלושתא מכתש חור סמוק
 סגירות סניא היא בקרחותיה או
 בגלושתיה: ויחיו יתיה בהנא
 והא עמיק מכתשא חור סמוק
 בקרחותיה או בגלושתיה כמחון
 סגירות משך בסרא ונבר
 סניר הוא מסאב הוה סאבא
 יסאבניה בהנא ברישיה מכתשיה:
 וסנירא דיגייה מכתשא
 לבושוהי יהון מבועין ורישיה יהי
 פריע ועל שפס כאבילא יתעטף
 ולא תסתאבון ולא תסתאבון
 יקרי: כל יומין די מכתשא ביה
 יהי מסאב מסאב הוה בלחודויה
 יתיב כברא למשריתא מותביה:
 ולבושא ארייהו ביה מכתש סנירו
 בלבוש עמר או בלבוש ביתן:
 או בשתייה או בערבא לכתנא
 ולעמרא או במשכא או בכל
 עבדת משך: ויהי מכתשא
 ירוק או סמוק בלבושא או במשכא
 או בשתייה או בערבא או בכל
 מאן דמשך מכתש סגירותא הוא
 ויתחיו לכהנא: ויחיו כהנא ית
 מכתשא ויסגר ית מכתשא שבנא
 יומין: ויחיו ית מכתשא ביומא
 שביעארה אריאוסף מכתשא
 בלבושא או בשתייה או בערבא או
 במשכא לכל דיתתעבד משכא
 לעבדתא סגירות מחסרא
 מכתשא מסאב הוא: ויקיד ית
 לבושא או ית שתייה או ית ערבא

ואם בעיניו עמר הנתק ושער שחר
 צמח בו נרפא הנתק טהור הוא
 וטהרו הכהן: ואיש
 או אשה כי יהיה בעור בשרם
 בהרת בהרת לבנת: וראה הכהן
 והנה בעור בשרם בהרת כהות
 לבנת בהק הוא פרח בעור טהור הוא
 ואיש כי ימרט
 ראשו קרח הוא טהור הוא: ואם
 מפאת פניו ימרט ראשו גבח הוא
 טהור הוא: וכי יהיה בקרחת או
 בגבחת נגע לבן ארמדם צרעת
 פרחת הוא בקרחתו או בגבחתו:
 וראה אתו הכהן והנה שארת הנגע
 לבנה ארמדם בקרחתו או בגבחתו
 כמראה צרעת עור בשר: איש
 צרוע הוא טמא הוא טמא יטמאנו
 הכהן בראשו נגעו: והצרוע אשר
 בו הנגע בגדיו יהיו פרוי' וראשו
 יהיה פרוי' ועל שפס יעטה וטמא'
 טמא יקרא: כל ימי אשר הנגע
 בו יטמא טמא הוא בלד יושב מחון
 למחנה מושבו: ס והבגר
 כי יהיה בו נגע צרעת בבגר צמר או
 בבגר פשתים: או בשתי או בערב
 לפשתים ולצמר או בעור או בכל
 מלאכת עור: והיה הנגע ירקקי
 או ארמדם בבגר או בעור או בשתי
 או בערב או בכל כלי עור נגע
 צרעת הוא והראה את הכהן:
 וראה הכהן את הנגע והסניר את
 הנגע שבעת ימים: וראה את
 הנגע ביום השביעי כי יפשה הנגע
 בבגר או בשתי או בערב או בעור
 לכל אשר יעשה העור למלאכה
 צרעת ממארת הנגע טמא הוא: ושרף
 את הבגר או את השתי או את הערב

יעטה' וכאשר יעטה הרועה את בגדו' תהי לו כבגר יעטה' גם ברכות יעטה מורה: כדד' ח' וס' מחון
 למחנה' כדד' יג' ויחיו' וישכן ישראל בטח' כיער בצורה' קומו עלו אל גוי' לא ישבתי בסוד משחקים'
 איכה ישבה בלד' ישב בלד ודם: למלאכה שטה מן' וכל חוד חוד לית דכו וס' למלאכה ל' וכל יהוקאל
 דכו' בנשים' וכל הטף בנשים' וכל שיר השירים דכו' ואת עשרת' ואת עשרת חרשי החלב' וכל סגלת
 אסתר דכו' התפקדו' ובני ישראל התפקדו' וכל ודבר דכו' הבלים' ונאחזת יבערו ויסלחו' וכל קהלת
 דכו' וצא' תחדש עדיך נגדי' וכל דניאל דכו' ורעה' ודוד עבדי מלך עליהם' וכל משלי דכו' ירעה'
 כצאן לשאל שתו' וכל תרו עשר דכו' ויאסרוהו' ויבא עליהם את שח' וכל שפטים דכו':

שישו
 או
 חתמה או
 חשה בחוכה
 תחתיו או רדי'
 כמקף
 ומחרכא

בצמר או בפשתים... של צמר או של פשתים זהו פשוטו ומדרשו יכול יביא נתי צמר ונתי פשתים... חס קן מה תלמוד לומר בצמר או בפשתים להזכיר את האומריים שבו שהן מומין אחר...

אבן עזרא

הכנס את הנגע... שלא נקרא שם פועלו מהבנין הכבד הנוסף: פחתת' חץ לה חץ במקרה והיא ידועה בלשון חיל וטעמו חסרון הוא שחידע בקרחת הבגד או בנבחתו ו והנחון חמר שפי בקרחת הפאה האחרת כי בנבחת היא מפתח פני הבגד חץ יהיה קרחת מחומר הראש ויפה כי: ולא תראה עור הפחתת וכן פורחת היא ולאחר שאמר תשרפנו באר כי מיקוס הנגע לבדו יסוף: וכנס שנית מזה לכנסו פעמים: וכר מזה הנגע וכבר סר מהם הנגע וכבר הראיתך רבים כמוהו ומלת וכנס פעל שלא נקרא שם פועלו: זאת תורת נגע צרעת בגד הצמר חרבע סמוכים ים ובמקרה ה' גבוני חיל מלאכת עבודת בית וכלם סמוכים אל השם שהוא סומך לכל הנזבלים:

כלי העור ב' וס' ושרף את הבגד והבגד או השתי: ואם ב' בטעם זרקא ובענין וס' ואם יראה הכהן ואם ראה הכהן: וכבסו ב' וס' את אשר בו הנגע בגדיהם והטהרו: הכבס ב' וס' אחרי הכבס את הנגע ואם ראה הכהן תנין: עינו ט' נמסר בסדר משפטים: תראה ב' וס' ואם תראה עוד בבגד הגל ערותך גם וחד

בצמר או בפשתים או את כל כלי העור אשר יהיה בו הנגע כי צרעת ממארת הוא באש תשרף: ואם יראה הכהן והנה לא פשה הנגע בבגד או בשתי או בערב או בכל כלי עור: וצוה הכהן וכבסו את אשר בו הנגע והסגירו שבעת ימים שנית: וראה הכהן אחרי הכבס את הנגע והנה לא הפך הנגע את עינו והנגע לא פשה טמא הוא באש תשרפנו פחתת הוא בקרחתו או בנבחתו: ואם ראה הכהן והנה כחה הנגע אחרי הכבס ארתו וקרע אתו מן הבגד או מן העור או מן השתי או מן הערב: ואם תראה עוד בבגד או בשתי או בערב או בכל כלי עור פחתת הוא באש תשרפנו את אשר בו הנגע והבגד או השתי או הערב או כל כלי העור אשר הכבס וסר כהם הנגע וכבס שנית וטהר: זאת תורת נגע צרעת בגד הצמר או הפשתים או השתי או הערב או כל כלי עור לטהרו או לטמאו: סו בניה טיסן:

בצמר או בפשתים או את כל כלי העור אשר יהיה בו הנגע כי צרעת ממארת הוא באש תשרף: ואם יראה הכהן והנה לא פשה הנגע בבגד או בשתי או בערב או בכל כלי עור: וצוה הכהן וכבסו את אשר בו הנגע והסגירו שבעת ימים שנית: וראה הכהן אחרי הכבס את הנגע והנה לא הפך הנגע את עינו והנגע לא פשה טמא הוא באש תשרפנו פחתת הוא בקרחתו או בנבחתו: ואם ראה הכהן והנה כחה הנגע אחרי הכבס ארתו וקרע אתו מן הבגד או מן העור או מן השתי או מן הערב: ואם תראה עוד בבגד או בשתי או בערב או בכל כלי עור פחתת הוא באש תשרפנו את אשר בו הנגע והבגד או השתי או הערב או כל כלי העור אשר הכבס וסר כהם הנגע וכבס שנית וטהר: זאת תורת נגע צרעת בגד הצמר או הפשתים או השתי או הערב או כל כלי עור לטהרו או לטמאו: סו בניה טיסן:

פרשה

ומליל... דא תהי אורייתא דסנירא ביומא דדכותיה ויתית לות כהנא: ופוק כהנא למברא למשריתא ויחיו כהנא והיא אתמי מכתש סנירותא מן סנירא: ויפקיד כהנא ויסב למדכי תרתן צפרין חיון דכין

פרשה

יהיה אל משה וידבר לאמר: זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והוא אל הכהן: ויצא הכהן אל מחוץ למחנה וראה הכהן והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע: וצוה הכהן ולקח למטהר שתי צפרים חיות טהורות

אמר

כחפא נגע הצרעת מן הצרוע הוא הפוך והיה ראוי להיותו כרפא הצמע מנגע הצרעת נלמה נהפוך דברי חללים חיים בעבור חוסר דעתנו והלא שם כתוב כי כרפא הנתק טהור הוא ועוד כי כרפא הנגע וטעם והובח כמו חבירת כי אחר סיפור נגע הצרעת לא ירצה להביא מזה שמחוייב: ויבא הכהן אל מחוץ למחנה חלעב שטהרו הכהן לא יכנס אל המחנה או במדינה עד שיתן טהרתו ויסל' כל אשר צוה: ויבא הכהן איכנו כהן גדול והנה כתבדכר פי' אז אל אחד מבני הכהנים: ולקח למטהר הכהן יקח משלו ויש חומ המצורע יתנס ותני התפעל מובלע בדגשות הטית והוא על משקל חיש מתהלל: שתי צפרי' כל עוף יקרא צפור והנה יקח כל עוף שימצא: חיות' ולא מתות: טהורות' שלא יקח מהטמאות: ועץ

ותראה היבשה: וכבס ב' וס' שנית במים וטהר: מצורע כל ליש חס' כמא ויקברו אתו בשדה הקבורה אשר למלכים ודה:

דני יהודה וחכמים אומרים כן כדאיתא בתורה כהני ורמותיה כחן לישב המקרה על חופניו: פחתת היא לשון גומא כמו בחת הפחתים כלום שפלה היא נגע שמרחו ש שוקיען: בקרחתו או בנבחתו כתרנומו בשחיקתיה או בשחיקותיה: קרחתו שחיקים ישנים ומפני המדרש שהוכרז ל לגזרה שזה מנין ל לפריחה בבגדי שהיא טהורה נחמר קרחת ונבחת באלם נחמר קרחת ונבחת בבגדי מה להן פרה בכלו טהור חץ כחן פרה בטלו טהור לכך אחז הכתוב לשון קרחת ונבחת ולענין פירושו ותרגומו זה משמע קרחת לשון ישנים ו נבחת לשון חלשים כאלו נכתב בחזרתו אז בקדמונתו שהקרחת לשון חלשים והנבחת לשון פנים כמו שכתוב ואם מפתח כיוונו והקרחת כל שסופע יורד מן הקרקע ו נלחצתי כך מפורש בתורת כהנים: וקרע חותמו יקרע מיקוס הנגע מן הבגד ו ישרפנו: פורחת היא דבר החור ונחמה: באש תשרפנו את כל הבגד: וסר מהם הנגע חס כסכסויה בתחילה על פי כהן סר מומו הנגע לבגדי: וכבס שנית לשון טבילה תרגום של כ כבוסין סכמטה זו לשון לבן ויתחור חוץ מה שאינו ללבן חלל לטבול לכך תרגומו ויכבסו וכן כל כבוסו בגדים שהן לטבילה מתורגמן ויכבסו: חסלת אשר כי תודיע

זאת

תהיה תורת ונו' מלמד שאין מטהרין אותו בלילה: חץ למחנה

חץ לשלם מחנות סכסלה שם בימי חלוטו: חיות' פרט לטריפות: טהורות' פרט לעוף טמא לפי שהנגעים באין על לשון הרע שהוא מעשה פטומי דברים לכיכר החזקין לטהרתו צפרים שמכטטן תמיד בככוף קיל: ועץ

ספר ויקרא יד רשי

ועץ ארז ושני תולעת ואזוב: עץ ארז / מקל של ארז: שני תולעת / לפי
של צמר כבושה זהירית: על מים חיים / נותן אותן תחלה בכלי כלי שיהא להם צמר ככה וכמה הן רביעית: את הצפור החיה יקח אותה / מלמד שאינו חובלה עמהם
אלא מפריסה לעצמה אבל העץ והאזוב כדוכן יחד בלשון הזהירית כענין שחומר ואת עץ הארז ואת שני התולעת ואת האזוב קיחה אחת לשלשן יכול כשם שאינה
בעלת חגורה כך לא בעלת תלמוד לומר וטבל אותם ואת הצפור החיה החזיר את הצפור לכלל טבילה: וישב מחוץ לאהל / שאומר בהשמים המטה: את
כל שערו וכו' / כל שערו וכו' / כלל

אבן עזרא

ועץ ארז ואזוב / הוא הגדול
והקטן במיני הצמחים והעד
מדברי חכמה שלמה ואין צורך
לחפש על האזוב כי הוא ידוע ב
בקבלה / והנה המזכיר והגית
המנוגע וטומאת המת קרובים
והנה גם הם כדמו כסח מכרי:

וכן הכהן ושחט / כהן אחר און
ישראל ויא המזכיר והוא רחוק:
אל כלי חרס / כמו על וכן אל
העדר הזה התכליתי: מים חיים

לקוחים ממקום טובע: וטבל
אותם / הארז הסמי והאזוב: על
המים / שהדם מנוקב עמם:
והוא / מהדם המנוקב אחר
טובל גם הצפור החיה והמכרי:
על פני הסדה / מקום שאין שם
ישוה שלח הדבק הנרעת
וההיה בסלשן און בחזו לבדו
כטומאת המת: וכבש ונלח את
כל שערו / כלל / ורחץ במים
וטהר / בערב כמשפט אחר כן
שבפרט כי זה יהיה אחר מים
שבעה וכן היה משפט שבעה
של מים ופרט כי ינלח את
כל שערו ביום השביעי וביאר
כל שערו את ראשו ואת זקנו ואת
גבות עינו ואת המלה קרובה
מגורת נב: ואת כל שערו /
שער הנגלים ויא אף זרועיו ו
וסוקו והחזה: שני כבשים ו
וכבשה אחת / בעבור היות נגע
הנרעת מוסר על מעשה הלשון על
כן יקריב כבש אחד לעולה כ
כמשפט כל העולה על הדוח ואחד
אשם כמשפט כל אשם ויקרב ל
לחטאת כמשפט כל חטאת ושלשה
עשרונים כמשפט עשרון לכבש:
ולב אחד / מדה ואף לו אחי טעם
זאותם הכבשי והכבשה גם זה
האשם גם זאת החטאת לכהן
חוץ מהחמורים: על תנוך /
טעמו ידוע ממקומו והנה ה
המטהר מהנרעת שהוא בנוף
כמו הכהן שימלא ידו כי העץ
כמו הנרעת בכבש והכהן מקום
חבור והוא עקר כל המעשים ו
והימנות בעבור כח הכד הימין
והתנוך זכר לשמוע אשם כונה:
על קף הכהן השמאלית / היא
קף הכהן המטהר רק כן דרך
צחית בלשון הקדש והעד הפסוק
הבא אחריו: לכני

הצפור כל צפור לשון עוף חס' במב' מל' וסי' וצוה הכהן ושחט / ושחט את הבית / וגריו כלם מלאים במב' חס'
וסים' בלק בן צפר מלך / האזנה עדי בנו צפר / וכל נב' וכתובי' חס' בן נברי' בן עופי': על מים וסי' וצוה
הכהן / דמצורע / ושחט את הפרה / והיה כען שתול / דרמיה / שכתי' על מים / ויקח מורע הארץ / אמך כנפן

ועץ ארז ושני תולעת ואזוב: וצוה

הכהן ושחט את הצפור האחת אל-

כלי חרש על מים חיים: את-

הצפור החיה יקח אתה ואת עץ הארז

ואת שני התולעת ואת האזוב וטבל

אותם ואת הצפור החיה בדם הצפור

השחטה על המים החיים: והזה

על המטהר מן הערעת שבע פעמים

וטהרו ושלח את הצפור החיה על-

פני השרה: וכבש המטהר את-

בגדיו ונלח את כל שערו ורחץ

במים וטהר ואחר יבוא אל המחנה

וישב מחוץ לאהל שבעת ימים:

והיה ביום השביעי ינלח את כל-

שעריו את ראשו ואת זקנו ואת גבת

עיניו ואת כל שערו ינלח וכבש את-

בגדיו ורחץ את בשרו במים וטהר:

וביום השביעי יקח שני כבשים

המימים וכבשה אחת בת שנתה

תמימה ושלשה עשרנים סלת מנחה

בלולה בשמן ולב אחד שמן:

והעמיד הכהן המטהר את האיש

המטהר ואתם לפני יהוה פתח אהל

מועד: ולקח הכהן את הכבש

האחר והקריב אתו לאשם ואת לב-

השמן והניף אתם הנופה לפני יהוה:

ושחט את הכבש במקום אשר

ישחט את החטאת ואת העלה

במקום הקדש כי כחטאת האשם

הוא לכהן קדש קרשים הוא:

ולקח הכהן מדם האשם ונתן הכהן

על תנוך און המטהר הימנית ועל-

כרן ידו הימנית ועל כרן רגלו

הימנית: ולקח הכהן מלג השמן

ויצק על קף הכהן השמאלית:

וטבל הכהן את אצבעו הימנית מן-

השמן אשר על כפו השמאלית והזה

כן השמן באצבעו שבע פעמים

הצפור
כל צפור
לשון עוף
חס' במב'
מל' וסי'
ועץ ארז
שני תולעת
ואזוב

ולקח
הכהן
את
הכבש
האחר
והקריב
אתו
לאשם
והניף
אתם
הנופה
לפני
יהוה

ולקח
הכהן
מדם
האשם
ונתן
הכהן
על
תנוך
און
המטהר
הימנית

ולקח
הכהן
מלג
השמן
ויצק
על
קף
הכהן
השמאלית

הצפור
לשון עוף
חס' במב'
מל' וסי'
ועץ ארז
שני תולעת
ואזוב

ולקח
הכהן
מדם
האשם
ונתן
הכהן
על
תנוך
און
המטהר
הימנית

ולקח
הכהן
מלג
השמן
ויצק
על
קף
הכהן
השמאלית

וטבל
הכהן
את
אצבעו
הימנית
מן
השמן
אשר
על
כפו
השמאלית

וכן
השמן
באצבעו
שבע
פעמים

ברמך על מים שתולה / י' על מים רבים: ואת הצפור / וסי' לא בתר / ולקח את עץ הארז / את הצפור החיה
יקח / תנינא דפסו: השחטה ב' א' חסר וא' מל' קדמא חס' ותני' מל': על המים ד' נמסר בסדר וארא' וכל
תהלות דכו': על המטהר על ח' בטעם שאריכי' בס' פרא וסי' נמסר בסדר ויקרא: וכבש ט' נמסר בסדר תוריע:
יבוא' מלאים בתורה נמסר בסדר אחר מות: ואתם ב' מלאים וא' חס' וסי' והעמד הכהן המטהר / אשר
ראתו על גדר כבר מראשם / ויבאו אלך כסבוא עם / קדמא חס': ואת העלה ג' וסי' המציאו אליו לנתתה /
ושחט את הכבש במקום / ועל השמאלית: קדש קרשים הוא / נמסר בסוף תצודה:

לפני יי' כנגד בית קדשי הקדש: ואת המנחה / מנחת נסכי של בהעה: ועשרון סלת אחד / לכבש זה שהוא אחד יביא עשרון אחד לכסכו: ולג שמן / לתת ממנו על הבהמה / ושמן של כסכי המנחה לא הוזקק הכתו' לפרש: ביום השמיני לטהרתו שמיני לכפרים ולהזות ען חלת ואזוב וסני תולעת: על מקום דם האשם /

לפני יי' חל פתח חלה מועד: על מקום דם האשם / שהוא בתנוך ובהנות: ועשה הכהן חלת החטאת / היא הכבשה כמורת כל חטאת: והעלה חלת העולה / היא הכבש ומנחתו שהוא עשרון ויש חומרים שכל המנחה יקריב לעולה ובתחלה האשם שהוא החומר: וטהר / חזו יהיה טהור ככל הטוהרים: דל' יש בנין כמו דלות ורעות חטאי משכיל חל דל ככה דל בן המלך ויש דל שאין לו ממון: וידבר

חפילו נתקנה הדם למד שאין הדם גורם חלה המקום גורם: ונתי

תנוך ה' בתורה וסי' ושחטת את האיל' ב' בו' / ושחט ויקח משה מדמו / ויקרב את בני אהרן / ולקח הכהן מדם האשם / ומיתר השמן אשר על כפו / ושחט את כבש האשם / ונתן הכהן מן השמן: ואת המנח' ה' נמסר בסדר פקודי: המזבחה ה' וס' והעלה הכהן את העלה ואת המנחה / ושחטום הכהנים דרה' / ושחטו הבקר

קדם יי' ומשאר משחא די על ידיו יתן כהנא על רוס אודנא דמדכי דימינא ועל אליון ידיו דימינא ועל אליון רגליה דימינא על דמא דאשמא: ודישתאר במשחא די על ידא דכהנא יתן על רישא דמדכי ויכפר עלוהי כהנא קדם יי': ועבר כהנא ית חטאתא ויכפר על דמדכי מ

כולל כעל

כל ועשה דקדם הפע

כל וכל הפעולה דכו כהנא המזבח

ל' כל' ל' חס

ל' כל' ל' חס

כל' ל' חס

ל' כל' ל' חס

ל' כל' ל' חס

ל' כל' ל' חס

לפני יהוה: ומיתר השמן אשר על כפו יתן הכהן על תנוך און המטהר הימנית ועל בהן ירו הימנית ועל בהן רגלו הימנית על דם האשם: והגותר בשמן אשר על כף הכהן יתן על ראש המטהר וכפר עליו הכהן לפני יהוה: ועשה הכהן ארת החטאת וכפר על המטהר מטמאתו ואחר ישחט את העלה:

והעלה הכהן את העלה ואת המנחה המזבחה וכפר עליו הכהן וטהר: ואם דל הוא ואין ירו משנת ולקח כבש אחד אשם ל לתנופה לכפר עליו ועשרון סלת אחד בלול בשמן למנחה ולג שמן: ושתי תרים או שני בני יונה אשר תשיג ירו והיה אחד חטאת והאחר עלה: והביא אתם ביום השמיני לטהרתו אל הכהן אל פתח אהל מועד לפני יהוה: ולקח הכהן את כבש האשם ואת לג השמן והניף אתם הכהן תנופה לפני יהוה: ושחט את כבש האשם ולקח הכהן מדם האשם ונתן על תנוך און המטהר הימנית ועל בהן ירו הימנית ועל בהן רגלו הימנית:

ומן השמן יצק הכהן על כף הכהן השמאלית: והזה הכהן באצבעו הימנית מן השמן אשר על כפו השמאלית שבע פעמים לפני יהוה: ונתן הכהן מן השמן אשר על כפו על תנוך און המטהר הימנית ועל בהן ירו הימנית ועל בהן רגלו הימנית על מקום דם האשם: והגותר מן השמן אשר על כף הכהן יתן על ראש המטהר לכפר עליו לפני יהוה: ועשה את האחד מן התרים או מן בני יונה מאשר תשיג ירו: את אשר תשיג ירו ארת האחד חטאת ואת האחר עלה על המנחה וכפר הכהן על המטהר לפני יהוה: זאת תורת אשר כו ננע צרעת אשר לא תשיג ירו בטהרתו:

והניף אותם קדמא דולקח הכהן והניף אתם תנופה לפני יי' תכין הכהן והניף אתם סקתו תנופה לפני יי' ושחטו כטעל

על המטהר ל' טעל וליקח ל' דקמיני

רביע

ל' טעל וליקח ל' דקמיני

ל' טעל וליקח ל' דקמיני

ל' טעל וליקח ל' דקמיני

ל' טעל וליקח ל' דקמיני

בשמן כולם דגש דהו' ל' וסאל מן השמן

שלישי

ואם דל ל' וחד אש ל' וחס עשירי ויהו' חד מן י' ב' מתחיל וכל ל' וליקח דכו

והניף אותם קדמא דולקח הכהן והניף אתם תנופה לפני יי' תכין הכהן והניף אתם סקתו תנופה לפני יי' ושחטו כטעל

על המטהר ל' טעל וליקח ל' דקמיני

ל' טעל וליקח ל' דקמיני

מסרה

בכס המזבח וסי' והרים ממנו בקמצו / ואת העל המצאו אליו / ויקרב את המנחה: דל דל ידל' יב פתחין נמסר בשפטי' סימן' גבי פסו וידל ישראל: ועשן ג' חס בקרי' וסימן ועשן ד דוה אשר תעשה על המזבח כבשים / ואם דל הוא ואין ירו משנת ולקח / ועשן דובראשי חדשי' תקריבו עלה ליי' בלול ד' נמסר בסדר תצוה: והאחד ד' וסי' והנה הקטן ארת אבינו ועשה אתם הכהן / ושתי תרים דואם דל הוא דמצורע' השן האחד מצוק: על מקום ג' וסי' על מקו' דם האשם / כי הכרבים פרשים כנפי' / ושם מעלו לכסא דרה: מן בני ומן בני ד' וסי' ואם מן העוף / ועשה ארת האחד מן התרים / ויאמר יי' אל בני ישראל הלא ממצור' הגפן הובישה והתאגרה / וכל דה' כו' מן בני ומן בני במו מבני ומבני וסי' נמסר שם בני פסו ויהיו בני אלם אנשים: ואת האחד ד' וסי' את אשר תשיג ירו / ועשה הכהן ארת האחד / והלויים יסמכו ארת תנין / וישם ארת האחד בבית אל:

אבן עזרא

ספר ויקרא טו

רשי

וידיו לא שטף במים... היה נראה לנו כי כל מוחלל והדומה לו שבע בני הזב והנביעה...

והנפש חותם... כל האמור בענין הזב זובו ורוקו וסבת זרעו ומימי רגליו והמשכב...

לטהרתו מין טהרתו והקרבת עולה ומחלת בעבור כי הזב מוסר על עין: כי תכל ממנו...

וידיו ורסו וידיו לא שטף במים... וידיו תבצענה אתו וידיו תשבנה אותו...

והנפש חותם... וידיו ורסו וידיו לא שטף במים... וידיו תבצענה אתו...

ורשול יתרו ויצבע לבושותיו ויסחי במי... ויהי מסאב עד דמשא...

בעל השורים... שטף בידיו לא שטף במים... ויהי מסאב עד דמשא...

ספרה... בו דפרשת אמר... הכהן והשורף אתה יכבס ושאר רחיצת את בשור...

וכבס בגדיו ורחץ במים... ויהי מסאב עד דמשא... ויהי מסאב עד דמשא...

ויהי מסאב עד דמשא... ויהי מסאב עד דמשא... ויהי מסאב עד דמשא...

הסתרים טעון ביאת מים חלה חזק הגלוי כמו הידים: וכלי חרס אשר יגע בו הזב יכול אפילו נגע בו מחזוריו כי כחיתא בתורת כהנים עד מנגעו שהוא כפולו הוי חומר זה הסטנו: ובי יטהר כפיסוק: שבעת ימים לטהרתו שבעת ימים טהורים מטומאת זבה שלא יראה זכ וכולן ר' דכופין: ורחצו במים גזי מלך היא סתמו האסה כביה ולחן הטעם נוסוס נוגע בשכבת זרע סהרי יונע בית הסתרי הוא כי תהיה זבה יכול מחמד מכל איבריה תלמוד לומר והיא גלתה חת מיקור דמיה לחן דס מטומא חלה הבא מן המקור: דס יהיה זובה בבשרה לחן זובה קתי זוב לטמא חלה חס כן חרס: כגדטה: כמו ומתבל יטוהו שהוא מנוה ממגע כל חרס: תהיה בגדטה חפילו לא רחטה חלה דחיה ר' רחסונה: וחל על המסכב הוא הסוכב או היושב על מסכבה או על מוסבה חפי לא נגע בה חף הוא בדת טמא' האמור במקר העליון טעון כבוס בגדי: על הכלי לרבו חת המרכב: כנגעו בניטמא וחיה טעון כבוס בגדי' שהמרכב לחן מנגעו מטמא חרס לטמא בגדים: ותהי נדתה עליו יכול יעלה לרגלה שאם בא עליה בחמסה לנדתה לא יטמא חלה שלשה ימי כמותה תלמוד לומר וטמא שבעת ימי ומה תלמוד לומר ותהי נדתה עליו מה היא מטמאה חרס וכלי חרס חף הוא מטמא חרס וכלי חרס: ימים בלא עת נדתה: חרס שיכחו שבעת ימי נדתה: חן כי תנוב' חת שלשת הימים הללו: על נדתה מוכלב מנדתה יום ח' והנפש חותם כן רחצה בין סתיה וחזקתם

המשכב... ויהי מסאב עד דמשא...

ויהי מסאב עד דמשא... ויהי מסאב עד דמשא...

ויהי מסאב עד דמשא... ויהי מסאב עד דמשא...

ויהי מסאב עד דמשא... ויהי מסאב עד דמשא...

ויהי מסאב עד דמשא... ויהי מסאב עד דמשא...

אבן עזרא

ספר ויקרא יו

רשי

בעל הטורים והקריב אהרן את כר החטאת

כי בויכפר בעדו ובעד ביתו אחר שיחטנו ויא' כי עומדתו היא כפרה גורלות ידועים מדברי קבלת חבותינו חמר הנאון כו עזאזל סס הר וקרח כן בעבור שהיה תקף כי טעם זכר הסס כטעם הררי אל יקתיאל והנאון הלוי תפשו כי

וכפר בנימטריא זה דכרובי סתודה על פרו עזרל ב' כחל ונורל אחד לעזאזל ונורל לכוזבו דהיינו חת סכחט כו ויכר בעיניו ונפול גורלות על ישראל ואחר הקרה חייבו סיה לך כפר הפלתי גורלות ונפול חכלי כישאל חכל סכניה חיות וזה סכתו גורל אחד לוי ונורל אחד לעזאזל! שחפכר עניות סל ושרל דכתיב ונפא עונות עונות תה הוא מכפר י' פעמי' כתיב עזאזל כנגד כושא עון ופשיג' וחסיה סכוכי שלטה חכות ומלא חפניו פ' הכל ואחר ומלא החכל להחיות נבי ויחכ על תלחא מואכ סכוכת עונות תכ ככור היו נכחיס כ פתלמה סמיס דקה בגות דקה דקה דקה פ' הכל ואחר האש קול דממה דקה וזר בו בענין ארל על הכפרת פי בענין הקטרת סכאמר בה דקה יהי קול דמיה דקה ויא' ככוד י' זה גויס רבי כפרס הנה יסכל עבדי סמדבר בניני משיח סעידת הנה להחיות ב' המספחו סככיא עלך החשיח תחיור בע מספחת כהנה לעבודתה ולפני הכפרת ויהי פעמי' למה מזה אחד ליעלה ובעד למטה כי די לחתונתים סהיה אחד משכנה בעלונים וכן אחר דודו הללו את י' מן השמים ו' הללו את י' מן הארץ וכן משה לא הזכיר השם כהאויבו אלל לאחר כל תיבות את די סהיה משכנה המלאכים סחוכי' ססס אחר ג' תיבות יו היות על הכפר כנגד יו כריות סכרתו ככניו יו על הכפרת כנגד יו סכאל מועד יו על מוצת הנה עם סייני הדס סעל מ' מוצת החינון כנגד יו סכניכות מואכ והיינו דכתיב דס הכרת ו' טבילות כנגד חמשה עבודות סמסנה מחון לפנים ומספיק לחון וכנגד ה' תפלות וכן כנגד חמשה פעמים מלך הכבוד סכמיווי' הכי ל' כני אלים וכו' ל' כפר על הכפס סיס מדרהיס והוא חמת: וסמט חת טעיר החטאת אשר לעס' ועתה יחטנו כזלחא כי יא' שהיה יסחוט קוד' הפר וחינו חמת: וכפר על הקדש' הו' קדש' הקדשים: וכן יעשה לאהל מועד' ונחה סייני וכו' ונחמו אל הכהנים סיוה שבע פעמים לפני הכפרת ובעדו סכיוקאל ונפישת הדע את ירושלכ וכל עיות הככותי כוה הסדר' שלח יסחת בעבור טומאת ה' הסכן אהם כעוד' בניו אף פי ס' טהם היו טהים הכניה כנייה: ונחיס

השעירם כל ליש' כתיב כן בר מן ב' מלאים וסוים' ושעירים יקרו שם' לבמות ולשערים: גרלות ר' חס' ו' קדמא בליש' וסוים' ונתן אהרן על שני השעירי' וסוגרל נחלתנו' עלה אתי בגרלי' ותגוח ותעמוד לגרלך: וגורל ב' ומל' וסוים' וגורל אחד לעזאזל! זה חלק שוסינו וגורל לבווינו: המדברה י' וסוים' ויאמר י' אל יקריב אהרן את תורא דהטאתא דיליה ויכפר עלוהי ועל-אנש ביתיה: ויסב ית-תרין צפירין ויקים יתהון קדש' י' בתרע משפן זמנא: ויתן אהרן על-תרין צפירין ערבין ערבא חד לשמא דני' ויערבא חד לעזאזל: ויקריב אהרן ית-צפירא די סליק עלוהי ערבא לשמא דני' ויערבניה חטאתא: וצפירא די סליק עלוהי ערבא לעזאזל יתקס' כר' חי קדש' י' לכפרא עלוהי לשלחא יתיה לעזאזל לכדברא: ויקריב אהרן ית-תורא דהטאתא דיליה ויכפר עלוהי ועל-אנש ביתיה ויכוס ית-תורא דהטאתא דיליה: ויסב מלי' מחיתא גברין דאשא מעלוי מדבחה מן קדש' י' ומלי' הפנוהי קטורת בסמין דקיקין ועל כניו לפרוכתא: ויתן ית-קטורת' בסמא על אשתא קדש' י' ויחפני עגן קטרתא ית-כפורתא די על-סדרותא ולא ימות: ויסב מדמא דתורא ודי באצבעיה על-אפי כפורתא קדומא ולקדש' כפורתא די שבע זמנן מן דמא באצבעיה: ויכוס ית-צפירא דהטאתא די לעמא ועל ית-דמיה למניו לפרוכתא ויעבד לדמיה כמא די עבד לדמא דתורא ודי יתיה על-כפורתא ולקדש' כפורתא: ויכפר על קודשא מסואבת בני ישראל וממדיהון לכל חטאיהון וכן יעבד למשפן זמנא דשרי עמהון בנו סואבתהון: וכל-אנש לא ית' במשפן זמנא במעלה לכפרא בקודשא ער-מפקיה ויכפר עלוהי ועל-אנש ביתיה ועל כל-קהלא דישראל:

והקריב אהרן את-פר החטאת אשר לו וכפר בעדו ובעד ביתו: ולקח את-שני השעירים והעמיד אתם לפני יהוה פתח אהל מועד: ונתן אהרן על-שני השעירים גרלות גורל אחד ליהוה וגורל אחד לעזאזל: והקריב אהרן את השעיר אשר עלה עליו הגורל ליהוה ועשהו חטאת: והשעיר אשר עלה עליו הגורל לעזאזל יעמד חי לפני יהוה לבפר עריו לשלח אתו לעזאזל המדברה: והקריב אהרן את-פר החטאת אשר לו וכפר בעדו ובעד ביתו ושחט את-פר החטאת אשר-לו: ולקח מלא-המחיתה גחלי-אש מעל הכובח מלפני יהוה ומלא חפניו קטרת סמים דקה והביא מבית לפרכת: ונתן את הקטרת על-האש לפני יהוה וכסהי עגן הקטרת את הכפרת אשר על-הערות ולא ימות: ולקח מדם הפר והזה באצבעו על-פני הכפרת קדמה ולפני הכפרת יזה שבע פעמים מן הדם באצבעו: ושחט את-שעיר החטאת אשר לעס' והביא את-דמו אל-מבית לפרכת ועשה את-דמו כאשר עשה לדם הפר והזה אתו על הכפרת ולפני הכפרת: וכפר על-הקדש מטמאת בני ישראל ו ומפשעיהם לכל-חטאתם וכן יעשה לאהל מועד השכן אתם בתוך טמאתם: וכל-אדם לא יתיה באהל מועד בבאו לכפר בקדש ער-צאתו וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל-קהל ישראל:

אהרן' והשעיר אשר עלה עליו הגורל' ביד איש עתי המדברה' ולא נתן סחון את ישראל' ויסעו מפני החירות' ואתם פנו לכם וסעו המדברה' ונפן ונצא המדברה' ויפנו וינכו המדברה' דשפטים' וחברו' והראש אחד ופנה' ויחן שאול' ונטשתוך המדברה' לעני העם פלונתא: ומלא ב' וסמין חפניו קטרת' ומלא החכל החיות: קטרת סמים' ד' ד' סמין קטרת סמים דקה' קול דכמה דקה: ענן' ד' חשפן פתחי' וסמין נמסר בסוף סדר פקודי: העדות ח' מלאים בתורה וסי' והבדילה דפרכת' לכם' ושמט שם את ארון העדות' ויסך על ארון' וכסה ענן הקטרת' והלויים יחנו סביב' תניינא פרשתא ואמר סלו סלו פנו דרך: לאהל מועד ה' וסי' וכן יעשה לאהל מועד' איש על דגלו באות' ואת כל כלי עבודת הקדש' זכריה בן שלמיה שוער' ועל שלמה מס':

אהרן' והשעיר אשר עלה עליו הגורל' ביד איש עתי המדברה' ולא נתן סחון את ישראל' ויסעו מפני החירות' ואתם פנו לכם וסעו המדברה' ונפן ונצא המדברה' ויפנו וינכו המדברה' דשפטים' וחברו' והראש אחד ופנה' ויחן שאול' ונטשתוך המדברה' לעני העם פלונתא: ומלא ב' וסמין חפניו קטרת' ומלא החכל החיות: קטרת סמים' ד' ד' סמין קטרת סמים דקה' קול דכמה דקה: ענן' ד' חשפן פתחי' וסמין נמסר בסוף סדר פקודי: העדות ח' מלאים בתורה וסי' והבדילה דפרכת' לכם' ושמט שם את ארון העדות' ויסך על ארון' וכסה ענן הקטרת' והלויים יחנו סביב' תניינא פרשתא ואמר סלו סלו פנו דרך: לאהל מועד ה' וסי' וכן יעשה לאהל מועד' איש על דגלו באות' ואת כל כלי עבודת הקדש' זכריה בן שלמיה שוער' ועל שלמה מס':

את פר החטאת אשר לו' האמור למעלה ולמדך כאן שמעלו הוא ב' ולא מוטל כבור: וכפר בעדו ובעד ביתו' מתודה עליו עונותיו ועונות ביתו: ונתן אהרן על שני השעירים גרלות' מעמיד אחד לימין ואחד לשמאל ונתן שתי ידיו בקלפי ונטל גורל בימין וחבירו בשמאל ונתנן עליהם את שכתוב בו לשם הוא לשם ואת שכתו בו לעזאזל

משתלח לעזאזל: עזאזל' הוא הר עז' וקסה צוק גבוה שח' חרץ גזרה חתוכה: ועשהו חטאת' כשמניח הגורל עליו קורא לו שם ואומ' לוי חטאת: יעמד חי' כמו יעמד חי על ידי אחרי' ותרגומו יתקס כד חי מה תלמוד לומ' לפי שחאמ' לשלח חותנו לעזאזל ואיני יודע ס' שלוחו אס למיתה אס לחי' לכך נאמר יעמד חי עמידתו חי עד ס' שיסתלח מכאן למיתה: לכפר עליו' שיתודה עליו כדכתיב והתודה עליו ונ': וכפר בעדו ונ': ודני שני עליו ועל אחיו הכהני' שהן כולן קרויין ביתו שחאמ' בית אהרן ברנב' את י' ונומר מכאן שהכהנים מתכפרין בו וכל כפרתן חינה חלה על טומאת מקדש וקדשיו כמו ס' וכפר על הקדש מטומאות ונ': מעל המזבח' החיובן: מלפני י' מנד שלפני הפתח' והוא כד מערבי: דקה' מה תלמוד לומר דקה והלא כל הקטרת דקה היא ס' שנאמר ושחטקת ממנה הדק חלה שתהא דקה מן הדקה שמערכ יוס הכפורי' היה מחזירה למכתשת: על האש' שבתוך המחמה: ולא ימות' הא חס לא עשהה כתיבה חיוב מיתה: והזה באצבעו' הנהח אחת במשמע: ולפני הכפרת תה' שבע' הרי חלמעלה ו' מ' למטה: אשר לעס' מה שהפר מכפר על הכהני' מכפר השעיר על ישראל והוא השעיר שעלה עליו הגורל ל לשם: כאש' עשה לדס הפר' ח' למעלה ו' למטה: מטומאות בני ישראל' על הככסין למקדש בטומאה ולא נודע להם בסוף שח' לכל חטאתם וחטאת' היא שונב' ומפשעיה' ונחיס

אף הנכנסין מיד בטומאה: וכן יעשה לאהל מועד' כשם שהזה משניהם בפנים אחת למעלה ושבע למטה כך מה על הזכרת מבחון משניהם אחת למעלה ושבע למטה: השוכן אהם בתוך טומאתם' אף על פי שהם טומאים סכינה בנייהם: חל

אל המזבח אשר לפני יי' זה מזבח הזהב שהוא לפני יי' בהיכל ומה תלמוד לומר ויבא לפי שהזה הזוזות על הפרכת ועמד מן המזבח ולפניה והזה המזבח הזקיקו לזאת מן המזבח ולחן ויתחיל מקרן מזרחית כפונתו: וכפר עליו מה היה כפרתו ולקח מדם הפר ומדם השעיר ונתן על קרנות המזבח וזהו ענין המזבח הזהב שהיה על קרנותיו מזה שבע הזוזות על גגו: וטוהרו ממה שבער: וקדשו לעתיד לבא: איש עתה המוכן לכך מיום חתמו: ובה אהרן אל המזבח מועד חמורו רבותיו שאין זה מקורו של מקרא זה וכתנו טעם לדבריהם במסכת יומא ואמרנו כל הפרטה כולה באמרה על הסדר חן מביאה זו שהיא אחר עשיית עולתו ועולת העם והקטרת חמורי פר ושעיר שבעשים בחוץ בכנדי זהב וטובל וימקדו ויטבטו ולבש בגדי לבן: ובה אל המזבח מועד להזיח את הקף ואת המחתה שהקטיר בה הקטרת לבני ולפניה: ומטו את בני הכנדי הבד אחר שהזיחה ולבש בני זהב לתמיד של בין הערבים והיו סדר העבודות תמיד של שחר בכנדי זהב ועבודת פר ושעיר הפנימיים וקטרת של מחת בכנדי לבן ואילו חיל העם ומקבת המספן בכנדי זהב והזאת קף ומחתה בכנדי לבן וסירי המוספן ותמיד של בין הערבים וקטרת ה היכל של מזבח הפנימי בכנדי זהב וסדר המקראות לפי העבודות כך הוא ושלח את השעיר כמדת ורחן את בשרו במים וגו' ובה ועשה את חלבת עולתו וגומר ואת חלב החטאת וגו' וכל הפרטה עד ואחר יבא אל המזבח ואחר כך ובה אהרן: והיחס שם מליד שטעמו גניזה ולא ישתמש ב בחותן הרבעה בגדים ליום הכפורים אחר: ורחן את בשרו וגו' למעלה למזנו מרחן את בשרו ולבשם ש שכסהו משנה מכנדי זהב לכנדי לבן טעון טבילה טבילה טבילה כשט בכנדי זהב שבעד בהן עבודת תמיד של שחר ולבש בני לבן לעבודת היום וכלן למדנו שכסהו משנה מכנדי לבן לכנדי זהב טעון טבילה: במקום קד' המקור בקדוש עזרה והיא היתה בגב בית הפרה וכן ארוב טבילות הבאות מחנה ליום אבל הראשון הית בחיל: ולבש את בניו שמנה בגדים שהוא עובד בהן כל ימות ת השנה: ובה מן ההיכל א החצר שמוכח העולה שם ועש את עולתו חיל לעולה האומר למעלה בזאת יבא אהרן וגו':

אבן עזרא

ויבא אל המזבח הזהב הזה: ונתן חותם אחר שיסורו מישראל כחילו כתובים הם על ראש השעיר והולכים אל מקום שלא יזכרו עוד והכתוב דבר להבין הכל: עתה מוזמן לעמו או מהנהגו ללכת בכל עת בכפורים והיוד להתחמש לעת כמו פנימי והמפרשים חותנו חכם אינו ככון בעיני וחול חלם שהנושא הוא כהן ודבריהם חמת: במקום קדוש בחצר האל מועד וסדר היו פורשין לו: בכנדי שישמש בהן בכל יום ויהי שהם המזכרים והעד שלא יכתב ולבש בגדים אחרים: עולתו הוא החיל והליל העם ופר העם ושבע כבשה כי כן כתוב: ואת חלב החטאת חלב פר החטאת וחלב שעיר החטאת גם חלב שעיר העזים שהוא חטאת לכהן כמשפט ואינו נשרף וזה בכפרת פנחס: ורחן את בשרו במים ודי לו כי לא יטמא עד הערב: ויבא אל מרחן למחנה בצווי: ושפרו הכהני וכל אחד מהשוכרי ירחן במים ומיד יבא אל המזבח והעד שאמר ואחרי כך יבא אל המזבח כי מה צורך לחמרו: והית לכס לחקת עולם זאת העבודה: בחדש השביעי בעשור לחדש תעט את כפשתים אחר שהכתו חום ותתענג בלשן כפשתים ידענו כי העני הפך ה התענוג והוא הצום ועוד וכפש כענה תשביע שטעמו כמו ותפק לרעב כפסך כי דרך דברי הנביאים להכפל ואחר שיש לנו קבלה חן צור לחכם ואין עניתי בצום כפשי רחיה בעבור זכר צום והכלל כל עינו שימאח במקד' דבק עם כפש הוא הצום: האזרח

בעל הטורים

והיחס שם אלויות יח מכה כפקד היה לבוש כנדים של יח מכה

אל המזבח ט' נמסר בו קרא: קטנות ד' מלאים בתורה וסימ' נמסר בסדר ויקרא: וכלה ו' וסימ' וכלה הרעב את הארץ' וכלה מכפר את הקדש' וכלה אהרן ובניו' ושב והרע לכם וכלה אתכם' שם ירעה ענין ושם ירעך וכלה' וכלה את מדות הבית: ואת אהל ה' וסימ' וכלה מכפר את הקדש' ונשא את ידועות

ויבא אל המזבח הזהב הזה: ונתן חותם אחר שיסורו מישראל כחילו כתובים הם על ראש השעיר והולכים אל מקום שלא יזכרו עוד והכתוב דבר להבין הכל: עתה מוזמן לעמו או מהנהגו ללכת בכל עת בכפורים והיוד להתחמש לעת כמו פנימי והמפרשים חותנו חכם אינו ככון בעיני וחול חלם שהנושא הוא כהן ודבריהם חמת: במקום קדוש בחצר האל מועד וסדר היו פורשין לו: בכנדי שישמש בהן בכל יום ויהי שהם המזכרים והעד שלא יכתב ולבש בגדים אחרים: עולתו הוא החיל והליל העם ופר העם ושבע כבשה כי כן כתוב: ואת חלב החטאת חלב פר החטאת וחלב שעיר החטאת גם חלב שעיר העזים שהוא חטאת לכהן כמשפט ואינו נשרף וזה בכפרת פנחס: ורחן את בשרו במים ודי לו כי לא יטמא עד הערב: ויבא אל מרחן למחנה בצווי: ושפרו הכהני וכל אחד מהשוכרי ירחן במים ומיד יבא אל המזבח והעד שאמר ואחרי כך יבא אל המזבח כי מה צורך לחמרו: והית לכס לחקת עולם זאת העבודה: בחדש השביעי בעשור לחדש תעט את כפשתים אחר שהכתו חום ותתענג בלשן כפשתים ידענו כי העני הפך ה התענוג והוא הצום ועוד וכפש כענה תשביע שטעמו כמו ותפק לרעב כפסך כי דרך דברי הנביאים להכפל ואחר שיש לנו קבלה חן צור לחכם ואין עניתי בצום כפשי רחיה בעבור זכר צום והכלל כל עינו שימאח במקד' דבק עם כפש הוא הצום: האזרח

ו יפוק למדבחה די קדם יי' ויבפר עלוהי ויסב מדבחה דתורא ומדבחה דצפירא ויתן על קרנות מדבחה סחורסחור: וירי עלוהי מן דמבחה באצבעיה שבע זמנין וידפנינה ויקדשנה מסואבת בני ישראל: וישצי מלכפרא על קודשיה ועל משכן זמנא ועל מדבחה ויקרב ית צפירא היא: ויסמוך אהרן ית תרתין ידוהי על ריש צפירא הינה ויוכי עלוהי ית כל עוונות בני ישראל וית כלמרדיהון לכל הטאהו ויתן יתהון על ריש צפירא וישלח ביד גבר דומן למקד למדבחה: ויטול צפירא עלוהי ית כל עוונותו לארע ל לא יתבא וישלח ית צפירא במדבחה: ויעול אהרן למשכן זמנא וישלח ית לבושי בוגיא די לבש במעליה לקודשא ויצנענון תמן: ויסחי ית בשריה במיא באתר קדוש ולבש ית לבושוהי ויפוק ועבר ית עלתיה וית עלת עפא ויכפר עלוהי ועל עמא: וית תרבא דחטאתא יסק למדבחה: ורמוביל ית צפירא לעזאל יצבע לבושוהי ויסחי ית בשריה במיא ובחרבן יעול למשריתא: וית תורא דחטאתא וית צפירא דחטאתא די אתעל מדמהון ל לכפרא בקודשא יפיק למבחה למשריתא ויקדון בנורא ית משכהון וית בשרהון וית א אוכליהון: ודמוקיד יתהון יצבע לבושוהי ויסחי ית בשריה במיא ובחרבן יעול למשריתא: ותהא לכוז לקים עלם בירחא שביעאה בעשרא לירדא תענון ית נפשחכוון וכל

המשכן וכפר את מקדש הקדש ויעלו את ארון יי' ויעלו את אהרן דרה: ואת המזבח ד' וסימ' וקדשת את אהל מועד וכלה מכפר וכפר את מקדש ויהי ביום כלת משה להקים: וידו ה' חס וסימ' נמסר בסדר כי תשא ונשא יו' וסי' ונשא אהרן את שמות אהרן את שמות ונתת אל חשן והיה על מצח אהרן ונפש כי תחטא ושמתה כי תחטא תעשה ונשא השעיר עליו ואם לא יכבס ואם הפר יפר ואמר דוד ויצו המלך את חלקיה ונשא גם לגוים בהר מרום ישראל הנני נתן לבוכד נצר הנני נער לכם את: ובה י' ר' נמסר בישעה סימן נ' ש גבי פסוק ובה לציין גואל: ורחן את בשרו במים פסוקים אירת בהן את את ואת וסימ' וישא לוש את עינו וישב את כל הרכוש ושלחתי את הצרעה ורחן את בשרו במים ר' דאחרי מות קת את המטה והקהל הקהלו אלי ועשו בני ישראל את הרע: יבוא מלאים בתורה וסימ' פן יבוא והכני אם יבוא עשו אל המחנה וכבס המטה והמשלח את השעיר והשרף אתם יכבס: מכל האכל אשר יאכל והאת אשר ללוים: והיתה לכם ב' פסוק מטיע' וסימ' והיתה לכם לחקת עולם בחדש השביעי תנין והיתה להם לחקת עולם:

דחן קדושה הית כסול תחת הארץ תבין התי כפתח התי הית וסי' ההב

שם כל סוף פסוק סוף כן הית סוף

היתה לכם כפשו תענון כהון וכו' קדושה לכם מביעה לכם

נחת עולת העם חיל לעולה האומר למעלה ומחת עולת בני ישראל וגו': ואת חלב החטאת חמורי פר ושעיר: ויקטיר המזבח הזהב על מזבח החיצון דחילו בפנימי כתיב לא תעלו עליו קטרת זרה ועולה ומחנה: חסר הובא את דמוס' להיכל ולפני ולפניה: וככר

האזרח והגר בתוככם לא בעזבונו לעשות מלאכה ולא ככריחנו על הזב: יכפר עליכם: הכהן על כן אמרו היופרשים על השעיר המשתלח כי יעמד חי לכפר עליו כי העמדתו היא כפרה: מכל חטאתיכם: כאשר פירשתי שם חטאת שם כלל על כן תמצא על הסנה ועל הזדון: שבת שבתון: ויש חומרים שביתתם לכפס ולנוף ואחריו חמרת שהיא שביתת השביתה שאין למעלה ממנה ושניהם שמות ופעם יבא זה קודם זה והם שוים ואינו רחוק: חקת עולם: לתענות: וכפר הכהן: שב עתה לפרש על כל מה שיכפר: אשר ימנע חותנו: המושח בשמן המושח אחר שמלא את ידו: ולבש: הוא הלוש חלה בגדי קדש כי אחר לא ילבש: חת מקדש הקדש: הוא מבית לפרשת: ועל הכהני ועל כל עם הקהל יכפר: עמם הלויים כי הם לא יקראו הכהנים רק כל כהן הוא לוי ואין כל לוי כהן: והיתה זאת לכם: וכבר חמ' כן להוסיף חמת בשב': ויש חתק' דבר אל חתק' ואל בניו: כי הם השומרים לישראל חילוי היה כתוב במחנה מותר לשחטנו מחוץ למחנה וזו המצוה תלויה גם בבית המקד' רק בכל מקום שהוא קרוב לירושלם ונהקרו ידענו מדברי קבלה כי חס היה המקום רחוק יזבח ויחל בשב' כי כן כתוב ורבים אמרו כי הבשר אסור בגלות ויפרשו בשב' ויין לא בא אל פי בשב' דג ולא דברו ככונה ואינו רוצה להאריך להשיב עליהם: למען אשר יביאו: זה הטעם על המצוה הזאת ופירוש על כפי השב' ולא זבחו עוד את זבחייהם: לשעירים: הם הסדים ונקראו כן בעבור שיטעו הנף הרוח' אותם והקרוב בעבור שיראו אותם המשונני' כדמות שעירים ומלת עוד תורה שכן היו ישראל עושין במצרי': אשר הם זונים: כי כל מי שמבקש אותם ומחמץ בהם הוא זונה מתחת חלהו ש' החשוב כי יש מי שייטיב או ירע חוץ מהסס הכבוד והמורה: ובזו

רשי

וכפר הכהן חסר ימשח וכו' כפרה זו של יום הכפורים חיה כפרה חלה בכהן גדול לפי שנאמר כל ה' הפרשה בכהן הוזהר לוומר בכהן גדול הבח אחריו שיהא כמוהו: ואשר ימלא את ידו חץ לי חלה המושח בשמן המושח מרובה בגדי מניין תל' ואשר ימלא את ידו וגומר וכן כל הכהנים גדולים שעמדו מיהשיו נ' וחילק שבויים נגמה כלומת של שנין ה' המשחה: לכהן תחת חביו' ללמד שאם בני ממלא את מקומו הוא קודם לכל חלם: ויש כאשר זנה וכו' כשהגיע יום הכפורים עשה כסדר הזה ולהגיד שבחו של חתק' שלא היה לזבס' לגדולתו חלה כמקיים גזירת מלך: אשר ישתחו שור או כשב: במקדשן הכתוב מדבר שחמ' להקריב קרבן: במחנה חוץ לעזרה: דם יחשב: כסופך דם החלם שמתחייב בכפשו: דם שכן' לרבות את הזורק דמים בחוץ: אשר הם זוכים: אשר הם רגילי חבוח: לשעירים ירקו שם: חסר

וכל מלאכה נ' וסימ' וכל מלאכה לא תעשו קעצם היום הזה דכפורי' והיתה לכם לחקת עולם: ולא תוציאו משא מבתיכם ביום השבת: ביום הזה נ' נמסר בסדר נח: חטאתי' כול חס' בס' מל' וסימ' אל קנוא הוא לא ישא' וחטאתיכם הסתירו' מנעו הטוב מכם' בהגלות פשיעכם להראות: ימלאו וסימ' נמסר בסוף סדר וכל עבדא לא תעבדון וציבוי' וגירא דיתגרון ביניכון: ארי' ביומא דרין וכפר עליכון לרפא' יתכון ככל הוביכון קדש' וירכוני: שבא שבתא היא לכוני ותענון יתנפשתיכון קים עלם: וכפר כהנא דירבי יתיה ודי יקריב ית קורבניה לשמשא תחות אבוהי וילפש ית לבושי בוצא לבושי קודשא: וכפר על מקדש קודשא ועל משכן זמנא ועל מרבחא וכפר ועל כהנא ועל כל עמא דקלא וכפר: ותהי דא לכוני לקים עלם לכפרא על בני ישראל מכל הוביהון דרא בשתא ועבר כפא די פקיד' וית משרה: ועם משה למימר: מלל עם אהרן ועם בגדוהי ועם כל בני ישראל ותימר להון דין פתנמא די פקיד' למימר: גבר גבר מבית ישראל די יכוס תור או' אמר או עויא במשריתא או די יכוס מברא למשריתא: ולתרע משכן זמנא לא איתיה לקרבא קרבנא קדש' קדש' משכנא דיי דמא יתחשב לנברא ההוא דמא אשר וישתיצו א אנשא ההוא מעמיה: בריל די יתון בני ישראל ית דבחהון די אנון דבחין על אפי חקלא ויתנון קדש' לתרע משכן זמנא לותר כהנא ויכסון נכסר קודשין קדש' יתהון: ויזרוק כהנא ית דמא על מדבחה דין בתרע משכן זמנא ויסק תרבא ל לאתקבלא ברעוא קדש' ולא ידבחו עוד ית דבחהון לשדיון די אנון טעון בתריהון קים עלם תרא דא להון לרריהון:

וכל מלאכה לא תעשו האזרח והגר הגר בתוככם: כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני יהוה תטהרו: שבת שבתון היא לכם ועניתם את נפשתיכם חקת עולם: וכפר הכהן אשר ימשח אתו ואשר ימלא את ידו לכהן תחת אביו ולבש את בגדי הבגד בגדי הקדש: וכפר את מקדש הקדש ואת אהל מועד ואת המזבח וכפר ועל הכהנים ועל כל עם הקהל יכפר: והיתה זאת לכם לחקת עולם לכפר על בני ישראל מכל חטאתם אחת בשנה ויעש כאשר צוה יהוה את משה: וידבר יהוה אל משה לאמר: דבר אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל ואמרת אליהם זה הדבר אשר צוה יהוה לאמר: איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור או כשב או עז או בכחה או אשר ישחט מחוץ למחנה ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן ליהוה לפני משכן יהוה דם יחשב לאיש ההוא דם שפך ונכרת האיש ההוא מקרב עמו: למען אשר יביאו בני ישראל את זבחייהם אשר הם זכחים על פני השדה והביאם ליהוה אל פתח אהל מועד אל דבחהו וזבחו זבחי שלמים ליהוה אותם: וזרק הכהן את הדם על מזבח יהוה פתח אהל מועד והקטיף החלב לריח ניחח ליהוה: ולא יזבחו עוד את זבחייהם לשעירים אשר הם זנים אחריהם חקת עולם תהיה זאת להם לדורתם:

וכל מלאכה לא תעשו קעצם היום הזה דכפורי' והיתה לכם לחקת עולם: ולא תוציאו משא מבתיכם ביום השבת: ביום הזה נ' נמסר בסדר נח: חטאתי' כול חס' בס' מל' וסימ' אל קנוא הוא לא ישא' וחטאתיכם הסתירו' מנעו הטוב מכם' בהגלות פשיעכם להראות: ימלאו וסימ' נמסר בסוף סדר וכל עבדא לא תעבדון וציבוי' וגירא דיתגרון ביניכון: ארי' ביומא דרין וכפר עליכון לרפא' יתכון ככל הוביכון קדש' וירכוני: שבא שבתא היא לכוני ותענון יתנפשתיכון קים עלם: וכפר כהנא דירבי יתיה ודי יקריב ית קורבניה לשמשא תחות אבוהי וילפש ית לבושי בוצא לבושי קודשא: וכפר על מקדש קודשא ועל משכן זמנא ועל מרבחא וכפר ועל כהנא ועל כל עמא דקלא וכפר: ותהי דא לכוני לקים עלם לכפרא על בני ישראל מכל הוביהון דרא בשתא ועבר כפא די פקיד' וית משרה: ועם משה למימר: מלל עם אהרן ועם בגדוהי ועם כל בני ישראל ותימר להון דין פתנמא די פקיד' למימר: גבר גבר מבית ישראל די יכוס תור או' אמר או עויא במשריתא או די יכוס מברא למשריתא: ולתרע משכן זמנא לא איתיה לקרבא קרבנא קדש' קדש' משכנא דיי דמא יתחשב לנברא ההוא דמא אשר וישתיצו א אנשא ההוא מעמיה: בריל די יתון בני ישראל ית דבחהון די אנון דבחין על אפי חקלא ויתנון קדש' לתרע משכן זמנא לותר כהנא ויכסון נכסר קודשין קדש' יתהון: ויזרוק כהנא ית דמא על מדבחה דין בתרע משכן זמנא ויסק תרבא ל לאתקבלא ברעוא קדש' ולא ידבחו עוד ית דבחהון לשדיון די אנון טעון בתריהון קים עלם תרא דא להון לרריהון:

בעל הטורים ואחרת אליהם מלא יוד לומר לך שברוך לפרש הדבר כעשהו אשר ישחט מחוץ למחנה סוף פרשת שמיני חוץ לשעיר המשתלח לומר חלפ' שהתיר לך שער המשתלח בחוץ שדחיתו לזנוק מפרשים שם הם סלעים שם להם כמין שנים בלשון זו היא שישעו' אעפ' שהער כשאר קדשי לשחטו בחוץ והביאום ג' בתם אשר הם זכחים על פני השדה והביאום: והביאום בגלה כ' כנפולת יתיה על הגולה ולקחו עמי' דביו והביאו כשכיל שהיו מביאים זבחי לשעירי שהיו עובדים עבודה זרה כלו' יחיד כשיעשו תשובה יחזרו כדכתיב: ו הביאום אל מקום נספר

דביע' לשעירים ל' וחס' יוד תביא וחד לבמות ולשעירי' דתל' וכל ל' חסרים דחס' כמ' מל' דתל'

צו: כפרה אתו ו' וסימ' וכלת מכפר את הקדש וכפר את מקדש הקדש' נ' בפסו' שבע ימים יכפרו את המזבח וכפרת את הבית: ו' פסו' ועל ועל ומל' הדא בעיהו נכס' בסוף מל' אס' גבי פסוק קיימו וקבלו היהודי': אליהם ז' מלאים בתורה וסימ' במס' רבת: מבית ישראל ו' וסימ' איש איש מבית ישראל אשר ישחט' אשר יעלה עלה' אשר יאכל כל דם' אשר יקריב את קרבנו' אשר יעלה את גולו' ושל אחריו ויגור מאחרי דיהוקאל: קרבן ה' קמץ נמסר בויקרא: שפך ב' זקפן קמ' וסימ' דם יחשב' ונס' דם הנקי אשר: ונכרת ה' וסימ' איש אשר ירקח' אשר יעשה כמוה' ואל פתח אהל מועד לא הביאו' וחברו ואל פתח אהל מועד לא יביאו' ונכרת המשא: מקרב עמו ו' וסימ' דם יחשב לאיש ההוא ואני אתן את פני באיש ההוא' והנפש אשר תפנה אל האבת ואל: יביאו נמסר בסדר שמיני: והביאום ב' מל' וא' חס' וסימ' למען אשר יביאו בני ישראל' ולקחום עמי והביאום' ובזום ולקחום קדש' חס': לרית' נמסר בויקרא:

אשר יעלה עולה לחייב על המוקד... חייב על המוקד חברים בחון כשוחט שחט אחד והעלה חבירו שניהם חייבין ונכרת זרעו נכרת וימיו נכרתו כלדם לבי שנאמר בכפס יכפר ויכול לא יהא חייב אלא על דם המוקד... ונתי פני פכחי שלי פוכה חכי מכל עסקי ועוסקי בני: כי כפס חסברי של כל בריה בדם היא תלויה ולפיכך נתינתו לכפר על כפס האדם תבא כפס ותכפר על הכפס: כל כפס מכס להזיח גדולים על הקטנים: אשר יבדל חין לי אלא ביד חנוני ותרכנולין מניין תל ביד מכל מקום אם כן למה נאמר אשר יבדל שלא יאכל בשר אלא בהזמנה זאת: אשר יאכל בדרט לטמאים: דמו בכפסו הוא: דמו הוא לו במקום הכפס שהכפס תלויה בני: כי כפס כל בשר דמו היא הכפ' היא הדם: דם ובשר לשון זכר: כפס לשון נקב: אשר תאכל כבלה וטרפה:

אבן עזרא

ובזו הפרשה לא הזכיר הגר כי המנוה על ישר בזבחים ובעולות והזכיר הגר שלא יעזבו ישראל שזבח הגר לעז בארץ ישראל וכן משפט כל דם שהוא חסור בעבור שהוא הכפס כי הכפס בדם הוא והאמת כי הכפס טהור יחיה האדם היא בדם הלב: בכפס יכפר בכפס שיש בו יכפר והטעם כפס תחת כפס וימ כמו על כפסותיכם ואין לו טעם אחר שאם לכפר על כפסותיכם: אשר יבדל ביד חיה כחילי זבחי: אז עוף אשר יאכל גם מזה הכתוב כלמוד שלא נעזב הגר שיאכל בארצנו חזיר או כוס או עוף דורס שהוא טמא ויתכן בעבור טהרה שלא יאכל דם ולא יראה דם נשכך חוץ מהמזבח השם ציה לכסות כל דם שאינו קרב לגבי המזבח שלא יחשוב הרואה בראותו והוא דם חילי זבחי חוץ כי זבח זבחה לעז ובפרשת דחה חכמי הפרש עוד זה הפסוק: דמו בכפסו הוא דבק עם הכפס כי ידוע שהגדי והיכאים מפאת שמאל הלב מ מחולקים בחצי לדם ולרוח כ כדמות שמן זית עם האור: ואזו לכבי ישראל טעמו וכבר אמרתי והיא הפרשה הזכרת ובעבור שהזכיר חיה שאינה קרבה וכן עוף הזכיר כל כפס אשר תאכל כבלה שאינה קרבה גם היא גם הזכירה בעבור הדיד חם בזרין הוא עובר בלאו וליקה וזה ב בסנה יבוא מטלת והם טען טען והלא הכתוב חו' לגר אשר בשערך תתנל ואכלה התשיבה כי זה גר תושב וכן כתוב והגר הגר בתוככם לא נעזבו שיאכל כבלה רק הנכרי שיבא בשערינו נתן אותה לו ויאכל אותה לחוץ: וכפס עונני תמיד והו' יסלח עונני בעונם שיבוא השם עליו ובעבור שהזכיר דברי השעירים שהיו עושי במזרים נסמכה זו הפרש והעריות על מעשה ארץ כנען כי כן מפורש בסוף וטעם חניי' אלהיכם על זה התבחי ח חיה אלהיכם: ובחוקתיהם לא תלכו: שלא יגדיל אדם ללכת בדרך הזה עד שיהיה לו חק: וכמעט ארץ מצרי' על המשפט והרמיה את משפטי תעשו הם הכתובי על ספר הכרית הממ' בפרשת חלה המשפטים: חכי

ונתתי פני ד' וסי' ונתתי פני בנפש האכלת' ונפתם לפני איביכם ונתתי פני באיש ההוא והשימותיהו לאות ולמשלים והר נתתי פני ארצה ונאלמתי: מקרב עמה ג' וסי' ונתתי פני בנפש האכלת את הדם ונתתי את פני בנפש ההיא את' הוא מגדף: ב' פסוקי בהרין עני' מטען בהון וסי' כי נפש הבשר בדם

ואלהם תאמר איש איש מבית ישראל ומן הגר אשר יגור בתוכם אשר יעלה עלה ארזובח: ואל-פתח אהל מועד לא יביאנו לעשות אתו ליהוה ונכרת האיש ההוא מעמיו: ואיש איש מבית ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יאכל כל-דם ונתתי פני בנפש האכלת את-הדם והכרתי אתה מקרב עמיה: כי נפש הבשר בדם הוא ואני נתתי לכם על המזבח לכפר על נפשתיכם כי הדם הוא בנפש יכפר: על-כן אמרתי לבני ישראל כל-נפש מכס לא-תאכל דם והגר הגר בתוכם לא-יאכל דם: ואיש איש מבני ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יגור וישפך אר-דמו ובשרו בעפר: כי נפש כל-בשר דמו בנפשו הוא ואמר לבני ישראל דם כל-בשר לא תאכלו כי נפש וכל-נפש אשר תאכל נבלה וטרפה באזרח ובגר ובכס בגדיו ורחץ במים וטמא עד-הערב וטהר: ואם לא יכבס ובשרו לא ירחץ ונשא עונו: וידבר יהוה אל-משה לאמר: דבר אל-בני ישראל ואמרת אלהם אני יהוה אלהיכם: כמעשה ארץ-מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ-כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו ובחקתיהם לא תלכו:

ואלהם תאמר איש איש מבית ישראל ומן הגר אשר יגור בתוכם אשר יעלה עלה ארזובח: ואל-פתח אהל מועד לא יביאנו לעשות אתו ליהוה ונכרת האיש ההוא מעמיו: ואיש איש מבית ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יאכל כל-דם ונתתי פני בנפש האכלת את-הדם והכרתי אתה מקרב עמיה: כי נפש הבשר בדם הוא ואני נתתי לכם על המזבח לכפר על נפשתיכם כי הדם הוא בנפש יכפר: על-כן אמרתי לבני ישראל כל-נפש מכס לא-תאכל דם והגר הגר בתוכם לא-יאכל דם: ואיש איש מבני ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יגור וישפך אר-דמו ובשרו בעפר: כי נפש כל-בשר דמו בנפשו הוא ואמר לבני ישראל דם כל-בשר לא תאכלו כי נפש וכל-נפש אשר תאכל נבלה וטרפה באזרח ובגר ובכס בגדיו ורחץ במים וטמא עד-הערב וטהר: ואם לא יכבס ובשרו לא ירחץ ונשא עונו: וידבר יהוה אל-משה לאמר: דבר אל-בני ישראל ואמרת אלהם אני יהוה אלהיכם: כמעשה ארץ-מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ-כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו ובחקתיהם לא תלכו:

הוא כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא ואמר לבני ישראל: על כן אמרתי לבני ישראל ה' בתורו וסי' נמסר בסדר שמות: וכל נפש ג' וסי' זאת תורת הבהמה העוף וכל נפש אשר תאכל נבלה וטרפה: וכל נפש דאבה מלאתי: ירחץ ה' ד' פתח וא' קמץ וסי' נמסר בויקרא:

* אני כ' סופי פסוקי בספרא וסי' ושמתם את חקתי אל כל שאר ומורעך ולא תשבעו לא תקלל דרש' לא תלך רכיל' לא תקם וכתבת קעקע' את שבתתי תשמרו מפני שיבה ושמת את כל חקתי קדם ויגורו מקדשי' אמר אלהם לדדתיכם נבלה וטרפה ומן המקדש לא יבא ביזם ההוא יאכל ושמתם מצותי המוציא אתכם את שבתתי תשמרו חכרתי להם ברית ראשנים: מן ריש תורת כהנים עד לא תגבנו סופי פסוקי אני' אלהיכם במן אני' וסי' ושמתם את כל חקתי' איש איש אל כל שאר בשרו מורעך לא תתן ומן לא תגבנו עד וקראת בעצם היום הזה אני' ב' במד אני' אלהיכם וסי' בשנה וחמשי' תאכלו אל תפנו אל האילים כאזרח מכם והתקדשתם והייתם קדושים ומן וקראתם עד סופא דספרא דכו' במד אני' וסי' את שבתתי תשמרו ומקדשי' חכרתי להם ברית ראשנים:

ואלהם תאמר איש איש מבית ישראל ומן הגר אשר יגור בתוכם אשר יעלה עלה ארזובח: ואל-פתח אהל מועד לא יביאנו לעשות אתו ליהוה ונכרת האיש ההוא מעמיו: ואיש איש מבית ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יאכל כל-דם ונתתי פני בנפש האכלת את-הדם והכרתי אתה מקרב עמיה: כי נפש הבשר בדם הוא ואני נתתי לכם על המזבח לכפר על נפשתיכם כי הדם הוא בנפש יכפר: על-כן אמרתי לבני ישראל כל-נפש מכס לא-תאכל דם והגר הגר בתוכם לא-יאכל דם: ואיש איש מבני ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יגור וישפך אר-דמו ובשרו בעפר: כי נפש כל-בשר דמו בנפשו הוא ואמר לבני ישראל דם כל-בשר לא תאכלו כי נפש וכל-נפש אשר תאכל נבלה וטרפה באזרח ובגר ובכס בגדיו ורחץ במים וטמא עד-הערב וטהר: ואם לא יכבס ובשרו לא ירחץ ונשא עונו: וידבר יהוה אל-משה לאמר: דבר אל-בני ישראל ואמרת אלהם אני יהוה אלהיכם: כמעשה ארץ-מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ-כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו ובחקתיהם לא תלכו:

ואלהם תאמר איש איש מבית ישראל ומן הגר אשר יגור בתוכם אשר יעלה עלה ארזובח: ואל-פתח אהל מועד לא יביאנו לעשות אתו ליהוה ונכרת האיש ההוא מעמיו: ואיש איש מבית ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יאכל כל-דם ונתתי פני בנפש האכלת את-הדם והכרתי אתה מקרב עמיה: כי נפש הבשר בדם הוא ואני נתתי לכם על המזבח לכפר על נפשתיכם כי הדם הוא בנפש יכפר: על-כן אמרתי לבני ישראל כל-נפש מכס לא-תאכל דם והגר הגר בתוכם לא-יאכל דם: ואיש איש מבני ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יגור וישפך אר-דמו ובשרו בעפר: כי נפש כל-בשר דמו בנפשו הוא ואמר לבני ישראל דם כל-בשר לא תאכלו כי נפש וכל-נפש אשר תאכל נבלה וטרפה באזרח ובגר ובכס בגדיו ורחץ במים וטמא עד-הערב וטהר: ואם לא יכבס ובשרו לא ירחץ ונשא עונו: וידבר יהוה אל-משה לאמר: דבר אל-בני ישראל ואמרת אלהם אני יהוה אלהיכם: כמעשה ארץ-מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ-כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו ובחקתיהם לא תלכו:

ואלהם תאמר איש איש מבית ישראל ומן הגר אשר יגור בתוכם אשר יעלה עלה ארזובח: ואל-פתח אהל מועד לא יביאנו לעשות אתו ליהוה ונכרת האיש ההוא מעמיו: ואיש איש מבית ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יאכל כל-דם ונתתי פני בנפש האכלת את-הדם והכרתי אתה מקרב עמיה: כי נפש הבשר בדם הוא ואני נתתי לכם על המזבח לכפר על נפשתיכם כי הדם הוא בנפש יכפר: על-כן אמרתי לבני ישראל כל-נפש מכס לא-תאכל דם והגר הגר בתוכם לא-יאכל דם: ואיש איש מבני ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יגור וישפך אר-דמו ובשרו בעפר: כי נפש כל-בשר דמו בנפשו הוא ואמר לבני ישראל דם כל-בשר לא תאכלו כי נפש וכל-נפש אשר תאכל נבלה וטרפה באזרח ובגר ובכס בגדיו ורחץ במים וטמא עד-הערב וטהר: ואם לא יכבס ובשרו לא ירחץ ונשא עונו: וידבר יהוה אל-משה לאמר: דבר אל-בני ישראל ואמרת אלהם אני יהוה אלהיכם: כמעשה ארץ-מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ-כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו ובחקתיהם לא תלכו:

ואלהם תאמר איש איש מבית ישראל ומן הגר אשר יגור בתוכם אשר יעלה עלה ארזובח: ואל-פתח אהל מועד לא יביאנו לעשות אתו ליהוה ונכרת האיש ההוא מעמיו: ואיש איש מבית ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יאכל כל-דם ונתתי פני בנפש האכלת את-הדם והכרתי אתה מקרב עמיה: כי נפש הבשר בדם הוא ואני נתתי לכם על המזבח לכפר על נפשתיכם כי הדם הוא בנפש יכפר: על-כן אמרתי לבני ישראל כל-נפש מכס לא-תאכל דם והגר הגר בתוכם לא-יאכל דם: ואיש איש מבני ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יגור וישפך אר-דמו ובשרו בעפר: כי נפש כל-בשר דמו בנפשו הוא ואמר לבני ישראל דם כל-בשר לא תאכלו כי נפש וכל-נפש אשר תאכל נבלה וטרפה באזרח ובגר ובכס בגדיו ורחץ במים וטמא עד-הערב וטהר: ואם לא יכבס ובשרו לא ירחץ ונשא עונו: וידבר יהוה אל-משה לאמר: דבר אל-בני ישראל ואמרת אלהם אני יהוה אלהיכם: כמעשה ארץ-מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ-כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו ובחקתיהם לא תלכו:

זה הכל שיד מעבר לך

בעל השורים נספר את דמו ונכרתו כעפר דם חיה ועוף ועובדי כסוי ארץ מקריבין מתנן על המזבח שלא תהא מרת הדין מקטרנת ארץ דהיאכל דם לכך ביה לנסותו סמך לפר דם ובחוקתיה לא תלכו רחמ' שאין שומעין כתיב הגומא שלא יקרא את ה' המינין בחילון: וסי'

אבן עזרא

ספר ויקרא

רשי

טעם

דבר

אל כל עדת בני ישראל להכניס את הנריס בעבוד שהם נוהרים על העריות כישראלים וטעם להזכיר זאת הפרשה אחרי העריות שלא יחשבו כי בעבוד שמירת העריות לבד יעמדו בארץ אחר להם שבס יס מוצת אחרות חס לא תשמרום תגורשו מן הארץ והם עשרת הדברים הנזכרים כי הנה חוזה על עבודה זרה אחר שאמר כי קדוש אני יי כי הוא כנגד הדבור הראשון על דעת רבים: לא תשבעו בשמי הוא דבור לא תשא: זאת סבתותי תשמורתי זכור את יום השבת' גם איש אמו ואביו תיראו הוא דבור כבוד את אביו ואת אמו' גם לא תעמוד על דם רעך' דבור לא תרכז' ודבר הספחה הכחופת הזהרת לא תחאף עם שהיא חפשת' גם לא תגנובו ולא תכחשו ולא תסקרו ולא ת תעשו את רעך כנגד השלטה הנשארים וכבר אמרתי לך ב בפרשת ואלה המשפטים שכל מכוה ומכוה עומדת בפני עמה לכן יש כדמות סמך להדביק הפסוקים' והנה פי קדושים תחלתו איש אמו ואביו תיראו והנה אל כי יארכו ימי המעבד חס כן יקדו ימי המקלה על כן אמר תיראו' וטעם להזכיר האם קודם האב כי הקטן אינו מכיר בתחלה כי חס אמו ואמר כן אביו ואחד כן שבת כי מכוה על הקטן לשמור את השבת ואין ככה שאר המועדים ואמר כן יכיר אלהיו ששבת ביום ה השביעי ואחריו חל תפנו אל ה האלילים ומורה החבנות ידוע מ מהקבלה' ואמר איש פעם אחת דרך קצרה' ואמר תיראו לשון רבים כי חייבים הרואים ללמוד ולהכיריווכן בשמירת שבת' וטעם חני' יי אלהים שתעשו כמנוי ששבתני מכל מלאכה: אל תפנו וחי' בלב להסתכל: האלילים' הם הפסילים ונאראו כן כי הם דבר שקר כמו דומי אליל כ כלס ויתכן להיותו מנורת אל והטעם שאינו יש: ואלהי מסכה' לקבל כח העליונים כי איך זורק לחלואי אחר עמי על כן כתוב חני' יי אלהים ובלשון רבים תפנוס' תעשו כי הרוחה ולא יבליה הדבר הוא משתתף עמו: וכי תזבחו זבח שלמים' דבר עם הכתוב למעלה בעבוד שלא יזבחו לשדים לא אלה כי חס לשם לבדו וטעם לשון רבים תזבחו כי על הרוב דבר הכתוב שיחברו אדם על זבח אחר וטעם לרצונכם שיבאו הזבח ברצונכם ולא בהכרח: ואוכלו כל אחד מחובלו וכן נזכיר ככפיד יבטח: כי את קדש חלל' אחר שהקריבו האמורים לנבוא הנה כל הבשר קדש' וחלל מנורת חול שאין לו טעם כדמות חלל ובפרשת הזאת באר עונש העין וכחיתה הכבש התי' וטעם ונקודתם אחר זבח שלמים כאשר נתת לשם האמורים כן נתנו מקציר ארצכם לכבוד השם לעני ולגר' ודקדוק בנקודתם זר והוא שם הפעל מן הקל: פאת שדך' שיעזוב פאה בשדה: ולקט' ידוע: תעולל' תכרית העוללות הס' הקטנים כמו עולל גם יקראו יונקות וזאת המלה כמו ושרשך מארץ חיים שטעמו יכרית השרש וכן מסעף פורה יכרות השעף: ופרט' ידוע בדברי קבלה מנורת הפורטים על פי הנהל: לעני' ישראל: ולגר' הגר אתכם: וטעם

בעל הטורים קדושים

ומליל

עם משה למימר:

מלל עם כל כנשתא דבני ישראל ותימר להון קדישין תהון ארו קדיש אנא יי אלהכון: גבר מן אמרתי ומן אבונה תהון דחלון וית' ומי שבא דילי תטרון אנא יי אלהכון: לא תתפנו בתר' טעון ודחלון דמתכא לא תעבדון לבון אנא יי אלהכון: וארי התבסון נבסרת קודשין קדום יי לרענא לבון תבסוננה: ביומא דיתנכם יתאכל ומיומא דבתרוהו ודישתא דר' ומיומא תליתא דבגורא ותוקד: ואם אתאבא יתאכל ביומא תליתא דבגורא הוא לא יהי לרענא: ודמיכלניה חוביה יקביל ארי ית קודשא דיי אחיל וישתאי אנשיא ההוא מעמיה: ובמחצדכון ית חצרה דארעכון לא תשאי פאתא דחקלך למחצד ולקטא דחצרה לא תלקט: וכרמך לא תעלל ונתרא דכרמך לא תלקט לעני ולגר תשבוק ותהון אנא יי אלהכון: לא

כל ליל חס כנגד

כל ליל חס כנגד

ל יום

ל יום

כל ליל חס כנגד חס

ב כפול

ב

ב

אמו דקדים לאביו ו' וסימ' איש אמו ואביו תיראו' ויותר הוא לבדו לאמו' לאמו ולאביו ולבנו ולבתו: ואביו ט' נמסר בסדר וישלח: זבח שלמים ו' בליש' וסימ' נמסר בויקרא: לרצונכם ד' חוס וסימ' תמים זכר' וכי תזבחו זבח שלמים' זבח תודדה' ממחרת השבת: ומחרת' ו' וסימ' ואם גר או נדבד' ביום זבוחכם'

וידבר

יהוה אל-משה לאמר: דבר אל-כל-עדת בני ישראל ואמרת אלהים קדשים תהיו כי קדוש אני יהוה אלהיכם: איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו אני יהוה אלהיכם: אל-תפנו אל-האלילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם אני יהוה אלהיכם: וכי תזבחו זבח שלמים ליהוה לרצונכם תזבחנהו: ביום זבחכם יאכל ומפחרת והנותל עד-יום השלישי באש ישרף: ואם האכל יאכל ביום השלישי פגול הוא לא ירצה: ואכליו עונן ישא כי את-קדש יהוה חלל ונכרתה הנפש ההוא מעמיה: ובקצרכם את-קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך לקצר ולקט קצירך לא תלקט: וכרמך לא תעולל ופרט כרמך לא תלקט לעני ולגר תשוב אתם אני יהוה אלהיכם:

שב בודה גם היום ומחר' ונמסר נמסר בסדר אז: תעולל ב' וסימ' וכרמך לא תעולל' לא תעולל אחרך:

אל כל עדת בני ישראל מלמד שנאמרה פרשה זו בהקהל מפני שרוב גופי תורה תלויין בה: קדושים תהיו' הו' פרושין מן העריות ומן העבירה שכל מקום שאמרה מנבא גדר ערונה חמה מנבא קדושה: חשה זונה וחללה וגו' חני' יי מקדשכם' ולא יחלל זרעו חני' יי' מקדשו' קדושים יהיו' שחשה זונה וחללה: איש אמו ואביו תיראו' כל אחד מכם תיראו' חני' וזמו זמו פשוטו ומדרשו חן לי חלל איש חשה מניין כשה' אומר תיראו הדרי כאן שני' חס כן למה נאמר איש שהוא ספק ב' בירו לעשות חבל חשה דשות אחרים עליה: חמו וחניו תיראו' כאן הקדים חס לאב לפי שגליו לפניו ויהי יותר מאלו וכבוד הקדים חס לאב לפי שגליו לפניו שהבן מכבוד את חמו יותר מחניו מפני שמשללתו בדברי: וזאת סבתותי תשמורתי סמך שבת למורה חס לומר חף על פי ש שהזהרתך על מורא חס יאמר לך חלל את השבת את שמע לו וכן בשאר כל המצוות: חני' יי אלהיכם' חמה ואבך חייבים בכבודי לביכך לא ת תשמע לו לבטל את דברי חי זהו מורה לא ישב במקומו ולא ידבר במקומו ולא יסתור את דבריו ואי זהו כבוד מאכל ומסקה מלביש ומכיל מכסים ומציה: אל תפנו אל האלילים' לעבדם' אלילים' לשון אל כלא הוא חשוב: ואלהי מסכה' תחילתן לילים הם חס חמה פונה אחריה' סופך עושה חומס' אנהו: לא תעשו לכם' לא תעשו לאחרים ולא אחרים לכם ואם תאמר לא תעשו לעצמכם חבל אחרים עושין לכם הדרי כבר נאמר לא יהיה לך לא שדך ולא של אחרים: וכי תזבחו וגומר' לא נאמרה פרשה זו אלא ללמד שלא תהא זבחתן אלא על מנת ליחבל באתך הזמן הזה שאם לקבוע להם זמן אכילה הדרי כבר נאמר חס כדר אז נדבד' זבח קרבנו וגומר: לרצונכם תזבחנו' תחילת זבחתו תהא על מנת נחת רוח שיהא לכם לרצון שאם תחשבנו עליו מחשבת פסול לא ירצה עליכם לפני: לרצונכם' בוסטרה וואלטה זהו לפי פשוטו ורבותיו למדו מכאן למתעסק בקדש' שפסול שדך שיחבון לשחוט: ביום זבחכם יאכל' כשתזבחוהו תשחטוהו על מנת זמן זה שקבעתי לכם כבר: ואם האכל יאכל וגו' חס חניו ענין לחון לזמונו שהרי כבר נאמר ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמים וגומר תהו ענין לחון למקומו יכול היה חייבין כרת על אכילתו תלמוד לומר והנפש האוכלת ממנו עונה תשא ממנו ולא מחבירו יאח הנשחט במחשבת חון למקומו: ואוכליו עונן ישא' בנותר גמור הכתוב מדבר ואינו עונס כרת על הנשחט חון למקומו סכבר מעטו הכתוב וזה בגמור מדבר ובמסכת כריתות למדוהו מנזרה ענה: פגול' ממועב כמו ומרק פגולים כליהם: לא תכלה פאת שדך' שכיח פאה בסוף שדה: ולקט קצירך' שבלים הנשחים בשעת קצירה אחת או שתיים חבל שלם אינן לקט: לא תעולל' לא תטול עוללות שבה וכן כיכרות חי זהו עוללות חני' יי אלהיכם' דין ליפרע ואיני נובה מכס אלא כפשות סנאמר אל תזנו לא תגנובו

אל כל עדת בני ישראל מלמד שנאמרה פרשה זו בהקהל מפני שרוב גופי תורה תלויין בה: קדושים תהיו' הו' פרושין מן העריות ומן העבירה שכל מקום שאמרה מנבא גדר ערונה חמה מנבא קדושה: חשה זונה וחללה וגו' חני' יי מקדשכם' ולא יחלל זרעו חני' יי' מקדשו' קדושים יהיו' שחשה זונה וחללה: איש אמו ואביו תיראו' כל אחד מכם תיראו' חני' וזמו זמו פשוטו ומדרשו חן לי חלל איש חשה מניין כשה' אומר תיראו הדרי כאן שני' חס כן למה נאמר איש שהוא ספק ב' בירו לעשות חבל חשה דשות אחרים עליה: חמו וחניו תיראו' כאן הקדים חס לאב לפי שגליו לפניו ויהי יותר מאלו וכבוד הקדים חס לאב לפי שגליו לפניו שהבן מכבוד את חמו יותר מחניו מפני שמשללתו בדברי: וזאת סבתותי תשמורתי סמך שבת למורה חס לומר חף על פי ש שהזהרתך על מורא חס יאמר לך חלל את השבת את שמע לו וכן בשאר כל המצוות: חני' יי אלהיכם' חמה ואבך חייבים בכבודי לביכך לא ת תשמע לו לבטל את דברי חי זהו מורה לא ישב במקומו ולא ידבר במקומו ולא יסתור את דבריו ואי זהו כבוד מאכל ומסקה מלביש ומכיל מכסים ומציה: אל תפנו אל האלילים' לעבדם' אלילים' לשון אל כלא הוא חשוב: ואלהי מסכה' תחילתן לילים הם חס חמה פונה אחריה' סופך עושה חומס' אנהו: לא תעשו לכם' לא תעשו לאחרים ולא אחרים לכם ואם תאמר לא תעשו לעצמכם חבל אחרים עושין לכם הדרי כבר נאמר לא יהיה לך לא שדך ולא של אחרים: וכי תזבחו וגומר' לא נאמרה פרשה זו אלא ללמד שלא תהא זבחתן אלא על מנת ליחבל באתך הזמן הזה שאם לקבוע להם זמן אכילה הדרי כבר נאמר חס כדר אז נדבד' זבח קרבנו וגומר: לרצונכם תזבחנו' תחילת זבחתו תהא על מנת נחת רוח שיהא לכם לרצון שאם תחשבנו עליו מחשבת פסול לא ירצה עליכם לפני: לרצונכם' בוסטרה וואלטה זהו לפי פשוטו ורבותיו למדו מכאן למתעסק בקדש' שפסול שדך שיחבון לשחוט: ביום זבחכם יאכל' כשתזבחוהו תשחטוהו על מנת זמן זה שקבעתי לכם כבר: ואם האכל יאכל וגו' חס חניו ענין לחון לזמונו שהרי כבר נאמר ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמים וגומר תהו ענין לחון למקומו יכול היה חייבין כרת על אכילתו תלמוד לומר והנפש האוכלת ממנו עונה תשא ממנו ולא מחבירו יאח הנשחט במחשבת חון למקומו: ואוכליו עונן ישא' בנותר גמור הכתוב מדבר ואינו עונס כרת על הנשחט חון למקומו סכבר מעטו הכתוב וזה בגמור מדבר ובמסכת כריתות למדוהו מנזרה ענה: פגול' ממועב כמו ומרק פגולים כליהם: לא תכלה פאת שדך' שכיח פאה בסוף שדה: ולקט קצירך' שבלים הנשחים בשעת קצירה אחת או שתיים חבל שלם אינן לקט: לא תעולל' לא תטול עוללות שבה וכן כיכרות חי זהו עוללות חני' יי אלהיכם' דין ליפרע ואיני נובה מכס אלא כפשות סנאמר אל תזנו לא תגנובו

כל שאין לו לא כתף ולא נטף: ופרט כרמך' גרניו עניים הנשחים בשעת צידה: חני' יי אלהיכם' דין ליפרע ואיני נובה מכס אלא כפשות סנאמר אל תזנו לא תגנובו

רשי קדושים יט אבן עזרא קלו

לא תגובו אזהרה לגוב מונן לא תגובו שבעשרת הדברות אזהרה לגוב כפשות דבר הלמד מענינו דבר שחייבין עליו מיתת בית דין: לא תכחשו: לפי שגאמר וכחש בה משלם קרן וחומש למדנו עונש אזהרה מן תלמוד לומר לא תכחשו: ולא תסקרו: לפי שגאמר ונסבע על סקר יסלם קרן וחומש למדנו עונש אזהרה מן תלמוד לומר ולא תסקרו:

וטעם לא תגובו אחר כך כי כן צויתך שתתן משלך אל העניים לכבוד השם אף שתקח מה שהוא לחכמים: וטעם תגובו כי הדואה ומחריש גם הוא גבב: תכחשו: במקדן מוכרך חבלך והיודע ואינו מעיד גם הוא מכחש: תסקרו: שיקבש מונן ממי שאין לו חבלו כלום: וטעם ולא תשבעו בשמי אחר לא תגובו כי החשוד בגובה וקדוק יטבע: וטעם תשבעו להכניס המשבעי וטעם וחללת שהנשבע לסקר מ מוכחש השם כאשר פירשתי: לא תעשוק את רעך: בסתר: ולא תגזול: בגלוי בחזקה: כעלת: כמו שכירו: וכן ובעולתו לכניו ו

לא תגובו חד כן ל' פס' אית בהון לא ולא ולא מטעין ביה וסי' מצוי' במסרא רבתא: הרש' ג' בטעם מלרע וסי' מי שספה לאדם: לא תקלל הרש' כמו פתח הרש' וחד וחרש כמלאכי: לא תעשו עול חד סן ר' לא לא ולא וסי' לא תעשו עול במשפט: לא תאכלו על הדם: לא תטה משפט לא תכיר: לא יתיצב איש:

בעל הטורים

לא תגובו וסי' ל' לא תכחשו: שגובב בא לודי לא תכחשו ולודי לא תסקרו ולודי לא תשבעו: לא תגזול: פ' לא תגזול: לא תעשוק את רעך: פ' לא תעשוק את רעך: לא תגזול: פ' לא תגזול: לא תעשו עול חד סן ר' לא תעשו עול במשפט: לא תאכלו על הדם: לא תטה משפט לא תכיר: לא יתיצב איש:

לא תגובו ולא תשקרו ואלא תשקרו ואלא תשבעו בשמי ואלא תשקרו וחללת את שם אלהיך ואלא יהוה: לא תעשוק את רעך ואלא תגזול לא תלין פעלת שכיר ואלא ערבך: לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן כבודך ואלא תגזול לא תעשו עול חד סן ר' לא תעשו עול במשפט: לא תאכלו על הדם: לא תטה משפט לא תכיר: לא יתיצב איש:

לא תגובו ולא תשקרו ואלא תשקרו ואלא תשבעו בשמי ואלא תשקרו וחללת את שם אלהיך ואלא יהוה: לא תעשוק את רעך ואלא תגזול לא תלין פעלת שכיר ואלא ערבך: לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן כבודך ואלא תגזול לא תעשו עול חד סן ר' לא תעשו עול במשפט: לא תאכלו על הדם: לא תטה משפט לא תכיר: לא יתיצב איש:

לא תגובו ולא תשקרו ואלא תשקרו ואלא תשבעו בשמי ואלא תשקרו וחללת את שם אלהיך ואלא יהוה: לא תעשוק את רעך ואלא תגזול לא תלין פעלת שכיר ואלא ערבך: לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן כבודך ואלא תגזול לא תעשו עול חד סן ר' לא תעשו עול במשפט: לא תאכלו על הדם: לא תטה משפט לא תכיר: לא יתיצב איש:

לא תגובו ולא תשקרו ואלא תשקרו ואלא תשבעו בשמי ואלא תשקרו וחללת את שם אלהיך ואלא יהוה: לא תעשוק את רעך ואלא תגזול לא תלין פעלת שכיר ואלא ערבך: לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן כבודך ואלא תגזול לא תעשו עול חד סן ר' לא תעשו עול במשפט: לא תאכלו על הדם: לא תטה משפט לא תכיר: לא יתיצב איש:

לא תגובו ולא תשקרו ואלא תשקרו ואלא תשבעו בשמי ואלא תשקרו וחללת את שם אלהיך ואלא יהוה: לא תעשוק את רעך ואלא תגזול לא תלין פעלת שכיר ואלא ערבך: לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן כבודך ואלא תגזול לא תעשו עול חד סן ר' לא תעשו עול במשפט: לא תאכלו על הדם: לא תטה משפט לא תכיר: לא יתיצב איש:

לא תגובו ולא תשקרו ואלא תשקרו ואלא תשבעו בשמי ואלא תשקרו וחללת את שם אלהיך ואלא יהוה: לא תעשוק את רעך ואלא תגזול לא תלין פעלת שכיר ואלא ערבך: לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן כבודך ואלא תגזול לא תעשו עול חד סן ר' לא תעשו עול במשפט: לא תאכלו על הדם: לא תטה משפט לא תכיר: לא יתיצב איש:

לא תגובו ולא תשקרו ואלא תשקרו ואלא תשבעו בשמי ואלא תשקרו וחללת את שם אלהיך ואלא יהוה: לא תעשוק את רעך ואלא תגזול לא תלין פעלת שכיר ואלא ערבך: לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן כבודך ואלא תגזול לא תעשו עול חד סן ר' לא תעשו עול במשפט: לא תאכלו על הדם: לא תטה משפט לא תכיר: לא יתיצב איש:

לא תגובו ולא תשקרו ואלא תשקרו ואלא תשבעו בשמי ואלא תשקרו וחללת את שם אלהיך ואלא יהוה: לא תעשוק את רעך ואלא תגזול לא תלין פעלת שכיר ואלא ערבך: לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן כבודך ואלא תגזול לא תעשו עול חד סן ר' לא תעשו עול במשפט: לא תאכלו על הדם: לא תטה משפט לא תכיר: לא יתיצב איש:

לא תגובו ולא תשקרו ואלא תשקרו ואלא תשבעו בשמי ואלא תשקרו וחללת את שם אלהיך ואלא יהוה: לא תעשוק את רעך ואלא תגזול לא תלין פעלת שכיר ואלא ערבך: לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן כבודך ואלא תגזול לא תעשו עול חד סן ר' לא תעשו עול במשפט: לא תאכלו על הדם: לא תטה משפט לא תכיר: לא יתיצב איש:

ומקדשי תיראוי לא יכנס לו במקלו ובמנעלו ובאפודתו ובחבוק שעל רגליו וחף על פי שאני מזוהרים על המקדש את שבתותי תשמרנו חן בכין בית המקדש דוחה שבת: אל תפנו אל האובות הזהרה לבעל אוב ודעונוי בעל אוב זה פיתום המדבר משחיו וידעונוי המכניס עכס חיה טסמה ידוע לתוך פיו והעכס מדבר:

אל תתקשו להיות עסוקים בס שאלם תעסקו בס אתם מוטמאין לפני ואני מתעב אתכם: אני יי אלהיכם דעו את מי אתם מחליפין במי: מפני שיבה תקום יוכל זקן אשמחי תל זקן חן זקן אה סקנה חכמה: והדרת פני זקן חזהו הדור לא ישב במקומו ולא יסתיר את דבריו יוכל יעבד עיניו כמי שלא ראהו לכך נחמ ויראת מאלהיך שהרי דבר זה מוסר ללב ללבו של עושהו שאין מכיר בו אלא הוא וכל דבר המסור ללב נחמר בו ויראת מאלהיך: לא תוננוי חונת דברים לא תאמר לו חמם היית עובד עבודה זרה ועכשו אתה בא ללמוד תורה שנתנה מפי הנבונה: כי גרתי היית מוס שבך אל תאמר לחביביך: אני יי אלהיכם אלהיך נחלתי אני: לא תעשו עול במשפט: חס לדון הדי כבר נאמר לא תעשו עול במשפט ומהו משפט הסנוי כאן היא המדה והמשקל והמשורה מולמד שהמודד נקרא דין שאל סקך במדה הדי הוא כמקל קל את הדין וקני עול סנוי ומשוק חרס והעובה וגורם לחמשה דברי האמורי בדין מטמא את הארץ ומחלל את השם ומחלל את השכינה ומפיל את ישראל בחרב ומגלה אותה מארצם: במדה זו מדת הארץ: במשקל וכמשורה: היא מדת הלח והיבם: בדין חכמה: הם המשקלות שסיקלן כנגדן: חייפה היא מדת היבם: הין

את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני יהוה אל תפנו אל האבת ואל הידענים אל תבקשו לטמאה בהם אני יהוה אלהיכם: מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ויראת מאלהיך אני יהוה: וכי יגור אהך גר בארצכם לא תונו אתו: כאורח מכם יהיה לכם הגר הגר אתכם ואהבת לו כמוך כבגרים הייתם בארץ מצרים אני יהוה אלהיכם: לא תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמשורה: מאזני צדק אבני צדק אית צדק והין צדק יהיה לכם אני יהוה אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים: ושמרתם את כל חקתי ואת כל משפטי ועשיתם אתם אני יהוה: וידבר יהוה אל משה לאמר: ואל בני ישראל תאמר איש איש מבני ישראל ומן הגרי הגר בישראל אשר יתן מזרעו למלך מות יומת עם הארץ ירגמוהו באבן: ואני אתן את פני באיש ההוא והכרתי אתו מקרב עמו כי מזרעו נרתן למלך למען טמא את מקדשי ולחלל את שם קדשי: ואם העלם יעלימו עם הארץ את עיניהם מן האיש ההוא ברתו מזרעו למלך לבלתי המית אתו: ושמתי אני את פני באיש ההוא ובמשפחתו ורחתי אתו

ית יומי שבתי אדני ליתרונן ולבית מקדשי תהיו דחלין אנא: לא תתפנו ברתי בדין וזכוה לל התבעון לאסתאבא בהון אנא יי אלהיו: מן קדם דסבר באורייתא תקום ותהדר אפי סבא ותרחל כאלהך אנא יי וארי יתגר עמכון גיורא בארעכון לא תונוי יתיה: כי צבא מנכון יהי לבון גיורא דיתגר עמכון ותרחה ליה בותך ארי דהין דהיותן בארעא דמצרים אנא יי אלהיו: לא תעבדון שקר בדין במשחתא במתקלא ובמכלתא: מאנון דקשוט מרתקלן דקשוט מכילן דקשוט ודוהין דקשוט יהיו לבון אנא יי אלהיו: די אפקית יתכון מארעא דמצרים: ותטרוני ית כל קמי וירת כל דיני ותעבדון יתהון אנא יי: ומלל יי עם משה למימר: ולבני ישראל תימר גבר גבר מבני ישראל ומן גיורא דיתנירון בישראל די יתן מזרעיה למולך אתקטלא יתקטל עמא ברת ישראל ורמוניה באבנא: ואנא אתן ית רוגיו בנברא ההוא ואשצי יתיה מנו עמיה ארי מזרעיה ית למולך בדיל לסאבא ית מקדשי ולאחלא ית שמה דקודשי: ואם מכבש יכבשו עמא בית ישראל ית עניהון מן נברא דההוא בדוהב מזרעיה למולך בדיל דלא למקטל יתיה: ואשוי אנא ית רוגיו בנברא דההוא ובסערוהי ואשצי יתיה

וטעם להזכיר את שבתותי תשמרו בעבור המת שאין חבל בשבת וטעם ומקדשי תיראו על הכהן הנדול שלא יהיה כאשר האבלי וכן הזהרה על כל חמשי המקדש וטעם חמשי שאלם לא ייראו ממקדשו ויתנו לו כבוד יעניסם וטעם להזכיר האבוב וידעונוי בעבור המת וכן כתוב בישיעה בעד החיים אל המתים: האובות

מגורת וכאובות חדשים כי הם עיקר זאת האומנות: והידענוי מגורת דעת שביקשו לדעת העתימת ויקי מוח חמרו לולי שהאובות חמת גם כן דרך הכסף לא חסרם הכתוב ואמר חומר הפך דבריהם כי הכתוב לא חסר האמת רק הסיקר והעד האלילים והפסילים ולולי שאין רצוני להאריך הייתי מבאר דבר בעלת אוב ברחיות נמרות וטעם אל תפנו לידע האומנות וטעם אל תבקשו לשאל כשאל וטעם חמשי יי אלהיכם שלא תבקשו כי חס השם לבדו והנה הזכיר לטמאה כי נפס הפכו והמבקש טמאה היא כי חייבה דבקה בשם וטעם להזכיר מפני שיבה תקום בעבור המת כי הזקן קרוב למית כי נפס כמת נחשב והנה טעמו כל זקן וכל איש שיבה וטעם ויראת מאלהיך שייעישך בימי הזקנה: וכי יגור אהך גר בארעכון ויראת מאלהיך וטעם כחשד הזהרתך לכבר הזקן הישראלי בעבור שאין לו כח כך הזהירך על הגר שחך גדול מכחו או בעבור שאין לו כח שהוא בארץ ברשותך: וטעם לא תעשו עול בעבור הגר כטעם ושפטתם דק בן איש ובן אחיו ובן גרו וכן במדה שלא תעסה מרמה במדת האמות גם האמות משתנות ויתכן להיות פי כמשפט הידוע בחקך: מאזני דק חכמי דק כידוש במשקל: חיפת דק ביבס: והין דק בלח פי במשורה וטעם חמשי יי אלהיכם אשר הוצאתי אתכם בעבור שהזכיר כי גרם הייתם בארץ מצרים על כן אתם חייבין לשמור חקותי ומשפטי בלבבכם ועשיתם אותם וטעם חמשי יי שתרדפו אחרי החקות שטמתי בכס כי כלס דק וטעם וידבר יי אל משה לאמר בעבור כי אלה המצות חייב על כל ישראל ואין גר עמם על כן כתוב בתחלה אל כל עדת ישראל ועתה יחל להזכיר עונם הזנות על כל מי שהוא דר בארץ ישראל אורח או גר תושב והחל מהקשה שבכלס והוא אשר יתן מזרעו למולך והטעם לשכב עם עובדת עו וטעם עם הארץ חרץ שהוא דר בה אורח או גר מה בפרהסיא: ואני אתן

את פני באיש ההוא חס היה בסתר ויח כי טעמו להכרית זרעו: למען טמא את מקדשי שהוא חרץ ישראל ולחלל את שם קדשי וטעמו הגוים והיה נראה לנו כי טעם בחבן עם המין כמו ויהי לי סור וחמור ודברי הקלבה ככונים והם חמת ויחמר רבי יונה המדקדק הסכרדי לע כי פי ובמשפחתו הדומה חלו ומי הביאנו בצרה הזאת רק פי כמשמעו כי עם הארץ יעלימו עיניהם בעבור שהם ממשפחתו: וטעם

את כנסת ישראל שהיא מקודשת לי כלשון ולא יחלל את מקדשי: חס העלם יעלימו חס העלימה סנהדרי קטנה סוף שיעלימו סנהדרי גדולה: ובמשפחתו חר שמעון וכי משפחה מה חטאה אלא ללמדך שאין לך משפחה שיש בה מוסס שאין כולן מוססן מחפין עלי: והכרתי אותנו למה נאמר לפי שנאמר במשפחה יוכל יהו כל המשפחה בהכרת תלמוד לומר אותנו בהכרת ולא כל המשפחה בהכרת אלא ביוסרין: לזנות

בעל השורים סמך שבתותי תשמרו לא תפנו אל האובות שהשאל אוב אינו מורה בשבת: אני יי וסמך ליה מפני שיבה תקום: אמר חמשי יי אלהיכם וטעם חמשי יי אלהיכם שלא תבקשו כי חס השם לבדו והנה הזכיר לטמאה כי נפס הפכו והמבקש טמאה היא כי חייבה דבקה בשם וטעם להזכיר מפני שיבה תקום בעבור המת כי הזקן קרוב למית כי נפס כמת נחשב והנה טעמו כל זקן וכל איש שיבה וטעם ויראת מאלהיך שייעישך בימי הזקנה: וכי יגור אהך גר בארעכון ויראת מאלהיך וטעם כחשד הזהרתך לכבר הזקן הישראלי בעבור שאין לו כח כך הזהירך על הגר שחך גדול מכחו או בעבור שאין לו כח שהוא בארץ ברשותך: וטעם לא תעשו עול בעבור הגר כטעם ושפטתם דק בן איש ובן אחיו ובן גרו וכן במדה שלא תעסה מרמה במדת האמות גם האמות משתנות ויתכן להיות פי כמשפט הידוע בחקך: מאזני דק חכמי דק כידוש במשקל: חיפת דק ביבס: והין דק בלח פי במשורה וטעם חמשי יי אלהיכם אשר הוצאתי אתכם בעבור שהזכיר כי גרם הייתם בארץ מצרים על כן אתם חייבין לשמור חקותי ומשפטי בלבבכם ועשיתם אותם וטעם חמשי יי שתרדפו אחרי החקות שטמתי בכס כי כלס דק וטעם וידבר יי אל משה לאמר בעבור כי אלה המצות חייב על כל ישראל ואין גר עמם על כן כתוב בתחלה אל כל עדת ישראל ועתה יחל להזכיר עונם הזנות על כל מי שהוא דר בארץ ישראל אורח או גר תושב והחל מהקשה שבכלס והוא אשר יתן מזרעו למולך והטעם לשכב עם עובדת עו וטעם עם הארץ חרץ שהוא דר בה אורח או גר מה בפרהסיא: ואני אתן

זה יוסף

רבי

בסדר

כ

אבן עזרא

ספר ויקרא כ

רשי

נטעם וחת כל הזוני' אחריו שחם לא יומת זכנו אחרים : והנפש חסד תפנה אל האבות : טעמו כאשר חכרית הנותן מורעו למוך בסתר אז בגלוי חס לא ימיתוהו עש הארץ כן חכרית הנונה מאחרי לפנות אל האבות ומאחזו נפשים גם כל נפש חרבעה עשר וכן והכרתי אותם : והתקדשתם כי חיי' אלהיכם קדש ונתתו לכם

הקת לשמכם כדי לקדשכם ו נכבר הזכיר זה הכתוב והטעם להכניס את הגרים הנשנים עם ישראל שהם חייבים להיחשב קדושים בעבור שידורו בארץ קדושה והחל להזכיר עונש הכתוב בתחלת הפרשה מהאב כאשר החל חס חמו וחביו ת תיראו : וטעם להזכיר האב קודם האם בעבור כבודו וחיינו כמו חס חמו וחביו תיראו כי לא יומת חס לא היה בר מצוה :

בעל הטורים

אני יי' מקדשכם ד' וסימ' נמסר בסדר כי תשא : ואת אמוג' וסי' על כן יעזב איש' כי איש איש אשר יקלל' ואת אמו לא יברך : מות יומתו וסימ' ואיש אשר ישכב את זכר' ואשה אשר תקרב אל כל בהמה : ואיש או אשה כי ידחה בהם אוב' וסימ' דסמך שניהם יומתו בשוא תחת המס ושאר' וימתו בפתח תחת המס :

וית' כל דמען ברתוהי למטעי בתר מולך מנו עמהון : ואנש' די יתפני ברתו בידיו וזכורו ל למטעי ברתוהון ואתו ית' דרוניו באנשא' ההוא ואשיצו יתיה מנו עמיה : ותרקדשו ותרקדשו קדישין ארי אנא י' אלהבון : ותטרונו ית' קימי ותעבדון ית' רהון אנא י' מקדשכון : ארי נבר נבר די ילוט ית' אבוהי וית' אמייה א אתקטלא יתקטל אבוהי ואמייה לט קטלא חיב : ונבר די ינוף ית' אתת נבר די ינוף ית' אתת חברהיה אתקטלא יתקטל גיפא וגיפא : ונבר די ישכב ית' אבוהי עריתיה דאבוהי גלי א אתקטלא יתקטלון תרויהון קטלא חיבין : ונבר די ישכב ית' תרויהון אתקטלא יתקטלון תרויהון תבלא עבדו קטלא חיבין : ונבר די ישכב ית' דכורא משכבי אתתיה תועבתיה עבדו תרויהון אתקטלא יתקטלון קטלא חיבין : ונבר די יסב ית' אתתיה וית' אמה עיצת חטאין היא בנורא יוקדון יתיה וית' ולא תהי עיצת חטאין בעיבון : ונבר די יתן שכובתיה בבעריה אתקטלא יתקטל וית' בעריה תקטלון : ואתתא די תקרב לותר בעריה למשלט בה ותקטול ית' אתתיה וית' בעריה אתקטלא יתקטלון קטלא חיבין : ונבר די יסב ית' אחתיה בת אבוהי או בת אמייה ויחיו ית' עריתיה והיה החיו ית' עריתיה קלנא הוא וישתיצון לעיני בני עפהון ערית אחתיה גלי חוביה יקבל : ונבר די ישכב עם אתתיה מסאבא ויגלי ית' עריתיה ית' קלנא גלי והיה תגלי ית' סואבת דמהא וישתיצון תרויהון מנו עמהון : וערות

אני יי' מקדשכם ד' וסימ' נמסר בסדר כי תשא : ואת אמוג' וסי' על כן יעזב איש' כי איש איש אשר יקלל' ואת אמו לא יברך : מות יומתו וסימ' ואיש אשר ישכב את זכר' ואשה אשר תקרב אל כל בהמה : ואיש או אשה כי ידחה בהם אוב' וסימ' דסמך שניהם יומתו בשוא תחת המס ושאר' וימתו בפתח תחת המס :

וית' כל דמען ברתוהי למטעי בתר מולך מנו עמהון : ואנש' די יתפני ברתו בידיו וזכורו ל למטעי ברתוהון ואתו ית' דרוניו באנשא' ההוא ואשיצו יתיה מנו עמיה : ותרקדשו ותרקדשו קדישין ארי אנא י' אלהבון : ותטרונו ית' קימי ותעבדון ית' רהון אנא י' מקדשכון : ארי נבר נבר די ילוט ית' אבוהי וית' אמייה א אתקטלא יתקטל אבוהי ואמייה לט קטלא חיב : ונבר די ינוף ית' אתת נבר די ינוף ית' אתת חברהיה אתקטלא יתקטל גיפא וגיפא : ונבר די ישכב ית' אבוהי עריתיה דאבוהי גלי א אתקטלא יתקטלון תרויהון קטלא חיבין : ונבר די ישכב ית' תרויהון אתקטלא יתקטלון תרויהון תבלא עבדו קטלא חיבין : ונבר די ישכב ית' דכורא משכבי אתתיה תועבתיה עבדו תרויהון אתקטלא יתקטלון קטלא חיבין : ונבר די יסב ית' אתתיה וית' אמה עיצת חטאין היא בנורא יוקדון יתיה וית' ולא תהי עיצת חטאין בעיבון : ונבר די יתן שכובתיה בבעריה אתקטלא יתקטל וית' בעריה תקטלון : ואתתא די תקרב לותר בעריה למשלט בה ותקטול ית' אתתיה וית' בעריה אתקטלא יתקטלון קטלא חיבין : ונבר די יסב ית' אחתיה בת אבוהי או בת אמייה ויחיו ית' עריתיה והיה החיו ית' עריתיה קלנא הוא וישתיצון לעיני בני עפהון ערית אחתיה גלי חוביה יקבל : ונבר די ישכב עם אתתיה מסאבא ויגלי ית' עריתיה ית' קלנא גלי והיה תגלי ית' סואבת דמהא וישתיצון תרויהון מנו עמהון : וערות

משכביו וסימ' כי עלית' ואיש אשר ישכב את זכר' ואת זכר לא תשכב משכבי אשה : ולא תהיה ז' וסימ' ולא תהיה זמה בתוככם וכשלו איש באחיו עדת יי' כצאן' והיית רק למעלה' ולא תהיה זאת לכם למקה' לא תקום ולא תהיה' ולא תהיה בראשנה ובאחרונה' ולא תהיה להם לאיש מוכיח' בתוככם מלהק מל בפס' וסימ' הסיר את אלהי הנבר' ונאחזו בתכם בארץ : בבהמה ד' רפן וסימ' נמסר בסדר נח וסדר צו : דחה וסימ' ואיש אשר ישכב את אשה דחה' תורם כמו דחה' נתנני שוממה' ודין הוא חד מן יו' פסקו דאית בהו את את וסימ' במס' רבת : מקורה ב' חד חס' וחד מל' וסימ' את מקורה הערה' והובשת את מקורה' קדם חס' ותני' מל' : הערה וסימ' את מקורה הערה' כי את שארו הערה' תחת אשר הערה למות נפשו :

לזנות אחרי המולך' לרבות שאר עו' שעבדה בכך ואפילו חיז וז' עבודתה : והתקדשתם' זו פרישות עו' : חביו וחמו קלל' לרבות לאחר מיתה : דמיו ב' זו סקילה וכן כל מקום שחמו' דמיו ב' דמיהם בס' ולמדנו מאוב וידענוי שחמו בהם באבן ירגמו אותם דמיהם בס' ופסונו של מקרא כמו דמו בנפשו חיז נענש על מיתתו חלא הוא שהוה גרם לעצמו שיהרג : ואיש פרט לקטן : אשר ינאף את חסת' פרט לאשת קטן ל למדנו שאין לקטן קדושין ועל חיז חסת חיס חייבתי לך : אשר ינאף את חסת רעהו' פרט לאשת גוי למדנו שאין קדושין לגוי : מות יומת הנאף והנאפת' כל מיתה האמורה בתורה סתם חיכה חלא חנק : תבל עשו' נכחי' לטון אחר מבלבלין זרע האב בזרע הבן : משכבי אשה' מכניס כמכחול בספוכרת : ישרפו חותנו וחתן' חי חתה יכול לומר ח' חסתו הראשון ישרפו שהרי נסאה בהיתר ולא נאסרה עליו חלא חסה וחמה הכתובין כאן סתיהן לחסור שכסח חמותו וחמה יש מרביתו שחומר' חיז כאן חלא חמותו ומהו חתהן את חסת מיהן ולסון יוני הוא הן חסת : ואת הבהמה תהרגו' חס חלם חטא בהמ' מה חטאה לא מפני שחאה לחדם תקלה על ידה לפיכך חמר הכתוב תסקל קל וחומר לחדם שידע להבחין בין טוב לרע ונורם תקלה לחברי לעבור עבירה כיוצא בדבר חתה חמו חבד תחבדון את כל ה המקומות הדי דברים קל וחומר ומה חילנות שאינן רואין וחיון שומעין על שבאת ת תקלה על ידם חמרה תורה השחת סדוף וכלה המט' את חבית מדרך חיים לרפי מיתה על חסת כמה חסד הוא' לשון חרמי חרפה ח' חסודא ויארצו חס תחמ קין כשא חמותו חסד עשה המקום ל לבנו עולמו ממנו סכ' עולם חסד יבנה : הערה' גלה וכן כל לשון ערה גלי הוא והיו תרדת בתיבה לטס דבר כמו זערה מנודת לא קס ולא זע וכן חמה מנודת ח' והערהה זו כחלקי וערות

שש' באש' מים קלוי' כלם גרם

בה רבותינו יש חומרים זו נסיקת שמם רש' חומרים זו הכנסת עטרה : וערות

רשי

אמור כא

אבן עזרא

קלח

ועדת אחות אמר / טעמו כבר הזהרתי לא תגלה והנה המגלה את העדה הערה
 שחרו: עונם ישאו / חס הדבר בדכונם לא הזכיר עונם אחות האב גם לא הזכיר
 כלל עונם שתי אחיות והמשכיל יבין גם דברי הקבלה חמת: את דודתו / היא חמת
 דודו: ערירים ימותו / אמרו הכדוקים שהיא כמו ערומים ופי' ימותו כמו יומתו ולא

ועדת אחות אמר / טעמו כבר הזהרתי לא תגלה והנה המגלה את העדה הערה
 שחרו: עונם ישאו / חס הדבר בדכונם לא הזכיר עונם אחות האב גם לא הזכיר
 כלל עונם שתי אחיות והמשכיל יבין גם דברי הקבלה חמת: את דודתו / היא חמת
 דודו: ערירים ימותו / אמרו הכדוקים שהיא כמו ערומים ופי' ימותו כמו יומתו ולא

דומה לו ואכזי הולך
 ערירי יסובבים ק
 קובץ חין לו בניס מת
 בלא בניס לכך שנה
 בשמי מקראות חלו ע
 ערירים ימותו ערירים
 יהיו ערירים ימותו
 חס יהיו לו בשעת
 עבירה לא יהיו לו כ כ
 כשימות לפי שקובץ
 בחיין ערירי יהיו ואם
 חין לו בשעת עבירה
 יהיה כל ימיו כמו ש
 שהוא עכשיו: נדה
 היא השכיבה הזאת
 מנודה היא ומחוסה
 ורבותינו דרשו לאסור
 הערלה בה כדה
 שהערה מפורשת
 בה חמת מקור הערה:
 וחוקן / לסוף מלאם
 כמו קצתי בחיי שהוא
 קן במוצו: והבדלתם
 בין הנהמה והטורה
 לטמאה / חין נודך
 לומר בין פרה לחומר
 שהרי מובדלן וככרין
 הם חלל בין טהורה
 לך לטמאה לך בין
 שנשחט רבו של סימן
 לנשחט חבו וכמה
 בין רבו לחבו מלא
 טהרה: חסר הבדלתי
 לכס לטמא / לחסור:
 וחבדיל חתם מן ה
 העמים להיות לי

ישאו / קמצין וסימ' וערות אחות אמר ואחות אבין / אשר ישכב את דדתו ערות דדו / כי עברת הקדש
 עליהם / זהב ולבנה ישאו / הסה מלכותם ישאו / הלא אלה כלם עליו: ולא תקיא ב' וסימ' ולא תקיא אתכם
 הארץ / הארץ אתכם בטמאם אתה: ולא תלכו ב' וסימ' ולא תלכו בחוקת הגוי / ולא תלכו רומה:

וערות אחות אמר ואחות אבין לא
 תגלה כי את שארו הערה עונם
 ישאו: ואיש אשר ישכב את
 דדתו ערות דדו גלה חטאם ישאו
 ערירים ימותו: ואיש אשר יקח
 את אשת אחיו נדה הוא ערות אחיו
 גלה ערירים יהיו: ושמתם את
 כל חקתי ואת כל משפטי ועשיתם
 אתם ולא תקיא אתכם הארץ אשר
 אני מביא אתכם שמה לשבת בה:

ולא תלכו בחוקת הגוי אשר אני
 משלח מפניכם כי את כל אלה
 עשו ואקץ בם: ואמר לכם אתם
 תירשו את ארמתם ואני אתננה
 לכם לרשת אתה ארץ זבת חלב
 ודבש אני יהוה אלהיכם אשר
 הבדלתי אתכם מן העמים:

והבדלתם בין הנהמה הטהרה
 לטמאה ובין העוף הטמא לטהר
 ולא תשקצו את נפשתיכם בבהמה
 ובעוף ובכל אשר תרמש הארמה
 אשר הבדלתי לכם לטמא: והייתם
 לי קדשים כי קדוש אני יהוה ואבדל
 אתכם מן העמים להיות לי:
 ואיש ארשה ביהיה בהם אוב
 או ידעני מרת יומתו באבן ירגמו
 אתם דמיהם בם:

והיה קדמי קדשין ארץ קדוש
 אבן י ו אפרשית יתכון מן עממי
 למהו פלחין קדמי: וגבר או
 אתתא ארדי יהוה בהון בידיו או
 זכורו אתקטלא יתקטלון באבניא
 ירגמו יתהון קטלא תיבין:

והיה קדמי קדשין ארץ קדוש
 אבן י ו אפרשית יתכון מן עממי
 למהו פלחין קדמי: וגבר או
 אתתא ארדי יהוה בהון בידיו או
 זכורו אתקטלא יתקטלון באבניא
 ירגמו יתהון קטלא תיבין:

סד ונה מ' זהב סימן

פרשה

ויאמר

יהוה אל-משה
 אמר אל-ה
 הכהנים בני אהרן ואמרת אלהם
 לנפש לא יטמא בעמיו:

פרשה

ואמר

למשה אמר
 לכהניא בני
 אהרן ותימר להון עלמית
 לא יסרתיב בעמיה:
 אלהן

בחוקת ה' חס בליש' וסימ' ולא תלכו בחוקת הגוי / ואינם עשים בחקתם / ובחקתהם לא תלכו / אם בחקתי
 תלכו / חקת שמים / וכל חקתי דכו: בבהמה דגשי וסימ' נמסר בסדר נח: ואבדל ב' חס בליש' וסימ'
 ואבדל אתכם מן העמים דסוף קדשים / כי עונותיכם היו מבדלים / והוא חר מן מלך מידון חס יוד וסימ'
 ואת הבית יקצע מבית סבוב / ואיש כי יקדש את ביתו קדש / הקרב את קרבנו קערת כסף ארצ' תנו
 ליו אלהים כבוד בטרם יחשך ובטרם / מאחותו יגאל את בניו / יקשוב וישבע לאחור / לא תירא כי יעשר
 איש / מריז מים ופרת / שור עבר ולא יגאל תפלט פרתו / והוא יטקט ומי ירשע / ב' בו / בבלי דעת מלך
 יבכר / כצפוני יפרש / ידעני חס וסי' כי יהיה בהם אוב או ידעני / וחבר חבר / אשר הכרית את האבט
 ואת / ועשה אוב וידענים / דמלכים / וחברו דדה ועשה אוב וידעני:

המתרגם חרמית וכבר פירשתי
 כתבו את החיים הזה ערירי כי
 הוא כמו הולך ערירי / וחמ' על
 חמת חן נדה והטעם דחוי ט
 שירחק ממנה וכן אמרו אחיכם
 שונאיכם מנדיכם והנה חין
 בעריות זכר נדה כי חס בחמת
 חן והנדה חסורה גם מבח עת
 להיות מותרת גם כן יתכן בחמת
 האלח כאשר חפרט בפרשת כי
 ישבו אחים יחיו ואשר אמרו
 כאשר היא חמות האב חסורה
 כן חסור להטעם שתנשא לדודה
 לא זה הדרך כי העריו הזכרים
 הם המכרימים וחין מי יכריחם
 ואם בדרך שקול דעתם חסרה
 יראו לנו למה לא נקבל עדות
 שנים נשים ואם על הערבים
 תהיינה חרבעת נשים כמו שני
 עדים על כן חסרנו כריכים ל
 לקבלה: ושמתם את כל
 חוקתי / שלא לעבור על אלה
 העריות: ואת כל משפטי
 משפטי העונם / וטעם ולא אמור אל הכהנים
 תקיף הארץ חפרט בפרשת / כהנים שלא יטמאו
 וילך: וחוקן בם / דרך משל כמו
 ותקצר כפשו / וטעם חוקן זבת
 חלב שאין כמוה: חסר
 הבדלתי אתכם מן העמים /
 כהנהמה ועוד שתבדילו
 בין הנהמה / וטעם הטהרה
 העשרה המכרים וכל האחרים
 טמאים / וטעם העוף הטמא
 המזכר וכל האחרים טהורים /
 וטעם לטמא שתדעו שהוא טמא
 במחשבה ובדבור וכן תשקצו
 מן העוף על כן נר תושב לא
 יחל טמא בחרץ טהורה כי על
 זה התנאי ידור בתוכו ואם
 תשמת כל חסר צויתי אתכם
 אז תהיו קדושים כי חייבים ה
 חסר / וטעם ואיש או חסה
 בעבור שאמר על האבן לטמאה
 בהם אמר היו קדושים והמתני
 חסר יטמא כפשו בלאוב ובידעני
 כי עד כה לא הזכיר עונם פונה
 אל אוב בפרשהיא / וטעם
 להזכיר האשה כי זאת האוממת
 ביד הנשים יותר וכן מכפפה לא
 תחיה:

אשר הבדלתי את כל משפטי
 קדושים כנגד שבעי
 אומות שהבדלתי א
 אתכם מן העמים
 ומתוך זה חס או
 אשה כי יהיה בהם
 אוב או ידעני: כי
 אני הבדלתי אתכם
 מן העמים והשריתי
 סכונתי ביניהם ואתכם
 כריכי לאוב וידעני
 כשאר האומות שאין
 עתים כתיב ולא
 ידעני על אוב / וילך
 כריכי לאוב וידעני:

אמור

אל הכהנים / חסר הבדלתי את כל משפטי
 קדושים כנגד שבעי
 אומות שהבדלתי א
 אתכם מן העמים
 ומתוך זה חס או
 אשה כי יהיה בהם
 אוב או ידעני: כי
 אני הבדלתי אתכם
 מן העמים והשריתי
 סכונתי ביניהם ואתכם
 כריכי לאוב וידעני
 כשאר האומות שאין
 עתים כתיב ולא
 ידעני על אוב / וילך
 כריכי לאוב וידעני:

אמור

אל הכהנים / חסר הבדלתי את כל משפטי
 קדושים כנגד שבעי
 אומות שהבדלתי א
 אתכם מן העמים
 ומתוך זה חס או
 אשה כי יהיה בהם
 אוב או ידעני: כי
 אני הבדלתי אתכם
 מן העמים והשריתי
 סכונתי ביניהם ואתכם
 כריכי לאוב וידעני
 כשאר האומות שאין
 עתים כתיב ולא
 ידעני על אוב / וילך
 כריכי לאוב וידעני:

אמור

אל הכהנים / חסר הבדלתי את כל משפטי
 קדושים כנגד שבעי
 אומות שהבדלתי א
 אתכם מן העמים
 ומתוך זה חס או
 אשה כי יהיה בהם
 אוב או ידעני: כי
 אני הבדלתי אתכם
 מן העמים והשריתי
 סכונתי ביניהם ואתכם
 כריכי לאוב וידעני
 כשאר האומות שאין
 עתים כתיב ולא
 ידעני על אוב / וילך
 כריכי לאוב וידעני:

ולא יחלל זרעו. הא חס כשא אחת מן הפסולות זרעו הימנה חלל מדין קדושת כהונה: לחס חלהו. מאכל חלהו כל סעודה קדויה לחס כמו עבד לחס רב: כי כל איש אשר בו מוס לא יקרב. חיונו לין סיקרב כמו הקריבהו כל לפחתך: חרוס. שחוטמו סיקוב בין שתי העינים סכחל שתי עיניו כאחת: שרוע. שאחת מחיבריו גדולה מחברתה עינו אחת גדולה ועיני אחת קטנה או סוקי חרובה מחברתה: חונבן. סוליוולס בלעז סגביו עיניו סערכן ארדן וסוכב: חו דק. שישלו בעיניו דוק סקוריץ טולח כמו הגטטה כדוק: חו תכלול. דבר המכלכל את העין כגון מנט לבן הנמשך מן הלבן וכוסק בסירה שהוח עונל המקיף את השחור סקוריץ פדולילח והמוט הזה פוסק את העונל וכנסם בשחור ותרנוס תכלול חילץ לשון חלונן שה' דומה לתולעת חותו המוט וכן כינוהו חכמי ישראל במומי הבכור חלונן כחם עיניב:

אבן עזרא

ולא יחלל זרעו. פי' חלמנה ונרוסה בסתר כי את כל חלה לא יקח בגלו ואחר שהזכיר קדושת הכהנים החל להזכיר המומין: לחס חלהו. והוא קרבן המזבח וחלה הכהנים הדיוטסי על כן אמר כל מי ש שהוא מורע אהרן הכהן:

חרוס. הפך שרוע והנה חרוס מנזרת חרוס: שרוע. מנזרת מהשרע: חו גבן. קרב בעל הטורים מנזרת הריס גבנוניס והלון שרע והוא סס התחר וכן דק והוא כמסמענו להיות דק קצב קומה: תכלול בעינו. יס חומריס מנזרת תכל עשו השמחה ויס חומריס מנזרת כלולה בשמן והתו על שני הפירוסיס כוסף גם גרב בעין על דעת רבי' כן: ילפת. כטעם דבק מנזרת וילפות שמסון ויס חומריס עווט מנזרת ויחדר החיס וילפת ו והינד כוסף כינד ינחר: מרוח. סס התחר מנזרת דוח: חשך. הבינה ואחר שפרט אמר כלל כל איש אשר בו מוס. ועעס מוס בו כמו חבו וחנו קלל:

לחם חלהו הפסוק מתחיל בלמד ומסיי' רמו לשסיס מונין באדם: אך חל הפרכת לא יבא' אך מעטות הוא ס' סלפעמי יבא יכהו דלחר חס חין כהניס ככנסין לויס: חס ככנסין לויס: חס חין שחלון ככנסין כעלו מושין: תושב

שרוע ב' וסל' וס' או חרוס או שרוע. שור ושה שרוע: אונבן ג' פסוקים ארת בהן ו' סלין דמין לא נסבין ויו' וקדמ' ר' וס' נמסר בסדר משפטיס: מקדשי הקדשיס ו' בלוי' וס' לחס אלהו מקדשי הקדשיס: לשכות הצפן: לשכות הדרום: ב' בו' ולגשת על כל קדשי' ואל קדשי הקדשיס:

ו^{טו} ולא יחלל זרעו בעמיו כי אני יהוה: ^{ל' כס' פ'} ולא יחלל זרעיה בעמה ארתי אנא

מקדשו: ^ו והוא אל-משה לאמר: ^ו דבר אל-

אהרן לאמר איש מזרעך לדרתם ^ו אשר יהיה בו מוס לא יקרב להקריב

לחם אלהיו: ^ו כי כל-איש אשר-בו ^ו מוס לא יקרב איש עור או פסח או

חרס או שרוע: ^ו או איש אשר-יהיה ^ו בו שבר רגל או שבר יד: ^ו או-גבן

או-רק או תבלל בעינו או גרב או ^ו ילפת או מרוח אשך: ^ו כל-איש אשר

בו מוס מזרע אהרן הכהן לא יגש ^ו להקריב את-אשני יהוה מוס בו את

לחם אלהיו לא יגש להקריב: ^ו לחם ^ו אלהיו מקדשי הקדשיס ומן-

הקדשיס יאכל: ^ו אך אל-הפרכת ^ו לא יבא ואל-המזבח לא יגש כי מוס

בו ולא יחלל את-מקדשי כי אני ^ו יהוה מקדשי: ^ו וידבר משה אל-

אהרן ואל-בניו ואל-כל-בני ^ו ישראל:

וידבר יהוה אל-משה לאמר: ^ו דבר אל-אהרן ואל-בניו ויגורו

מקדשי בני-ישראל ולא יחללו ^ו את-שם קדשי אשר הם מקדשיס לי

אני יהוה: ^ו אמר אלהם לדרתכם ^ו כל-איש אשר-יקרב מכל-זרעכם

אל-הקדשיס אשר יקדשו בני- ^ו ישראל ליהוה וטמאתו עליו ונכרתה

הנפש ההוא מלפני אני יהוה:

יאכל י' בקרוי וס' לחם אלהו מקדשי' מתרצנים' ^ו סין ושכר זירי' מתר לחחר מהם' חסמדה ודבש יאכל' והדה מרוב עשורת תניי' דפסוק' חציו שרף במו אש' לא יבנו ואחר ישב'

אשר קצורו רעב יאכל' הנדה נא בהמורת אשר עשיתי' גם כל ימז בחשך יאכל' מתוקה שנת הקינד' אורעה ואחר יאכל' מלפני יב וס' ואקברה מתי' לקבר את מתי' ונכרתה הנפש' לא יכרת לך איש

דמלכים' וחברו דרדה' כי נכנע אחאב קדמ' דפסו' ויהי כחול זרעך' כי רוח מלפני יעסף' כי עני על דרכיהם' אם ימושו החקים' ולכהנים הלויס לא' וצאו מלאכים מלפני:

ולא יחלל את מקדשי' פחם עבד עבודתו מחוללת ליפסל: וידבר משה. המנחה הזאת: אל אהרן ובניו ואל בני ישראל. להזהיר בית דין על הכהנים: ויכרוי חין נזירה לא פרישה וכן הוא חומר ויכרוי מלחמתי כזרת אחור יפרשו מן הקדשיס בימי טומאתן. דבר אחר ויכרוי מקדשי בני יסר חסר הם מקדשי' לי: ולא יחללו את שם קדשי' סרם המקרא ודרשהו. חסר הם מקדשיס לי. לרבות קדשי' כהנים עצמן: כל איש אשר יקרב' חין קריבה זו חלה חכילה וכן מציינו שחמרה חזרת חכילת קדשיס בטומאה בלשון נביעה בכל קדש לא תנע חזרתה לחוכל ולמדוה רבותינו מנזרה שוה וחי' חכשכר לומר שחייב על הנביעה שהרי נאמר כרת על החכילה בכו את אהרן שתי כריתות זו חלה זו חסר על הנביעה חייב לא חזקך לחייבו על החכילה וכן נדרם בתורת כהנים וכי יס כונע חיי' חס כן מה חל יקרב משיכר ליקרב שחן חייבין עליו משום טומאה חלה חס כן קרבן מתיבין וחס תחמך שלם כריתות בטומאת כהנים למה כבר נדרשו במסכת שבועות אחת לכלל וחמת לפרט כן:

וטומאתו עליו' וטומאת האדם עליו יכול בבשר הכתוב מדבר וטומאתו של בשר עליו ובטהור שחלל את הטמא הכתו' מדבר על כרחך ממשמעו אתה למד במי טומאתו בנזרה ממנו הכתיב מדבר והוא האדם שיש לו טהרה בטבילה: ונכרתה' יכול מנד זה לכד זה יכרת ממקומו ותייעב במקום אחר חל חניו' בכל מקום חני: בכל

טו

ו

כ

ו

ו

ו

ו

ו

ו

ו

ו

ו

טו

ו

כ

ו

ו

ו

ו

ו

ו

ו

ו

ו

טו

ו

כ

ו

ו

ו

ו

ו

ו

ו

ו

ו

ו

שח

וינתח

כב

וידבר

ל' חל חט מן

כב חת

ש' שרע וחר

ש' ח' ה' ח'

ש' ח' ה' ח'

ש' ח' ה' ח'

ש' ח' ה' ח'

ש' ח' ה' ח'

ש' ח' ה' ח'

ש' ח' ה' ח'

ש' ח' ה' ח'

ש' ח' ה' ח'

ש' ח' ה' ח'

ש' ח' ה' ח'

רשי

אמור כנ

אבן עזרא קמ

לכלל נדר להפריש בדיבורי עורתי עס דבר של מוס ערוך בלשון נקבה טלח

לכלל נדר להפריש בדיבורי עורתי עס התחר לעין ויה כי שבור ביד וחרוז בהגל וחרוז מנורת

ישור ה' נ' מנהון רפ נמסר בריש סדר שמיני ונדר ה' קמצי בליש וסימ ונדר אלמנה ונדרשה

כנ נדר נדר עבדך ונדר לא ירצה ונדרו נדר ליי ושלמו כל נדר וכל שבועת וסימ בלשון ארמי

לכלל נדר או לנדר או לנדרה בבקר או בצאן תמים יהיה לרצון כל-מוס לא יהיה בו עורת או שבור או חרוץ או יבלת או גרב או ילפת לא תקריבו אלה ליהודה ואשה לא תתנו מהם על הכובח ליהודה

לפרשה נדרה או לנדרה בתורי או בענא שלים יהי לרצון כל-מוס לא יהיה בו עורת או שבור או חרוץ או יבלת או גרב או ילפת לא תקריבו אלה ליהודה ואשה לא תתנו מהם על הכובח ליהודה

ישור ושרה שרוע וקלוט נדרה תעשה אתו ונדר לא ירצה ומעור וכתורת ונתוק ונדרות לא תקריבו ליהודה ובארצכם לא תעשו ומיד בנדר לא תקריבו את-להם אלהיכם מכל-אלה כי משחתם בהם כום בם לא ירצו לכם וידבר יהוה אל-בישה לאמר

ישור ושרה שרוע וקלוט נדרה תעשה אתו ונדר לא ירצה ומעור וכתורת ונתוק ונדרות לא תקריבו ליהודה ובארצכם לא תעשו ומיד בנדר לא תקריבו את-להם אלהיכם מכל-אלה כי משחתם בהם כום בם לא ירצו לכם וידבר יהוה אל-בישה לאמר

שור או-כשב או-עז כי יולד והיה שבעת ימים תחת אמו וימים השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה ליהוה וישור או-שה אתו ואת-בנו לא תשחטו ביום אחד וכיה תזבחו זבח-תודה ליהוה לרצונכם לזבחו ביום ההוא יאכל לא-תותירו ממנו עדי-בקר אני יהוה ושמרתם מצותי ועשיתם אתם אני יהוה ולא תחללו את-שם קדשי ונקדשתי בתוך בני-ישראל אני יהוה מקדשכם הוציא אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים אני יהוה

שור או-כשב או-עז כי יולד והיה שבעת ימים תחת אמו וימים השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה ליהוה וישור או-שה אתו ואת-בנו לא תשחטו ביום אחד וכיה תזבחו זבח-תודה ליהוה לרצונכם לזבחו ביום ההוא יאכל לא-תותירו ממנו עדי-בקר אני יהוה ושמרתם מצותי ועשיתם אתם אני יהוה ולא תחללו את-שם קדשי ונקדשתי בתוך בני-ישראל אני יהוה מקדשכם הוציא אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים אני יהוה

יהוה אל-בישה לאמר דבר אל-בני ישראל ואמרת אלהם כוערי יהוה אשר-הקראו אתם מקראי קדש אלה הם מועדי ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון מקראי קדש כל-מלאכה לא תעשו שבת הוא ליהוה

יהוה אל-בישה לאמר דבר אל-בני ישראל ואמרת אלהם כוערי יהוה אשר-הקראו אתם מקראי קדש אלה הם מועדי ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון מקראי קדש כל-מלאכה לא תעשו שבת הוא ליהוה

בספרא וסימ נמסר בסדר ארתימות דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם ז' בתורה נמסר בסדר ויקרא תעשה ו' וסימ נמסר בסדר תרומה

בספרא וסימ נמסר בסדר ארתימות דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם ז' בתורה נמסר בסדר ויקרא תעשה ו' וסימ נמסר בסדר תרומה

הגויס שנודרים נדר ונדבות כישראל יושחתם חבולתם לא ירצה לכם לכפר עליכם כי יולד פרט ליוצא דופן חותנו וחת בנו כוהב בנקבה שאסור לשחוט האם והבן או הבת והאין כוהב בזכרי ומותר לשחוט האב והבן חותנו וחת בנו אף בנו וחותנו במשמע לרצונכם תזבחו תחלת זבחתכם חזרתו שתהיו לרצון לכם ומיהו הרצון ביום ההוא יאכל לא בא להזהיר אלא שתהא שחיטה על מנת כן אל תשחטוהו על מנת לאכלו למחר שאם תשחטו בו מחשבת פסול לא יאכל לכם לרצון לרצונכם לדעתכם מכאן למתעסק פסול בשחיטת קדשי ואף על פי שפרט לאכלים לשני ימים חזר ופרט באכלים ליום א' שתהא זבחתם על מנת לאכלן בזמן בני ההוא יאכל לא בא להזהיר אלא שתהא שחיטה על מנת כן שאם לקבוע לה זמן אכילה כבר כתוב ובסדר זבחות פלמו ונ' א' ד' ע' נזר על הדבר ואל יקל בעיניך ושמרתם ז' המעשה ועשיתם זה המעשה ולא תחללו לעבוד על דברי מזידים ממשמע שחומר ולא תחללו מה תלמוד לומר ונקדשתי מסור עמך וקדש שמי יכול ביחיד תלמוד לומר בתוך בני ישראל וכשהוא מוסר עבמו ימסור על מנת למוות שכל המוסר עמו על מנת הנס אף עושין לו כס סך מצוי בחגיגה מישאל ונזריה שלא מסרו עמו על מנת הנס שחומר והן לא ידע להיו לק מלכא ונ' מכל ולא מכל ידע להיו לק ונ' המוציא אתכם על מנת כן א' ח' כחף לשלם שבר דבר אל בני ישראל מועדי עשה מעודת שהיו ישראל מלמד בהם שמעברין את הסנה על גלות סנעקת מיקומם לעלות לרגל ועדיין לא הניעו לירושלם ססת ימים מה ענין שבת אצל מועדות ללמד שכל המחלל את המועד מעלין עליו כחילו חלל את השבתות וכל המקיים את המועדות מעלין עליו כחילו קיים את השבתות

הגויס שנודרים נדר ונדבות כישראל יושחתם חבולתם לא ירצה לכם לכפר עליכם כי יולד פרט ליוצא דופן חותנו וחת בנו כוהב בנקבה שאסור לשחוט האם והבן או הבת והאין כוהב בזכרי ומותר לשחוט האב והבן חותנו וחת בנו אף בנו וחותנו במשמע לרצונכם תזבחו תחלת זבחתכם חזרתו שתהיו לרצון לכם ומיהו הרצון ביום ההוא יאכל לא בא להזהיר אלא שתהא שחיטה על מנת כן אל תשחטוהו על מנת לאכלו למחר שאם תשחטו בו מחשבת פסול לא יאכל לכם לרצון לרצונכם לדעתכם מכאן למתעסק פסול בשחיטת קדשי ואף על פי שפרט לאכלים לשני ימים חזר ופרט באכלים ליום א' שתהא זבחתם על מנת לאכלן בזמן בני ההוא יאכל לא בא להזהיר אלא שתהא שחיטה על מנת כן שאם לקבוע לה זמן אכילה כבר כתוב ובסדר זבחות פלמו ונ' א' ד' ע' נזר על הדבר ואל יקל בעיניך ושמרתם ז' המעשה ועשיתם זה המעשה ולא תחללו לעבוד על דברי מזידים ממשמע שחומר ולא תחללו מה תלמוד לומר ונקדשתי מסור עמך וקדש שמי יכול ביחיד תלמוד לומר בתוך בני ישראל וכשהוא מוסר עבמו ימסור על מנת למוות שכל המוסר עמו על מנת הנס אף עושין לו כס סך מצוי בחגיגה מישאל ונזריה שלא מסרו עמו על מנת הנס שחומר והן לא ידע להיו לק מלכא ונ' מכל ולא מכל ידע להיו לק ונ' המוציא אתכם על מנת כן א' ח' כחף לשלם שבר דבר אל בני ישראל מועדי עשה מעודת שהיו ישראל מלמד בהם שמעברין את הסנה על גלות סנעקת מיקומם לעלות לרגל ועדיין לא הניעו לירושלם ססת ימים מה ענין שבת אצל מועדות ללמד שכל המחלל את המועד מעלין עליו כחילו חלל את השבתות וכל המקיים את המועדות מעלין עליו כחילו קיים את השבתות

ולמד קמצי בליש וסימ ונדר אלמנה ונדרשה כי נדר נדר עבדך ונדר לא ירצה ונדרו נדר ליי ושלמו כל נדר וכל שבועת וסימ בלשון ארמי נדרה דארמלאה שלם עבדא ולא אתקבל זבח ב' וסימ וכי תזבחו זבח תודה זבח שלמים אמי כ' ספ

תעשו לשנות מעשה השם ונדרה דארמלאה שלם עבדא ולא אתקבל זבח ב' וסימ וכי תזבחו זבח תודה זבח שלמים אמי כ' ספ

בספרא וסימ נמסר בסדר ארתימות דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם ז' בתורה נמסר בסדר ויקרא תעשה ו' וסימ נמסר בסדר תרומה

אבן עזרא ספר ויקרא כד רשי

ואיש הישראלי כמו לאיש העשיר את יום השביעי ולא כדע למה נסמכה זאת

ויקב ב' בתרי לישני וטי' ויקב בן האשה' ויקב חר' ועין בדיא רוא בספר הזוהר: ויקלל ד' וטי' ויקב בן

ויקב ב' בתרי לישני וטי' ויקב בן האשה' ויקב חר' ועין בדיא רוא בספר הזוהר: ויקלל ד' וטי' ויקב בן

ויקב ב' בתרי לישני וטי' ויקב בן האשה' ויקב חר' ועין בדיא רוא בספר הזוהר: ויקלל ד' וטי' ויקב בן

ויקב ב' בתרי לישני וטי' ויקב בן האשה' ויקב חר' ועין בדיא רוא בספר הזוהר: ויקלל ד' וטי' ויקב בן

ויקב ב' בתרי לישני וטי' ויקב בן האשה' ויקב חר' ועין בדיא רוא בספר הזוהר: ויקלל ד' וטי' ויקב בן

ויקב ב' בתרי לישני וטי' ויקב בן האשה' ויקב חר' ועין בדיא רוא בספר הזוהר: ויקלל ד' וטי' ויקב בן

ויקב ב' בתרי לישני וטי' ויקב בן האשה' ויקב חר' ועין בדיא רוא בספר הזוהר: ויקלל ד' וטי' ויקב בן

פרשה

אשר הנח שם משה' וינחהו אל החמור' ושם עליו נקרא: הוצא ה' וטי' נמסר בסדר וירא: ואל בני

פרשה

אשר הנח שם משה' וינחהו אל החמור' ושם עליו נקרא: הוצא ה' וטי' נמסר בסדר וירא: ואל בני

בעל הטורים

ויקב ב' בתרי לישני וטי' ויקב בן האשה' ויקב חר' ועין בדיא רוא בספר הזוהר: ויקלל ד' וטי' ויקב בן

הכלת חמור אל הכהנים

הכלת חמור אל הכהנים

והוא הישראלי... כהן של ישראל... והוא הישראלי... כהן של ישראל...

אבן עזרא

ספר ויקרא כה

רשי

ושבתם חיים חל לחיותנו... כחשר יפרש כי בשנת היובל תשוב הארץ הנמכרת לבעליה...

היובל הזאת טעמו בתחלת השנה: חוקנה שס הפעל ויחסר מקו קנית קנה וכן זכור...

בעל הטורים

פסוקים ופסוקים... אלהים כוונתו וזהו שיש להבחין בין שתי דרכי תורה...

גוריה ב' א' מלא וא' חסרוס' ולא תקצרו את ספוחיה וכו' וזו נזירה משלן צדו מחלב' מלא: ממכר ב' קמץ וס' וכו'...

ותתבונן גבר לאחסנתיה וגבר לזרעיתיה תתבונן: יובל לא היא שנת חמשין שנין תהי לכוון לא תזרעון ולא תחצרון יריתפתהא ולא תקטפון יתשבקהא: ארי יובלא היא קודשא תהי לכוון מן חקלא תיכלון יתעללתה:

בשתא ריובלא הרא תתבונן וגבר לאחסנתיה: וארי תתבונן זבינני לחברך או תבונן מן חברך לא תונן גבר ית אחוהי: במנן שניא בתר יובלא תבונן מן חברך במנן שני עיללתה יובן לך: לפום סניאות שניא חסני זביננהי ולפום זעירות שניא תזעיר זביננהי ארי מנן עיללתה הוא מזבן לך: ולא תונן גבר ית חבריה ותרחל מאלהך ארי אנא י' אלהכונ: ותעברון ית קימי ויחד דניי תטרון ותעברון יתהון ויתבונן על ארעא לרוחצון ותתן ארעא אבה ותיכלון למשבץ ותיתבון לרוחצון עלה:

וארי תימרון מהניכול בשתא שביעתה היא לא נזרע ולא נכנש ית עיללתה: ואפקד ית ברכתי לכוון בשתא שיתתארה ותעבר ית עיללתה לתלת שנין: ותזרעון ית שתא תמינאה ותיכלון מן עיללתה עתיקא עד שתא תשיעיא עד מעל עיללתה תיכלון עתיקא: וארעא לא תזרבן לחלוטין ארי דיילי ארעא ארי דירין ותזבין אתון קדמי: ובכל

בשנת החמשי' כי יובל היא קדש' בשנת היובל הזאת' במספר שנים אשר היובל' והיה ממכרו ביד הקנה' בשנת היובל ישוב השדה' והיה במשך בקרן היובל: לשבע ד' וס' בסדר בשלח: ברכתי' וכו' וצויתי את ברכתי' קח נא את ברכתי' הרי קרא שמו עקב' וחד וברכתי על אצאצאי: הששי ב' וס' וצויתי את ברכתי' וכפלת את הירעה הששית: והארץ ה' רפ' וס' והארץ היתה תוחו' והארץ לא תמכר' והארץ תעזב בכם' והארץ אשר אתם' והארץ הגבלי' והארץ הנשמה תעבר' והארץ תענה' והארץ חנפה:

ושבתם איש אל אחותו ואיש אל משפחתו תשובו: יובל הוא שנת החמשים שנה תהיה לכם לא תזרעו ולא תקצרו את ספוחיה ולא תבצרו את נזריה: כי יובל הוא קדש תהיה לכם מן השדה תאכלו ארתי תבואתה: בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחותו וכו' וירתמכרו ממכר לעמיתך או קנה מן עמיתך אל תונן איש את אחיו: במספר שנים אשר היובל תקנה מאת עמיתך במספר שני תרבה מקנתו ולפי מעט השנים תמעיט מקנתו כי מספר תבואת הוא מכר לך: ולא תונן איש את עמיתו ויראת מאלהיך כי אני יהוה אלהיכם: ועשיתם את חקתי ואת משפטי תשמרו ועשיתם אתם וישבתם על הארץ לבטח: ונתתה הארץ פריה ואכלתם לשבע וישבתם לבטח עליה: וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעת הן לא נזרע ולא נאסף את תבואתנו: וצויתי את ברכתי לכם בשנה הששית ועשית את התבואה לשלש השנים: וזרעתם את השנה השמינית ואכלתם מן התבואה ישין ערי השנה הששית עד בוא תבואתה תאכלו ישין: והארץ לא תמכר לצמרת ביילי הארץ כי יגרים ותושבים אתם עמדי:

הלוקה תמכרו לנורבותי דרשו מלאך שהמוכר שדהו אינו רשאי לבא לנאול פחות משתי שנים שתעמוד שתי שנים ביד הלוקה מיום ואפילו יש שלש תבואות באות שתי שנים כגון שמכרה לו בקמותיה' ושני אינו יוכל מפשוטו כלומר מספר שנים של תבואות ולא של שלפון ומיעוט שנים: תרבה מקמתו המכרה ביוקר: תמעיט מקמתו תמעיט בדמיה: ולא תונן חיים את עמיתו כאן הזהיר על אונאת דברים שלא יקיט את חברו ולא ישאנו ענה שאינה הוגנת לו לפי דרכו והנאולתו של יעקב נאס' ואמר מי יודע אם נכונותי לרעה לך כאמר ויראת מאלהיך הודע מחשבות הוא כל דבר המסור ללך שאין מיכיר חלף מי שהמחשבה בלבו כאמר בו ויראת מאלהיך: וישבתם על הארץ לבטח' שבען שמטה ישראל גולים ס' אז תרצה הארץ את שבתותיה והרצת את שבתותיה ושבועים שנה של גלות בכל כנגד שבועים שמטות שבטלו היו: ונתנה הארץ וגו' וישבתם לבטח עליה' שלא תדאגו משנת בצורת: ואכלת' לשבע' אף בתוך המעיט תהא בו ברכה: ולא נאסף' אל הבית' חל הבית' את תבואתו יכנון יין ופירות החילוק וספוחי האלים האליהם: לשלם השנים' לקצת הששית מניסן ועד ראש השנה ולשבועית ולשמינית שזרעו בשמינית במרחשון ויקצרו בכניסן: עד השנה הששיעית' עד חג הסוכות של תשיעית שהיא עת בח תבואתה של שמיני לתוך הבית בכל ימות הקץ היו בשנה בגנות ובתשרי הנה עת האסף לבית ופעמים שהיתה צריכה לעשות להדבוע שנים בששיעית שלפני השמטה השביעית שהן בטלים מעבודת קרקע שני שנים רכופות השביעית והיובל נקרא זה כאמר בשאר השמטות כלן: והארץ לא תמכר' ליתן לאוועל חזרת שדות לבעלי' ביובל שלא יהא הלוקה כושבה: לכמיתות' לפסיקה למכירה פטוקה עולמית: כלי הארץ' חל תרע עיניך בה שאינ' סלך: ובכל

ושבתם חיים חל לחיותנו... ויש חל משפחתו תשובו... לרבות את הנרצע: יובל היא שנת החמשים שנה' מה תל לפי שחומר וקדשתו וגו' כו' כדל' בראש השנה ובמורת כהנים: חל נזירה' חל העניבים המשומרים חל כוזב חתה מן המופקדים כסם שחומר בשביעית כך כאמר ביובל נמצאו שתי שנים קדשות סמוכות זו לזו שנת מט שמטה ושנת החמשים יובל: קדש תהיה לכם תופסת דמיה כהקדש יכול תחא היא לחלוץ תלמוד לומר תהיה בהנייתה תהא: מן השדה תאכלו' על ידי השדה אתה אוכל מן הבית שחם כלה לחיה מן השדה חתה צריך לבער מן הבית כסם סב בשביעית כך כאמר ביובל: תשובו חיים חל לחיותנו' והרי כבר כאמר ושבתם חיים חל מחיותנו חל לרבות המוכר שדהו ועמד בנו ונחלה ס' שחונרת לבבו ביובל: וכי תמכרו וגו' לפי פשוטו כמשמעו ועוד יש דרש מניין כשאת מוכר מוכר לישראל חבדך תלמוד לומר וכי תמכרו מוכר ל לעמיתך מוכר ומניין שחם באת לקנות ק קנה מישראל חבדך תלמוד לומר חן קנה מיד עמיתך: חל תונן' זו אונאת ממון: במספר שנים אחר היובל תקנה' פשוטו ליסב המקדש על חובביו על האונאה בח להזהיר כשתמכרו חן תקנה קרקע דנו כמה שני יש עד היוב' ולפי הפנים ותבואת השדה שהיא רחיה לעשות ימכור המוכר והיקנה הקונה סהרי סומ' לחזור לו בשנת היובל ואם יש שנים מועטות וזה מוכרה בדמים יקדים הרי כתאנה לוקח ואם יש קדמ' מניין סיני חלה לצימות שנים מרובות ואכל ממנה תבואות הרבה הרי כתאכ' מוכר לפי צריך לקנותה לפי ה הזמן וזהו סב' במספר שני תבואו ימכור לך לפי מני' שני התבואו שתהא עומדת ביד

אבן עזרא

ספר ויקרא כו

רשי

וגבלו אויביכם פעם אחרת שיפלו פעם אחר פעם בלי תקומה: ופניתי אליכם להרבות עושריכם ולהרבות אתכם בבנים ובנות והכנסו בעיני להיות והכריתו הפך עוצר רחם: והקיימותי את בריתי אתכם להיותכם ככוכבי השמים לרוב וכעבר הארץ: ואכלתם יסן נוסן והתמה שתהיו רבים ומרוב התבואה

ורדפו מכם מן החלשים שבכם ולא מן הנפוצים שבכם: חמשה מאה ומאה רבבה וכי כך הוא החשבון והלא לא היה צריך לומר אלא מאה מכם שני חלשים ירדפו אלא חינו דומה מועטין העושי את התורה למרובין העושי את התורה: ונפלו אויביכם וגו' שיהיו נפולין לכניסם שלא כדרך הארץ: ופניתי אליכם

יאכל מי שירצה יסן נוסן יותר מהיסן והוא מבין כפעל ויס מי שיוכל היסן מביטו מפני החלש כי אין לו מקום לשומוס ומכרש חל' כי טעם תוויחו אל השדה: ונתתי מסכני ולא תפחדו שתבוואו לעולם ליד חסרון כי כבודי דר עמכם וחיונו כבן אדם שתגדל כפשו לשבת במקום אחד ועוד כי בלכתכם אל ארץ אויביכם ו

בעל הטורים

ורדפו מכם מן החלשים שבכם: חמשה מאה ומאה רבבה וכי כך הוא החשבון והלא לא היה צריך לומר אלא מאה מכם שני חלשים ירדפו אלא חינו דומה מועטין העושי את התורה למרובין העושי את התורה: ונפלו אויביכם וגו' שיהיו נפולין לכניסם שלא כדרך הארץ: ופניתי אליכם

וירדפו מכם מן החלשים שבכם: חמשה מאה ומאה רבבה וכי כך הוא החשבון והלא לא היה צריך לומר אלא מאה מכם שני חלשים ירדפו אלא חינו דומה מועטין העושי את התורה למרובין העושי את התורה: ונפלו אויביכם וגו' שיהיו נפולין לכניסם שלא כדרך הארץ: ופניתי אליכם

וירדפו מכם מן החלשים שבכם: חמשה מאה ומאה רבבה וכי כך הוא החשבון והלא לא היה צריך לומר אלא מאה מכם שני חלשים ירדפו אלא חינו דומה מועטין העושי את התורה למרובין העושי את התורה: ונפלו אויביכם וגו' שיהיו נפולין לכניסם שלא כדרך הארץ: ופניתי אליכם

אבן עזרא: וירדפו מכם מן החלשים שבכם: חמשה מאה ומאה רבבה וכי כך הוא החשבון והלא לא היה צריך לומר אלא מאה מכם שני חלשים ירדפו אלא חינו דומה מועטין העושי את התורה למרובין העושי את התורה: ונפלו אויביכם וגו' שיהיו נפולין לכניסם שלא כדרך הארץ: ופניתי אליכם

רשי: וירדפו מכם מן החלשים שבכם: חמשה מאה ומאה רבבה וכי כך הוא החשבון והלא לא היה צריך לומר אלא מאה מכם שני חלשים ירדפו אלא חינו דומה מועטין העושי את התורה למרובין העושי את התורה: ונפלו אויביכם וגו' שיהיו נפולין לכניסם שלא כדרך הארץ: ופניתי אליכם

הקמתי כתיב: ואורך ד' וס' ואשבר מטות עלכם ואורך אתכם ארבעים ואורך אתכם בסדר ארבעים שנה: ואורך אותו בכל ארץ כנען: ואכלתו ג' חסרים נספר בסדר אסר:

והיה מודעניס מומי יכול לא תיראו מומי תל והייתי לכם לאלהים: חמי יי חלשים: כדאי חמי שתאמינו בי שחיי יכול לעשות כל אלה שהרי הוצאתי אתכם מארץ מצרים ועשיתי לכם נסים גדולים: מוטות' כמין יתד בשני דאשי העול המעכבים המוסרה שלא תנא מרחש השור ויתיר הקשר כמו עשה לך מוסרות

ומנות רבלייא בלע: קוממותי בקומה זקופה: ואם לא תשמעו לי להיות עמלים בתורה ומה תל לי אין לי חלל זה המוכר את רבנו ומכוין למרוד בו וכן באנשי סדום רעים וחטאים ליי מחד מכירים רבנס ומתכוונים למרוד בו וכן בכמרוך גבור יד לפני יי סמכירו ומתכוין למרוד בו: ולא תעשו משלח תלמדו לא תעשו הרי שתיס עבירות: בחוקותי תמאסו: מוואם בחארי העוסי: משפטי תגדל כפסכם: שונא החכמי: לבלתי עשות מונע את אחרי מעשות: את כל מצותי כופר שלא צויתי לכך נאמ' את כל מצותי ולא נאמ' את כל המצות: להפרכס את בריתי: כופר בעקר הרי שבע עבירות הראשונה גורדת השניה וכן עד השביעית וחלו הן לא למד ולא עשה מוואם בחאריס העושי שונא את חכמי מונע את האחר' כופר במצות כופר בעיקר: והפקדתי עליכם: וצויתי עליכם: שחפת' חולי שמשחף את הבשר אכבוליס בלעז דומה לכפוח שהוקלה נפיתו ומרחית פניו זעופה: קלחת' חולי שמקדיח את הנף ומחממו ומבעירו כמו כי אש קדחה בחבי: מכלות עינים ומדיבות כפס' העיני' כופות וכלות לראות שיקל ירפא וסוף שלא ירפא וידאבו הנפשו של משפחה במונת כל תאוה שאינה בזה ותוחלת ממושב קרויה כליון עינים: זרענתם לריק' תזרעו ולא תצמחו ואם תצמחו ואכלתו אויביכם: ונתתי פני פנאי חלי מכל עסקי להרע לכם: ורדו בכס סוכאיכס' כמשמעו יפלטו בכס: אגדת תב מפרשה זו אף חמי אעשה זאת חיי מדבר אלא באף וכן אף חלי עמכם בקרי: והפקדתי עליכם' שיהיו המנות פקודות אתכם מו לזו עד שהראשונה פקודה אכלכם אביא אחרת ואסמכנה לה: בלה' מכת המבולת את הבריות וחיוו זמכת מותן: את השחפת' יס לך אדם שהוא חולה וממול במטה אבל בסדרו שמור עליו תל שחבת שהוא כשחף או עתים שהוא כשחף אבל נוח ואינו מקדיח תל ואת הקדחת מלמד שהוא מקדיח או עתים שהוא מקדיח וסבור הוא בעצמו שיחיה תל מכלות עינים או הוא אינו סבור בעצמו שיחיה אבל אחרים סבורים שיחיה תל ומדיבות ככס: זרענתם לריק זרעכם' זרעה וחונה מצמחת ומעטה מה אויביכם בחיס ואוכלים תל ואכלתו אויביכם הא כיצד זרעה שנה ראשונה וחונה מצמחת שנה שניה ומצמחת ומעטה מה אויביכם בחיס ואוכלים תל ואכלתו אויביכם הא כיצד זרעה שנה זרעכם כנגד הבריות הכתוב מדבר שאתה עמל בה ומגדלן והחטח בה ומכלה אותם וכן הוא אומר אשר טפחת ורביתי אויבי כלס: ונתתי פני בכס' כמו שכתבם באובה ופניתי אליכם כך נאמר ברעה ונתתי פני משל למך שאמר לעבדיו פונה חמי מכל עסקי ועוסק חמי עמכם לרעה: ונפתם לפני אויביכם' שיהא המות הירג אתכם מפני פני משל למך שאמר לעבדיו פונה חמי מכל עסקי ועוסק חמי עמכם לרעה: ונפתם לפני אויביכם' שיהא המות מפקדים אלא מה שבגלוי שכתב ויהי חס זרע ישראל ועלה מדין ועמלק ובני קדם וגומר ויחמו עליהם וישחיתו את יבול הארץ אבל בשעה שאומות העולם עומדים כל ישראל חיים מחפשים אלא חר מטמנות סלס וכן הוא אומר ואשר אכלו שאר עמי ועורם מעליהם הפשיטו וגו': נסתם

רשי: וירדפו מכם מן החלשים שבכם: חמשה מאה ומאה רבבה וכי כך הוא החשבון והלא לא היה צריך לומר אלא מאה מכם שני חלשים ירדפו אלא חינו דומה מועטין העושי את התורה למרובין העושי את התורה: ונפלו אויביכם וגו' שיהיו נפולין לכניסם שלא כדרך הארץ: ופניתי אליכם

ונסתם מפני חימה : ואין רוקח אתכם : מבלי כח : ואם עד חלה : ואם בעוד חלה
לא תשמעו : ויספתי : עוד יסורין אחרתי : שבע על חטאתיכם : שבע פורעניות על
שבע עבירות האמורות למעלה : וספרתי את גאון עונכם : זה בית המקדש וכן
הוא חומר הכני מחלל את מקדשי את גאון עונכם : ונתתי את שמיכם ככרזל ואת
ארכיכם ככחושה : וזקשה
משל משה שסס הוא
חומר והיו סוף אשר
על ראשך כחשת ונומר
סיהו השמים מועין
כדרך שהנחת מועין
והארץ חיה מועיה
כדרך שאין הכרזל מוי
והיא משמרת פירותיה
אכל כחן השמים לא
יהיו מועין כדרך שאין
הכרזל מועין והיא חורב
בעולם והארץ תהא
מועיה כדרך שהנחת
מועין והיא מוכדת פ
פירותיה : ותם לריק
כחכם : הרי חכם שלא
עמל שלא חרם שלא זרע
שלא נכס שלא כסח שלא
עדר ובעת הקציר בח
שדוין ומלקה חותו אין
בדך כלום אכל חכם
עמל וחרם זרע וכסח
וכסח ועדר ובה שדוין
והלקה חותו הרי שני
אל זה קרות : ולא
תחן ארכך את יבולה
אף מה שאתה מוביל
לה בשעת הזרע : וען
הארץ : חשי מן הארץ
יהא לקוי שלא יחייט
פירותיו בשעת הזרע :
לא יתן : משמש
למעלה ולמטה חנן
ואשרי : לא יתן פרוי
כשהוא מפרה מסיר
פירותו הרי שתי ק
קללות ויש כאן שבע
פורעניות : ואם תלכו
עמי קרי : רבותינו
חמרו ערתי במקרה
שאנו חלה לפרקים
כן תלכו ערתי במצות
ומחם פירם לשון מ
מכיה וכן הוקר דגלך
וכן יקר רוח וקריב
לשון זה לתרגמו של
אנקלוס לשון קוסי
שמקשים לבס לימנע
מהתקרב חלי : שבע
כחטאתיכם : שבע

ונסתם ג' וסי' ונסתם ואין רוקח אתכם : מבלי כח : ואם עד חלה : ואם בעוד חלה
לא תשמעו כלם חס' בכרזל וסי' בני נכר' דשמואל' העם הזה הרע' שבו על עונות אבותם' לשמוע אל הרגה'
ונסתם ואין רוקח אתכם : ואם עד חלה :
אלה לא תשמעו לי ויספתי ליסרה
אתכם שבע על חטאתיכם :
ושברתי את גאון עונכם ונתתי את
שמיכם ככרזל ואת ארצכם כנחשה
: ותם לריק כחכם ולא תתן ארצכם
את יבולה ועין הארץ לא יתן פרוי :
ואם תלכו עמי קרי ולא תאבו
לשמע לי ויספתי עליכם מכה שבע
כחטאתיכם : והשלחתי בכם את
חית השדה ושבלה אתכם והברית
את בהמתכם והמעטה אתכם
ונשמו דרכיכם : ואם באלה לא
תוסרו לי והלכתם עמי קרי :
והלכתי אף אני עמכם בקרי והכיתי
אתכם גם אני שבע על חטאתיכם :
והבאתי עליכם חרב נקמת נקם
ברית ונאספתם אל עריכם ושלחתי
דבר בתוככם ונתתם ביד אויב :
בשברי לכם מטה לחם ואפו עשר
נשים לחמכם בתנור אחר והשיבו
לחמכם בפשקל ואכלתם ולא
תשבעו : ואם בזאת
לא תשמעו לי והלכתם עמי בקרי :
והלכתי עמכם בחמת קרי ויסרתי
אתכם אף אני שבע על חטאתיכם :
ואכלתם בשר בניכם ובשר בנותיכם
תאבלו : והשמרתי את בנותיכם
והברתי את חמניכם ונתתי
את פגריכם על פגרי גלוליכם
: ואיש יצוי יתבמתכון ואקצץ יתחניסו סיון ואתן יתפגרו טעותכון
רדה : והשלחתי וסי' והשלחתי בכם את חית השדה : והשלחתי רעב בארץ לא : ארץ כי תחטאו לי :
במשקל דגשים נמסר בסדר קדשים :

ואם עד חלה : המכות : שבע : בעבור היותו חשבון שלם כאמר על לשון רבים וכן
כי שבע יכול בדיק וקם עד עקרה ילדה שבעה ואין על חטאתיכם להוסיף שבעה
רק ויספתי פעם אחרת כמו קול גדול ולא יסף' וטעם על חטאתיכם בעבור
חטאתיכם ולא שהחשבון כמוסמנו והראשון נכון כי אם נחשוב וסברתי אחד
שמיכם ככרזל שנים וארץ כנחושה
ותם לריק ויבול הארץ ופרי העץ
הנה טם ומכת חית השדה הנה
שבע : גאון עונכם : השובע כטעם
וישמין יסודין והנחה אם ישבר
יכול וישח : ותם לריק כחכם'
סיגנתם בעבודת האדמה : קרי'
חמרו רבים ספירוסו גבורה ונכוח
כאיש סיחוק לבו ולא יפחד למען
שלא ינכח ואין ריע לו ולא שהוא
מוגדרת כל הקורות והטעם שאמר
בדברי הפלסתיים כי לא ימו נבועה
בנו מקרה הוא ועל סני הפירוסים
יחסר בית כמו כי שסת ימים או
יהיו כן תלכו עמי הליכת קרי כאשר
הרחיק רבים כאלה והנה כתוב
כחטאתיכם ולא יוסף עליכם :
ועל חטאתיכם דבק עם ליסרה
אתכם והטעם בעבור חטאתיכם :
והשלחתי בכם : מגזל הכני משלח
בך : ושכלה אתכם בהריגת
קאניס : והמעטה אתכם בהריגת
הגדולים : ונשמו דרכיכם : כי
אין דרך בטוח מפחד החיות
שאניס ברשות חכם כאשר
פירשתי : תוסרו עתיד מבנין
כפעל : על חטאתיכם : דבק עם
והכתי : קם בריתי על כן
חמרת כי זאת הברית הכרתה
בסיני הכתובה בפרשת חלה
המשבטים יום קבלו על נפשם
וחמרו נעשה וכשמעו אז ככרתה
הברית ואמר להם כל הפרשה
הזאת : ונאספתם אל עריכם'
מכני החרב וטם השלח הדבר
והרעב עד שתרצו להנתן ביד
האויב והטעם ונתתם ביד אויב
והיא מלה מבנין כפעל : בשברי
סם הפעל ובה שבור כמו ב
בשכבה ובקומה וטעם השבר
בעבור מטה לחם והוא דרך
משל ובישיעה משען לחם כי
הלחם לבס חנוט יסעד : עשר
נשים : כי הוא סך חשבון כי
מנהג ישראל היה לחכות כל בית
תנור לעצמו שיאכלו כל השבוע
ומערכת השבת תוכיח : והסינו
לחמכם במשקל : בעבור שהיא
מעט : ואכלתם ולא תשבעו : ים
רעב ויטבע האוכל ממעט ועתה
מאוכל הרבה לא יטבע : ואם
בזאת המכה הזאת וכן ואם בחלה בחלה המכות הנזכרות : על חטאתיכם'
דבק עם ויסרתי : ואכלתם בשר בניכם ובשר בנותיכם : אין למעלה מן הרעב הזה
ולא יהיה לבס מקום לזעוק ולהתפלל להישע מהרעב כי אשמיד במותיכם מקום
הזבחים : חמניכם' מוגדרת חמה בתים העשויים להשתחוות לשמש והלון נוסף
כלון כשי' רחמניות : פגריכם' גופותיכם כמו פגר מובס : גלולים' שם גבולי לעז'
מוגדרת כאשר יבער הגלל והטעם כי בהתחברכם לבתי עלם סם תהרגו וישחיתו
חויביכם בזרות גלולים ואחי לא אושיעם : ובעלה

שבעניות אחרים במהסר שבע כחטאתיכם : והשלחתי לשון גרוי : ושכלה אתכם'
אין לי חלה חיה מסבלת סדרכה בכך בהמה מן תלמוד לומר וסן בהמות
אשלה בס הדי שמים ומניין שתהא מומיה בנסיכתה תלמוד לומר עם חמת ונתלי
עפר מה אלו נוסכין ומניין אף אלו נוסכין ומניין כבר היו סנים בארץ ישראל
חומר נוסך ומניין ערוד נוסך ומניין : ושכלה אתכם' אלו הקטנים : והכריתה
את בהמתכם' מבחון : והמעטה אתכם' מבפנים : ונשמו דרכיכם' סבילים
גדולים וסבילים קטנים הרי שבע פורעניות סן בהמה סן חיה חמת זוחלי עפר
ושכלה והכריתה והמעטה ונשמו : לא תוסרו לי : לשוב חלי : קם בריתי : ויש קם
שאנו בבית כדרך שאר נקמות והו סמוי עיניו של דקיהו' דבר אחר נקם בריתי אשר עברתם' כל הבאת חרב שבמקרה היא מלחמת חיילות
אויבים : ונאספתם' מן החון אל תוך הערים מבני המצור : ושלחתי רעב בתוככם' על ידי הדבר ונתתם ביד האויבים הצדים עליכם לפי שאין מליניס את המת בירושלם
וכסם מוציאים את המת לקברו נתן ביד אויב : מטה לחם' לשון משען כמו מטה עז : בשברי לכם מטה לחם' אשכור לכם כל מהעד אוכל והם חזי רעב : ואשבע
נשים לחמכם בתנור אחר' מחוסר עניס : והסינו לחמכם במשקל' שתהא התבואה נרקבת ונעשית פת נפולת ומשתברת בתנור והן יוסבות וסוקלות את השבירים
לחלקם ביניהם : ואכלתם ולא תשבעו : זהו מארה בתוך המעים בלחם הרי שבע פורעניות חרב מזור דבר שבר מטה לחם חוסר עניס פת נפולת מארה במועים ונתתם
אחי מן המניין היא החרב : במותיכם' מגדלים ובריותיכם' חמניכם' מן עלם סמעמירין על הגנות ועל סם סמעמירין בחמה קרוין חמניס : ונתתי את פגריכם'
תפוחי רעב היו ומנאליך ירחתם מחיקם ומנסיקם חמתה וכרכו נבקעת ונכשל עליה :

שבע
קדוש יתקין
ועד שבע
על חטאתיכם
תמלא הינה
שבע
חטאתיכם
שמונים וימי
קו

למש

רבע

ואם
סוקי
יון דלי
יון חלם
לכאמ

ואם עד חלה : המכות : שבע : בעבור היותו חשבון שלם כאמר על לשון רבים וכן
כי שבע יכול בדיק וקם עד עקרה ילדה שבעה ואין על חטאתיכם להוסיף שבעה
רק ויספתי פעם אחרת כמו קול גדול ולא יסף' וטעם על חטאתיכם בעבור
חטאתיכם ולא שהחשבון כמוסמנו והראשון נכון כי אם נחשוב וסברתי אחד
שמיכם ככרזל שנים וארץ כנחושה
ותם לריק ויבול הארץ ופרי העץ
הנה טם ומכת חית השדה הנה
שבע : גאון עונכם : השובע כטעם
וישמין יסודין והנחה אם ישבר
יכול וישח : ותם לריק כחכם'
סיגנתם בעבודת האדמה : קרי'
חמרו רבים ספירוסו גבורה ונכוח
כאיש סיחוק לבו ולא יפחד למען
שלא ינכח ואין ריע לו ולא שהוא
מוגדרת כל הקורות והטעם שאמר
בדברי הפלסתיים כי לא ימו נבועה
בנו מקרה הוא ועל סני הפירוסים
יחסר בית כמו כי שסת ימים או
יהיו כן תלכו עמי הליכת קרי כאשר
הרחיק רבים כאלה והנה כתוב
כחטאתיכם ולא יוסף עליכם :
ועל חטאתיכם דבק עם ליסרה
אתכם והטעם בעבור חטאתיכם :
והשלחתי בכם : מגזל הכני משלח
בך : ושכלה אתכם בהריגת
קאניס : והמעטה אתכם בהריגת
הגדולים : ונשמו דרכיכם : כי
אין דרך בטוח מפחד החיות
שאניס ברשות חכם כאשר
פירשתי : תוסרו עתיד מבנין
כפעל : על חטאתיכם : דבק עם
והכתי : קם בריתי על כן
חמרת כי זאת הברית הכרתה
בסיני הכתובה בפרשת חלה
המשבטים יום קבלו על נפשם
וחמרו נעשה וכשמעו אז ככרתה
הברית ואמר להם כל הפרשה
הזאת : ונאספתם אל עריכם'
מכני החרב וטם השלח הדבר
והרעב עד שתרצו להנתן ביד
האויב והטעם ונתתם ביד אויב
והיא מלה מבנין כפעל : בשברי
סם הפעל ובה שבור כמו ב
בשכבה ובקומה וטעם השבר
בעבור מטה לחם והוא דרך
משל ובישיעה משען לחם כי
הלחם לבס חנוט יסעד : עשר
נשים : כי הוא סך חשבון כי
מנהג ישראל היה לחכות כל בית
תנור לעצמו שיאכלו כל השבוע
ומערכת השבת תוכיח : והסינו
לחמכם במשקל : בעבור שהיא
מעט : ואכלתם ולא תשבעו : ים
רעב ויטבע האוכל ממעט ועתה
מאוכל הרבה לא יטבע : ואם
בזאת המכה הזאת וכן ואם בחלה בחלה המכות הנזכרות : על חטאתיכם'
דבק עם ויסרתי : ואכלתם בשר בניכם ובשר בנותיכם : אין למעלה מן הרעב הזה
ולא יהיה לבס מקום לזעוק ולהתפלל להישע מהרעב כי אשמיד במותיכם מקום
הזבחים : חמניכם' מוגדרת חמה בתים העשויים להשתחוות לשמש והלון נוסף
כלון כשי' רחמניות : פגריכם' גופותיכם כמו פגר מובס : גלולים' שם גבולי לעז'
מוגדרת כאשר יבער הגלל והטעם כי בהתחברכם לבתי עלם סם תהרגו וישחיתו
חויביכם בזרות גלולים ואחי לא אושיעם : ובעלה

ונעלה נפשי אתכם... שחמור הסכינה אז תחרבנה עריכם ונשמו המקדש שלכם...

והשמותי ו' וס' והשמותי את מקדשכם... והשמותי על ד' עמים רבים: ולא אריה ב'...

ונעלה נפשי אתכם: ונתתי את-

עריכם הרבה והשמותי את-

מקדשיכם ולא אריה בריח נחחכם:

והשמותי אני את הארץ ושמיכו

עליה איביכם הישבים בה: ואתכם

אורה בגוים והריקתי אחריכם הרב

והיתה ארצכם שממה ועריכם יהיו

חרבה: אז תרצה הארץ את-

שבתתיה כל ימי השמה ואתם

בארץ איביכם או תשבת הארץ

והרצת את שבתתיה: כל ימי

השמה תשבת את אשר לא שבתה

בשבתתים בשבתכם עליה:

והנשארים בכם והבאתי מרד

בלבכם בארצת איביהם ודרף אתם

קול עליה נדף ונסו מנסת-חרב

ונפלו ואין רדף: וכשלו איש-

באחיו ככפני-חרב ודרף אין ולא-

תהיה לכם תקומה לפני איביכם:

ואברתם בגוים ואכלה אתכם ארץ

איביכם: והנשארים בכם ימקו

בעונם בארצת איביכם ואף בעונות

אתם אתם ימקו: והתודו את-

עונם ואת עון אבתם במעלם אשר

מעלו בני ואף אשר הלכו עמי

בקרי: אף אני אלך עמם בקרי

ואף דר-הליכו קדמי בקשיו: אף-אנא איהד עמהון בקשיו ואעיל

והריקתי ב' וכתוב ק' וס' והריקתי אחריכם הרב... והריקתי לכם ברכה עד: שבתתיה ד' חס' וא' מלא וס'...

עליה הכך משום לכל הארץ: חזרה מכתוב על כח ירח י' את ריח הניחוח והטעם שלא חקבל עולה אחרי כן...

בעל השורים: וס' כירשתיו: השמה, ס' עסקלי השמות משתנים...

בארץ חויבים שתהיה שממה מוכס אז תשבת ותמכח מנוחה למלאת שבתותיה: וטעם כל ימי השמה תשבנו מספר השנים שתשבות וביחזקאל מפורט: והנשארים בכם בעבור שאמר...

למקום אחר בהשתנות החומר עליהם והמים ימותו רובם: והנשארים מהנשארים ימקו בעונם על מסקל יסבו ושניהם מפעלי הכפל מנורת המק בשדו מק יהיה: ואף בעונות אבותם...

לכני המקום חרבע מאות ושלשים שנה שלם מאות ותשעים היו שני עונם משכנסו לארץ על שגלו עשרת השבטים וכו'...

לשון המכה כמו ימכו וכו' ומהות המקנה בחוריהן נקמה חבורתיה: ומהותיה:

שבתתיה: כל ימי השמה ואתם בארץ איביכם או תשבת הארץ והרצת את שבתתיה: כל ימי השמה תשבת את אשר לא שבתה בשבתתים בשבתכם עליה: והנשארים בכם והבאתי מרד בלבכם בארצת איביהם ודרף אתם קול עליה נדף ונסו מנסת-חרב ונפלו ואין רדף: וכשלו איש-באחיו ככפני-חרב ודרף אין ולא-תהיה לכם תקומה לפני איביכם: ואברתם בגוים ואכלה אתכם ארץ איביכם: והנשארים בכם ימקו בעונם בארצת איביכם ואף בעונות אתם אתם ימקו: והתודו את-עונם ואת עון אבתם במעלם אשר מעלו בני ואף אשר הלכו עמי בקרי: אף אני אלך עמם בקרי

רשי בחקותי כו אבן עזרא קמו

הבאתי אותם חני בעצמי אביהם וז מדה טובה לישראל שלא יהיו חומרים האיל

והס ירצו את עונם יסלימו ויפרעו: וזכרתי את בריתי מושך עמו ואחר עמו

אולי סמאל אז יכנע ל לבנס וגו: ואז ירצו

ירצו וסימ' או אז יכנע לבנס הערל' והארץ תעאז מהם' ואחרים בפרים ירצו סלה' אך משאתו יעצו

טעמו חזכור גם הארץ שפרעה את השבתות ונעזבה מהם וגם

והבאתי אתם בארץ אביהם ארצו יכנע לבנס הערל ואז ירצו את עונם: וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי אברהם אזכר והארץ אזכר:

מחכו והשני ובחוקתי געלה כפסס והבית נוסף כבית ב ברחטונה: ואף גם זאת'

והארץ תעוב מהם ותרוץ את שבתתיה בהשמה מהם והם ירצו את עונם יען וביען במשפטו מאסו ואת חקתי געלה נפשם: ואף גם זאת בהיותם בארץ אביהם לא מאסתים ולא געלתים לבלתם להפר בריתי אתם כי אני יהוה אלהיהם: וזכרתי להם ברית ראשנים אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים לעיני הגוים להיות להם לאלהים אני יהוה: והמשפטים והתורות אשר נתן יהוה בינו ובין בני ישראל ברור סיני ביד-משה:

לשון צמות והאחד יספיק וכל המקל' כך וכן הרק אך במטה המבלי אין קברי: לא מחשבים לכלותם' רק ליסרם עד שיכנעו

ואת חקתי געלה נפשם: ואף גם זאת בהיותם בארץ אביהם לא מאסתים ולא געלתים לבלתם להפר בריתי אתם כי אני יהוה אלהיהם: וזכרתי להם ברית ראשנים אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים לעיני הגוים להיות להם לאלהים אני יהוה: והמשפטים והתורות אשר נתן יהוה בינו ובין בני ישראל ברור סיני ביד-משה:

כחם הם הפכו את בריתי כי כן כתוב אני לא הפר בריתי אתם כי אלהים אני: וזכרתי להם' ברית ראשונים זאת' הברית הכרותה בסני וקרא זה הדור ראשונים כנגד הבנים שיגלו בהרץ חוביהם ויש חומרי על אבות העולם' וטעם אשר הוצאתי אותם שנסבעתי ל לחנותם להוציא בניה מעבודת והראשון נכון בעיני: חלה החק' והמשפט' הם הכתובים בפרשת ויסמע ואלה המשפטים ופרשת בהר סיני: אשר נתן יי' בינו ובין בני ישראל רמז לברית הר סיני כי אחר ש

וידבר יהוה אל-משה לאמר: דבר אל-בני ישראל ואמרת להם איש כי יפלא נדר בערכך נפשית ליהוה: והיה ערכך הזכר מבן עשרים שנה ועד בן-ששים שנה והיה ערכך חמשים שקל בסף בשקל הקדש: ואם נקבה הוא והיה ערכך שלשים שקל: ואם מבן חמש שנים ועד בן-עשרים שנה ולנקבה עשרת שקלים: ואם מבן חדש ועד בן-חמש שנים והיה ערכך הזכר חמשה שקלים בסף ולנקבה עשרת שקלים: ואם מבן ערבך חמשה שקלים בסף ולנקבה ערבך שלשת שקלים בסף: ואם מבן ערבך חמשה שקלים בסף ולנקבה עשרה שקלים:

שנעסה המשכן והיה הכבוד בחהל מועד לא עלה משה בהר סיני גם הזכיר הפרשה של הערכים בעבור שחמרה בהר סיני כי כן כתוב בחמרונה כי תמלת ספר וידבר יי' אל משה במדבר סיני בחהל מועד בספר ויקרא: יפליא יכריס ויבאר: בערכך נפשות' הטעם שידור נדר לאמר חס השם יעשה לי כך חבדה כפסי כדי ערבי או ערך בני או ערך בהמה וכף בערכך על דעת כל המדקדק' כסף והטעם בערך ויש חומרים כי הכף לכנח הכהן ויפרש כ בערכך הכהן בערכך אתה ו והאז יקרא לו הא הקריאה ואמר על הערך שהיא מלה זרה כמו בתוך האהלי ולפי דעתו שהוא האהלי שלי וכן ה הערך' וטעם נפשות כלל לחס ולבהמה: מבן עשרים שנה' החל משהוא כנגס בפקודים: בן שס' זקן וענת רבים כי זו גזרת מלך כי מבן חדש עד חמש שנים יתן חמשה שקלים אילו עבר יום אח' כסף על חדש יתן ה' שקלים ולפי דעת הנאחן סתק בכל שנה ש שקל עד חמש שנים שלמות כי חמרת רבים שהם חרבע חלקי השנים ואחר כן תסע עשרה שלמות ואחר כן תסע וחמשים לשוב אל המקום שהחל ממנו וחמשה עשר להשלמת חמש ושבעים כנגד הד' החלקים ולפי האמת שכל חלה שלמות או יום אחד בשנה חסוב שנה ולא נסמוך רק על דברי הקבלה כי מה צורך לחלוק מבן חדש עד חמש וחמשה עד עשרים אחר שיתן לכל שנה שקל ויש להשיב על דבר החדש והנה מי שהוא פחות מחמש ימים אין לו ערך ואחר ששים שב לחומר ועוד מה יעשה אחר הששים שנה חס יתן כך תמיד וכל חלה שבועי' והכלל כי הוא גזרת הכתוב כי אילו היה על דרך תוספת הזכר על הנקבה הנה אחר ששים יוסף השלישית והנה מחמש עד עשרים יוסף החצי ומחמש עד עשרים ועד ששים יוסף על החצי עשיריתו:

וזכרתי את בריתי י יעקוב' בה' מקומות נכתב מלא וזיהו חסר בחמשה מקומות יעקב נטל את משמו של חליו ערבון שיבא ויבשר גחלות בניו:

וזכרתי את בריתי י יעקוב' למה נמנו חחורנית כלום' כדאי הוא יעקב הקטן לכך ולס אינו כדאי הרי י יחק עמו וחס אינו כדי הרי חברה שהוא זכרה ביחוק אלא חפרו של יחוק נראה לפני צבור ומוכח על המחב: יען וביען' גמול ובגמול אשר ב משפטו מחסו:

ואף גם זאת' ואף חפי' אני עושה עמהם זאת הפורענות אשר חמרה בהיותם בהרץ חוביהם לא חמסם לבלתם ולהפר בריתי אשר חסם' של שבטו: והתורות' אחת בכתב וזאת על פה מגיד ש שכלל נתנו למשה ב בסני: כי יפליא' יכריס כפיו: בערכך נפשות' ליתן ערך נפשו לומר ערך דבר שנספסו תלויה בו עלי: והיה ערכך וגו' אין ערך זה לשון דמים אלא בין שהוא יקר בין שהוא זול: כפי שני' הוא הערך הקצוב עליו בפרשה זו: ערך' כמו ערך וככל הכסף לא ידעתי מחזה לשון הוא: ואם מבן חמש שנים לא שיהא הנודר קטן שאין בדברי קטן כלל אלא גדול שאמר ערך קטן זה שהוא בן ח חמש שנים עלי: ואם מבן ששים שנה וגו' כשמוע לימי הזקנה האשה קרוב להחשב כאיש לחמרי אינטי סבא בביתא פחא ב בביתא סבתא בביתא סימח בביתא וסימח סבא בביתא: ואם

וזכרתי להם ברית ראשנים' כי שאל נא לימים ראשנים' אל תסג נבול עולם' ובנו סכך דרבות עולם' אל תזכור לנו עונות: יפלא ב' חסדים וסימ' איש כי יפלא נדר בערכך נפשית ליהוה: ואם מבן ערבך חמשה שקלים בסף ולנקבה עשרה שקלים:

וזכרתי להם ברית ראשנים' כי שאל נא לימים ראשנים' אל תסג נבול עולם' ובנו סכך דרבות עולם' אל תזכור לנו עונות: יפלא ב' חסדים וסימ' איש כי יפלא נדר בערכך נפשית ליהוה: ואם מבן ערבך חמשה שקלים בסף ולנקבה עשרה שקלים:

וזכרתי להם ברית ראשנים' כי שאל נא לימים ראשנים' אל תסג נבול עולם' ובנו סכך דרבות עולם' אל תזכור לנו עונות: יפלא ב' חסדים וסימ' איש כי יפלא נדר בערכך נפשית ליהוה: ואם מבן ערבך חמשה שקלים בסף ולנקבה עשרה שקלים:

וזכרתי להם ברית ראשנים' כי שאל נא לימים ראשנים' אל תסג נבול עולם' ובנו סכך דרבות עולם' אל תזכור לנו עונות: יפלא ב' חסדים וסימ' איש כי יפלא נדר בערכך נפשית ליהוה: ואם מבן ערבך חמשה שקלים בסף ולנקבה עשרה שקלים:

וזכרתי את בריתי י יעקוב' בה' מקומות נכתב מלא וזיהו חסר בחמשה מקומות יעקב נטל את משמו של חליו ערבון שיבא ויבשר גחלות בניו:

וזכרתי את בריתי י יעקוב' למה נמנו חחורנית כלום' כדאי הוא יעקב הקטן לכך ולס אינו כדאי הרי י יחק עמו וחס אינו כדי הרי חברה שהוא זכרה ביחוק אלא חפרו של יחוק נראה לפני צבור ומוכח על המחב: יען וביען' גמול ובגמול אשר ב משפטו מחסו:

ואף גם זאת' ואף חפי' אני עושה עמהם זאת הפורענות אשר חמרה בהיותם בהרץ חוביהם לא חמסם לבלתם ולהפר בריתי אשר חסם' של שבטו: והתורות' אחת בכתב וזאת על פה מגיד ש שכלל נתנו למשה ב בסני: כי יפליא' יכריס כפיו: בערכך נפשות' ליתן ערך נפשו לומר ערך דבר שנספסו תלויה בו עלי: והיה ערכך וגו' אין ערך זה לשון דמים אלא בין שהוא יקר בין שהוא זול: כפי שני' הוא הערך הקצוב עליו בפרשה זו: ערך' כמו ערך וככל הכסף לא ידעתי מחזה לשון הוא: ואם מבן חמש שנים לא שיהא הנודר קטן שאין בדברי קטן כלל אלא גדול שאמר ערך קטן זה שהוא בן ח חמש שנים עלי: ואם מבן ששים שנה וגו' כשמוע לימי הזקנה האשה קרוב להחשב כאיש לחמרי אינטי סבא בביתא פחא ב בביתא סבתא בביתא סימח בביתא וסימח סבא בביתא: ואם

וזכרתי להם ברית ראשנים' כי שאל נא לימים ראשנים' אל תסג נבול עולם' ובנו סכך דרבות עולם' אל תזכור לנו עונות: יפלא ב' חסדים וסימ' איש כי יפלא נדר בערכך נפשית ליהוה: ואם מבן ערבך חמשה שקלים בסף ולנקבה עשרה שקלים:

וזכרתי את בריתי י יעקוב' בה' מקומות נכתב מלא וזיהו חסר בחמשה מקומות יעקב נטל את משמו של חליו ערבון שיבא ויבשר גחלות בניו:

וזכרתי את בריתי י יעקוב' למה נמנו חחורנית כלום' כדאי הוא יעקב הקטן לכך ולס אינו כדאי הרי י יחק עמו וחס אינו כדי הרי חברה שהוא זכרה ביחוק אלא חפרו של יחוק נראה לפני צבור ומוכח על המחב: יען וביען' גמול ובגמול אשר ב משפטו מחסו:

ואף גם זאת' ואף חפי' אני עושה עמהם זאת הפורענות אשר חמרה בהיותם בהרץ חוביהם לא חמסם לבלתם ולהפר בריתי אשר חסם' של שבטו: והתורות' אחת בכתב וזאת על פה מגיד ש שכלל נתנו למשה ב בסני: כי יפליא' יכריס כפיו: בערכך נפשות' ליתן ערך נפשו לומר ערך דבר שנספסו תלויה בו עלי: והיה ערכך וגו' אין ערך זה לשון דמים אלא בין שהוא יקר בין שהוא זול: כפי שני' הוא הערך הקצוב עליו בפרשה זו: ערך' כמו ערך וככל הכסף לא ידעתי מחזה לשון הוא: ואם מבן חמש שנים לא שיהא הנודר קטן שאין בדברי קטן כלל אלא גדול שאמר ערך קטן זה שהוא בן ח חמש שנים עלי: ואם מבן ששים שנה וגו' כשמוע לימי הזקנה האשה קרוב להחשב כאיש לחמרי אינטי סבא בביתא פחא ב בביתא סבתא בביתא סימח בביתא וסימח סבא בביתא: ואם

וזכרתי להם ברית ראשנים' כי שאל נא לימים ראשנים' אל תסג נבול עולם' ובנו סכך דרבות עולם' אל תזכור לנו עונות: יפלא ב' חסדים וסימ' איש כי יפלא נדר בערכך נפשית ליהוה: ואם מבן ערבך חמשה שקלים בסף ולנקבה עשרה שקלים:

ספר ויקרא כו רשי

להם מך הוא' שאין ידו משגת ליתן הערך הזה: על פי חסר תשיג' לפי מה שיש לו יסדרנו וישיאיר לו כדי חיון מטה כד נכתב וכלי חומנות חס היה חמר משאיר לו חמורו: כל אשר יתן מומנו' חמר נלה על זו עולה דבריו קיימין ותמכר לכרכי עולה ודמיה חולין חוק מדמי חוהו האחד: טוב ברע' חס בבעל מוס אזרע בטוב וכל שכן טוב בטוב ורע ברע: כל בהמה טמאה' בבעלת מוס הכתוב מדבר שהיא טמאה להקרבה ולמדך הכתוב שאין קדשים תמימים יושאין לחולין כבדיון חלא חס כן הוממו: כערך הכהן כן יהיה' לשאר כל חס הכהן לקנותה מיד הקדש: וחס גאל גאלה' בבעלים החמיר הכתוב להוסיף חומם וכן במקדש בית וכן במקדש חת השדה וכן ככדיון

אבן עזרא

והעריך' סופס הערך במערכ' אחת עם כך וכן וכמוהו חין ערוך חלק ומלת הערך מהבנין הכהן הנוסף וכן יעריכנו הכהן להפריש בניו וכן יעריכנו לפניו: והעמידו הכהן כחילו חמר והעמידו הכהן לפני הכהן כאשר פירשתי ויניק על כף הכהן השמאלית ויהיה דרך צחות חו יהיה והעמידו שיעמיד הנוצר כשמו: כן יקום' כמו יעמוד: וחס משדה חנותו' שירם עם ישראל: חומר טעורים' וכתוב כי עשרת הבהים חומר ושם כתוב הדיפה והבת והכה זרע חופת טעורים בחמשה סקלים וזו גזרת המלך בדמי העבד: וחס משגת היובל' בעצם השנה: ונדנע מוערד' מה שהלך אחר היובל' לוי וחם גאלו יגאל כלא רפה בלסון יטמעהל והוא דבק באעם הכפוסקים שהם למעלה כי הערך עיקר חס יגאל השדה חס לא יגאל: וחס מוכר' טעמו חו שנאללו בעבור שמכרו קודם לוי: כזאתו ביובל' הזכיר הכתוב על דרך כל שדה כי ב ביובל יגאל: כשדה החרס' שיעור נדר להחרימו גם הוא לכהן והערך לכהן כי הוא מ מעריך ואין צורך להיותו כהן גדול:

מעשר שני הבעלים מוסיפין חומם ולא שאר כל חס: והיה ערכך לפי זרעו' לא כפי שוויה אחת שדה טובה ואחת שדה רעה כדיון הקדשן שיה' כור טעורים בחמשים שרלי כך גזרת הכתוב והוא שבה לגאלה ב בתחלת היובל חס בה לגאלה בחמשה עשר כותן לפי החשבון כלע ופכדיון לשנה לפי ש טחונה הקדש חלא למתן שכ היובל שאם כגאלה הרי טוב חס לחו הנוצר מוכרה ב בדמים הללו לאחר ועומדת ביד הלוקח עד היובל כשאר כל השדו המוכרו וכשאי יובאה מידו חוזרת ל לכהני של חותו ממשד שהיובל סינע בו ו ומתחלקת ביניהם זהו המשפט האמור במקדש שדה ועכשו אכרשנו על סדר ה המקדשות: חס מושגת היובל יקדים ונומר' חס מועבדה שנת היובל מיד ה הקדישה ונח זה ל לגאלה: כערך יקים' כערך הזה האמור יהיה: חמשים כסף יתן' וחס אחר היובל יקדים וכן חס הקדישה משגת היובל נעשתה ביד גוצר ונח זה לגאלה וחשב לו הכהן חס הכסף על פי השני הנותרות כפי חשבון כיצד ה הרי קצב דמיה של ארבעים ותשע שנה חמשים שקל הרי שקל לכל שנה ושקל יתר על כולן והשקל ארבעים ושמונה פונדיון הרי סלע ופונדיון לשנה חלא שחסר פונדיון אחד לכלן ואמר ר' רבותינו שחותו פונדיון מין ונדנע מערכך' וחס לא יגאל חס השדה והיה השדה בכחתו ביובל' מיד הלוקחין מן הנוצר כדרך שאר שדות היוצאות מיד לוקחים ביובל' קדש לוי' לא שישוב להקדש ביד הבית ליד הנוצר חלא כשדה החרס הכתן לכהנים שנאמר כל חרס בישראל לך יהיה חף זו תתחלק לכהנים של חותנו משמר שנים הכיפורים לא יגאל' חלוק יש בין שדה מקנה לשדה חתוה ששדה מקנה לא תתחלק לכהנים ביובל לפי שחינו יכול להקדישה חלא עד היובל שדה ב' שנת היובל ישוב השדה לאשר קנהו מאתו שדה קנהו הלוקח הזה מאתו והוה הנוצר לכך הנוצר לומר לאשר לו אחות הארץ מירושם חבות זהו בעלים הראשונים שמכרוה למקדים:

קרבן ה' קמצין נמסר בריש סדר ויקרא: ממנו ו סכרי' סמנה נמסר בסדר צו: יסר ד' וסי' לא יחליפנו ולא יסר ב' בפסו' חלק עמי יסר' נשבע להרע ולא יסר' בתרא חס' רע יא פתחון בליש וסי' נמסר בתהלים סימן נד' וכל אמיר ועשיה' וצר ועק ולשון דמו בשם קמץ וסי' נמסר שם: בטוב ד' רפן וסי' לא יחליפנו: ואם מסכן הוא מפורסנה ויקימניה קדם בהנא ויפרוס יתיה בהנא על מימר די תרביק יד נדרא ופרסניה בהנא: ואם בעירא די יקרבון מנה קרבנא קדם כל די יתן מנה קדם יי יהי קודשא: לא יחליפניה ולא יעבר יתיה טב בביש ארביש בטב ואם חלפיה יחליף בעירא בבירא ויהי הוא וחלופיה יהי קודשא: ואם כל בעירא מסאבא די לא יקרבון מנה קורבנא קדם יי וקים ית בעירא קדם בהנא: ויפרוס בהנא יתה בין טב ובין ביש כפרסן בהנא כן יהיו: ואם מפרק ופרקנה ויוסף חומשיה על פורסניה: ונבר ארבי' קדיש ית ביתיה קודשא קדם יי ופרסניה בהנא בין טב ובין ביש כמא ד' פרוס יתיה בהנא כן יקום: ואם דאקדיש יפרוק ית ביתיה ויוסף חומש כסף פ' פרסניה עלוהי ויהי ליה: ואם מתקל אחסנתיה יקדיש גבר קדם יי ויהי פרסניה לפום זרעיה ברת זרע' כור סעורין בחמשין סלעין דכסף: אם משתא ד' יובלא יקדיש חקליה כפורסניה וקום: ואם יתיר יובל' יקדיש חקליה ויחשב ליה בהנא ית כספא על פום שניא דאשתארא עד שת' ד' יובל' ויתמע מפורסניה: ואם מפרק ופרוק ית חקלא דאקדיש יתיה ויוסף חומש כסף פרסניה עלוהי וקום ליה: ואם לא יפרוק ית חקלא ואם זבין ית חקלא לגבר אוחרו לא יתפרק עוד: ויהי חקלא במפקיה ב' יובל' קודשא קדם יי כחלק חרמא לכהנא תהי אחסנתיה: ואם ית חקל זבינוהי דלא מתקל

ואם מסכן הוא מפורסנה ויקימניה קדם בהנא ויפרוס יתיה בהנא על מימר די תרביק יד נדרא ופרסניה בהנא: ואם בעירא די יקרבון מנה קרבנא קדם כל די יתן מנה קדם יי יהי קודשא: לא יחליפניה ולא יעבר יתיה טב בביש ארביש בטב ואם חלפיה יחליף בעירא בבירא ויהי הוא וחלופיה יהי קודשא: ואם כל בעירא מסאבא די לא יקרבון מנה קורבנא קדם יי וקים ית בעירא קדם בהנא: ויפרוס בהנא יתה בין טב ובין ביש כפרסן בהנא כן יהיו: ואם מפרק ופרקנה ויוסף חומשיה על פורסניה: ונבר ארבי' קדיש ית ביתיה קודשא קדם יי ופרסניה בהנא בין טב ובין ביש כמא ד' פרוס יתיה בהנא כן יקום: ואם דאקדיש יפרוק ית ביתיה ויוסף חומש כסף פ' פרסניה עלוהי ויהי ליה: ואם מתקל אחסנתיה יקדיש גבר קדם יי ויהי פרסניה לפום זרעיה ברת זרע' כור סעורין בחמשין סלעין דכסף: אם משתא ד' יובלא יקדיש חקליה כפורסניה וקום: ואם יתיר יובל' יקדיש חקליה ויחשב ליה בהנא ית כספא על פום שניא דאשתארא עד שת' ד' יובל' ויתמע מפורסניה: ואם מפרק ופרוק ית חקלא דאקדיש יתיה ויוסף חומש כסף פרסניה עלוהי וקום ליה: ואם לא יפרוק ית חקלא ואם זבין ית חקלא לגבר אוחרו לא יתפרק עוד: ויהי חקלא במפקיה ב' יובל' קודשא קדם יי כחלק חרמא לכהנא תהי אחסנתיה: ואם ית חקל זבינוהי דלא מתקל קלכון למרוטרוט והבא לגאלו יתן סלע ופונדיון לכל שנה לשנים הנותרות עד שנת היובל: ונדנע מערכך' וחס לא יגאל חס השדה ומשגת היובל עד שנת הפדיון: וחס גאל יגאל' חס השדה לא יש אחר לא יגאל עוד' לשוכ ביד המקדים: והיה השדה בכחתו ביובל' מיד הלוקחין מן הנוצר כדרך שאר שדות היוצאות מיד לוקחים ביובל' קדש לוי' לא שישוב להקדש ביד הבית ליד הנוצר חלא כשדה החרס הכתן לכהנים שנאמר כל חרס בישראל לך יהיה חף זו תתחלק לכהנים של חותנו משמר שנים הכיפורים לא יגאל' חלוק יש בין שדה מקנה לשדה חתוה ששדה מקנה לא תתחלק לכהנים ביובל לפי שחינו יכול להקדישה חלא עד היובל שדה ב' שנת היובל ישוב השדה לאשר קנהו מאתו שדה קנהו הלוקח הזה מאתו והוה הנוצר לכך הנוצר לומר לאשר לו אחות הארץ מירושם חבות זהו בעלים הראשונים שמכרוה למקדים:

קרבן ה' קמצין נמסר בריש סדר ויקרא: ממנו ו סכרי' סמנה נמסר בסדר צו: יסר ד' וסי' לא יחליפנו ולא יסר ב' בפסו' חלק עמי יסר' נשבע להרע ולא יסר' בתרא חס' רע יא פתחון בליש וסי' נמסר בתהלים סימן נד' וכל אמיר ועשיה' וצר ועק ולשון דמו בשם קמץ וסי' נמסר שם: בטוב ד' רפן וסי' לא יחליפנו: ואם מסכן הוא מפורסנה ויקימניה קדם בהנא ויפרוס יתיה בהנא על מימר די תרביק יד נדרא ופרסניה בהנא: ואם בעירא די יקרבון מנה קרבנא קדם כל די יתן מנה קדם יי יהי קודשא: לא יחליפניה ולא יעבר יתיה טב בביש ארביש בטב ואם חלפיה יחליף בעירא בבירא ויהי הוא וחלופיה יהי קודשא: ואם כל בעירא מסאבא די לא יקרבון מנה קורבנא קדם יי וקים ית בעירא קדם בהנא: ויפרוס בהנא יתה בין טב ובין ביש כפרסן בהנא כן יהיו: ואם מפרק ופרקנה ויוסף חומשיה על פורסניה: ונבר ארבי' קדיש ית ביתיה קודשא קדם יי ופרסניה בהנא בין טב ובין ביש כמא ד' פרוס יתיה בהנא כן יקום: ואם דאקדיש יפרוק ית ביתיה ויוסף חומש כסף פ' פרסניה עלוהי ויהי ליה: ואם מתקל אחסנתיה יקדיש גבר קדם יי ויהי פרסניה לפום זרעיה ברת זרע' כור סעורין בחמשין סלעין דכסף: אם משתא ד' יובלא יקדיש חקליה כפורסניה וקום: ואם יתיר יובל' יקדיש חקליה ויחשב ליה בהנא ית כספא על פום שניא דאשתארא עד שת' ד' יובל' ויתמע מפורסניה: ואם מפרק ופרוק ית חקלא דאקדיש יתיה ויוסף חומש כסף פרסניה עלוהי וקום ליה: ואם לא יפרוק ית חקלא ואם זבין ית חקלא לגבר אוחרו לא יתפרק עוד: ויהי חקלא במפקיה ב' יובל' קודשא קדם יי כחלק חרמא לכהנא תהי אחסנתיה: ואם ית חקל זבינוהי דלא מתקל קלכון למרוטרוט והבא לגאלו יתן סלע ופונדיון לכל שנה לשנים הנותרות עד שנת היובל: ונדנע מערכך' וחס לא יגאל חס השדה ומשגת היובל עד שנת הפדיון: וחס גאל יגאל' חס השדה לא יש אחר לא יגאל עוד' לשוכ ביד המקדים: והיה השדה בכחתו ביובל' מיד הלוקחין מן הנוצר כדרך שאר שדות היוצאות מיד לוקחים ביובל' קדש לוי' לא שישוב להקדש ביד הבית ליד הנוצר חלא כשדה החרס הכתן לכהנים שנאמר כל חרס בישראל לך יהיה חף זו תתחלק לכהנים של חותנו משמר שנים הכיפורים לא יגאל' חלוק יש בין שדה מקנה לשדה חתוה ששדה מקנה לא תתחלק לכהנים ביובל לפי שחינו יכול להקדישה חלא עד היובל שדה ב' שנת היובל ישוב השדה לאשר קנהו מאתו שדה קנהו הלוקח הזה מאתו והוה הנוצר לכך הנוצר לומר לאשר לו אחות הארץ מירושם חבות זהו בעלים הראשונים שמכרוה למקדים:

ביום טובה' אנסכה בשמחה' גפשו בטוב חלק: גאל ג חס וסי' וחס גאל יגאלנה ויסף חמישתו' וחס גאל יגאל את השדה' איש סמעשו: חמישית ג' מלאי וסי' ויהי בתבואו ונתתם' ואם המקדיש יגאל את ביתו' וישלח לי סגורט בדבר הזה פום חמישית: שיערים כלם חס' במב כלאים וסי' מלאה שיעורים דרה' והוא גלחים: ואם לא יגאל את השדה' פכוקים את בזהק וחס וחס ריש ומצעות וסי' ואם בהקתי תמאסו ואם אר' כשפט' ואם בבמה הטמאה' ואם לא יגאל את השדה' ואם להעלות עליו' ואם נביא' חס' ואם יחבאו בראש' ואם אב אני אדה' ואם תדרשנו יס' את שדה' דסמיני וסי' ואם את שדה מקנתו אשר' ודרשו הגב אר' אר עשו' והשפלה'

